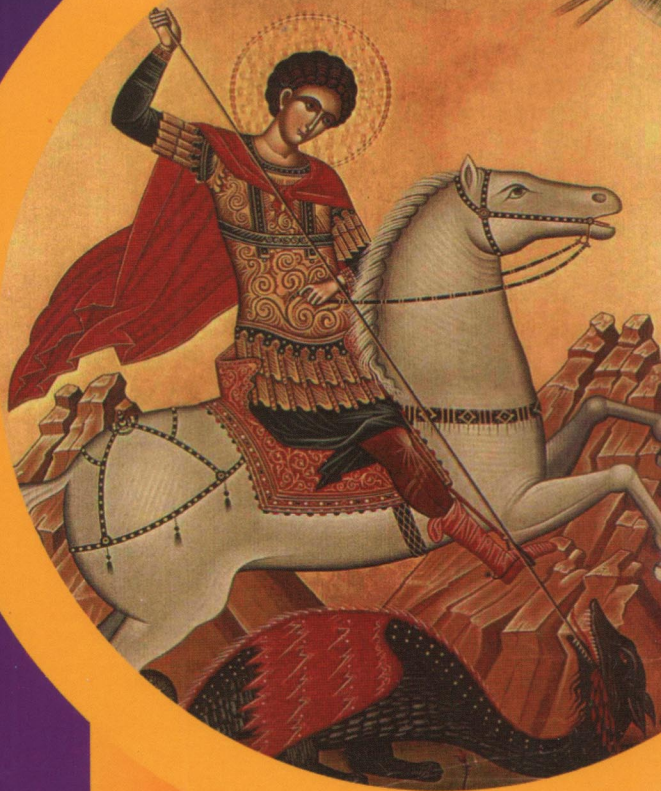

PERISCOP

Anul IV • Numărul 1(13) Ian. – Martie 2011

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
**ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

SUMAR

EDITORIAL

Alertă la piramide..... 4
Orientul Mijlociu și Nordul Africii au reprezentat și continuă să reprezinte scena multor conflicte violente, cu reverberații la scară mondială, având la bază cu precădere nenumărate interese divergente față de resursele energetice ale regiunii, dar și rivalități seculare între popoarele care conviețuiesc aici. Întrepătrunderea, de multe ori pașnică, alteori violentă, între culturi și civilizații cu adânci rădăcini în istoria multimilenară a umanității au dat un profil unic acestei lumi orientale, îmbrăcată în mister și legendă, înțeleasă și iubită de unii, repudiată de alții. (Redactorul șef)

INTERVIURILE REVISTEI „PERISCOPE”

Modernizarea României este un proiect național. Pentru prima dată , de trei sute de ani încoace , România are o șansă istorică.....9
Echidistanța serviciilor de informații este o condiție obligatorie pentru a construi o societate democratică viabilă și credibilă. Pentru că, este adevărat, serviciile de informații pot reprezenta o componentă importantă a asigurării stabilității democratice, dar la fel de adevărat este și faptul că serviciile, în cazul unor derapaje de la normele și principiile lumii civilizate, pot deveni un instrument de discordie și manipulare, dacă sunt aservite unui grup partizan sau unei persoane.
 Interviu cu Excelența Sa prof.univ. dr. ADRIAN NĂSTASE, Prim-ministru al României. (2001-2004)

SERVICII SPECIALE

Serviciile secrete în regimurile totalitare: Figuri sinistre ale poliției politice din perioada bolșevismului(4).....20
Potrivit datelor încă incomplete provenite din arhive desecretizate în ultimii ani, în timpul operațiunilor de reprimare a foștilor culaci, a elementelor antisovietice și a „spionilor români”, desfășurate în perioada august 1937-noiembrie 1938, în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM) au fost arestate 6 947 persoane, din care: 4 886 (70,3%) au fost condamnate la moarte prin împușcare; 2 004 persoane (28,9%) condamnate la internare în Gulaguri, în marea lor majoritate sub învinuirea de spionaj în favoarea României. (P.Ioan)
Istoria serviciilor secrete franceze - de la Charles de Gaulle la Nicolas Sarkozy 28
În documentarul Istoria serviciilor secrete franceze, difuzat recent de postul de televiziune France 5, nu s-a urmărit nicidecum criticarea angrenajului structurilor informative, ci demonstrarea necesității existenței serviciilor secrete și a funcționării acestora într-un sistem democratic. Mai mult, serialul a avut menirea să convingă cetățenii de ce, într-un stat de drept, se pot plăti cei care, uneori, încalcă legile proprii țări și, frecvent, pe cele ale altor state, fără ca acest lucru să fie ilegal sau contrar spiritului legii.(Alexandru O.)
Guvernul Statelor Unite ale Americii ordonă serviciilor sale de contrasponaj să ia măsuri de înlăturare a deficiențelor care au dus la scurgerea de informații secrete în mass-media internațională.....32
Administrația S.U.A. desfășoară în prezent o intensă activitate de reevaluare a normelor de securitate cu care operează organismele implicate în procesarea și păstrarea secretelor de interes național, de descoperire a erorilor care au permis scurgerea în mass-media internațională a documentelor confidențiale ale Departamentului Apărării și Departamentului de Stat, în principal prin Wikileaks, precum și adaptarea sistemelor de securitate la noile condiții. (Ioan N. Dumitru)
Demitizarea serviciilor secrete britanice.....38
Chapman Pincher în cartea Treachery : Betrayals, Blunders, and Cover Ups: Six decades of espionage against America and Great Britain (Trădare- șase decenii de spionaj sovietic în SUA și Marea Britanie) dezvăluie realități care au produs un puternic șoc, lovind puternic în legenda așa-zisei infailibilități a serviciilor secrete britanice MI-5 și MI-6. Aureola inexpugnabilității acestora s-a dovedit falsă, superficială și subminată de incredibile slăbiciuni, vulnerabilități și practici din cauza cărora au suferit numeroase eșecuri.(M. Manea)

Agenti ruși în Basarabia. Cazul Alexis Nour.....46
Adevărul în legătură cu Alexis Nour avea să iasă la iveală în cursul evenimentelor revoluționare din vara anului 1917, când după răsturnarea regimului țarist, o comisie a luat în primire arhivele jandarmeriei din Chișinău. Atunci s-a dovedit fără tăgadă că Alexis Nour fusese agentul Ohranei țariste, între documentele preluate găsiindu-se mai multe rapoarte și note informative/denunțuri semnate de acesta. (Ion Constantin)

CULTURA DE SECURITATE. CULTURA POLITICĂ
Derogarea Klaus sau o lecție de la cehi despre retrocedarea proprietăților.....49

Într-un moment de maximă importanță pentru evoluția viitoare a Uniunii Europene, respectiv ratificarea de către statele membre ale Tratatului de la Lisabona, Cehia pur și simplu a refuzat să facă acest lucru, dacă nu i se satisface cererea de acordare a unei derogări de la aplicarea Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale ale Omului, în sensul de a nu se permite germanilor originari din Regiunea Sudetă, expulzați în anul 1945, să beneficieze de despăgubiri. (Alexandru Botez)

Cum a fost schimbat de sovietici, în 1984, conducătorul comunist al Mongoliei

Populare.....55

Dintotdeauna, marile puteri i-au schimbat fără scrupule pe conducătorii țărilor din orbita lor de gravitație când au ajuns la concluzia că aceștia nu le mai sunt de folos, sau că alții ar putea fi mai zeloși în executarea comenzilor primite. (Leontina Radu)

O carte veche, foarte ...nouă.....61

Într-o carte, apărută în limba franceză, în urmă cu aproape 80 de ani, Grigore Geamănu, fost diplomat, profesor universitar, ministru în epoca României postbelice, tratează probleme de o deosebită actualitate, mai cu seamă în legătură cu ceea ce s-a întâmplat în Europa de Est în 1989 și mai apoi, dar și cu ce se întâmplă, sub ochii noștri, acum, în zona țărilor arabe și nu numai. (N. Petru)

În slujba tainei.....64

Carta este un îndemn adresat marelui public să mediteze mai profund asupra adevăratelor misiuni ale serviciului de informații, să înțeleagă că numele ofițerilor care au executat cu devotament sarcinile, au informat corect și la timp centrala și au contribuit decisiv la progresele interne și la afirmarea statului român pe plan extern vor rămâne veșnic necunoscute însă stigmatul pus cu rea-voință și rea intenție îi urmărește nemilos pe toți cei care au lucrat în această instituție. (Dan Sulugiuc)

ANALIZE POLITICO –STRATEGICE

Românii sunt născuți să fie liberi.....66

Beneficiar al unei educații universitare solide, observator rafinat al fenomenelor social-politice, analist de mare sobrietate, Ivor Porter se numără printre acei străini care au cunoscut îndeaproape și profund România în anii dramaticei existențe sale, realizând, în pagini de înaltă valoare intelectuală, un tablou cuprinzător al evoluției societății românești în anii 1939–1948. (Profesor George Potra, director executiv al Fundației Europene Titulescu)

Cine și ce se ascunde în spatele “ Fantomelor din dulap”.....75

Numărul 19 al revistei Foreign Policy România (noiembrie/decembrie 2010), în cadrul dosarului Noua Ialtă, bomba anului, publică un material intitulat „O alianță cu Rusia?”, recomandat cititorilor ca fiind „o analiză a spectaculosului pact, nu doar economic, forjat anul acesta între Europa de Vest și Rusia”, al unui universitar rus, apropiat Kremlinului, Serghei Karaganov. Am constatat însă că în textul destinat cititorilor români, deși are la bază unele afirmații ale lui Serghei Karaganov, acestea sunt scoase din context, ceea ce poate duce la cu totul alte concluzii decât cele avute în vedere de autor. (B. Alexandru)

Oriental mijlociu : Revoluții cu sfârșit indecis.....84

În angrenajul factorilor care au facilitat exploziile populare din lumea arabă nu trebuie ignorat și faptul că, nefiind niște insule izolate de comunitatea internațională și nici societăți viețuind în turnuri de fildeș, statele arabe nu sunt ocolite nici de influențele sau de reverberațiile intereselor străine și, din acest punct de vedere, se cuvine subliniată politica dublă, a dublei măsuri, cu care operează Statele Unite și Israelul în relațiile cu regimurile și politicile arabe, relații bazate, exclusiv, pe sacrosanctul principiu al “intereselor de securitate națională” (Ambasador prof. Dumitru Chican)

Resursele energetice și interesele strategice ale statului modern.....93

Războaiele purtate de oameni de-a lungul întregii istorii a umanității au avut întotdeauna o puternică motivație de natură economică. Dacă am face abstracție de valența economică a acestor războaie, am observa că nu prea mai rămân multe motive, pentru care oamenii ar fi doriți să se omoare între ei: puțină ideologie, puțină religie și cam atât. Dar chiar și războaiele ideologice sau religioase au constituit, de multe ori, un pretext care avea, de fapt, tot un substrat de natură economică: cucerirea unor teritorii propice vieții, bogate în resurse. (Drd. Ec. Cătălin Neagu)

Consemnări	103
<i>Relatările celor doi ofițeri aduc în spațiul public noi aspecte ale activității de spionaj, cu particularitățile zonelor respective, interesante în primul rând sub aspectul eficienței în domeniul relațiilor externe ale României socialiste, dar și al contribuției la dezvoltarea economică a țării noastre la vremea respectivă. (A consemnat Petru Neghiu)</i>	
Cum l-am cunoscut pe generalul Doicaru.....	120
<i>Generalul Nicolae DOICARU s-a afirmat ca o personalitate distinctă, foarte bine conturată în toată perioada cât a condus instituția la împliniri profesionale greu de contestat și de egalat. Prezența sa la conducerea Centralei de informații externe s-a suprapus unei etape istorice agitate și controversate, în care a fost confruntată cu misiuni deosebit de complexe pentru preservarea și promovarea interesului național căruia generalul i s-a dedicat cu credință, tenacitate și competență. (Colonel (r) Ștefan Cernea)</i>	
Repere din istoria spionajului românesc ante(pre)decembrist.....	122
<i>Profesioniștii răului au exploatat cu promptitudine situația favorabilă creată atunci, în decembrie 1989, și au profitat din plin în beneficiul propriu sau de grup ori, și mai grav, al unor puteri și cercuri străine interesate. Aceștia au realizat cu deosebire profituri pe termen scurt și mediu, în toate domeniile: statal, politic, economic în special, financiar-bancar, comercial, turistic, militar și, mai cu seamă, de securitate. (Mircea Manea-Dolj)</i>	
S-a stins un zămbet.....	134
<i>Mircea Grama a fost omul și comandantul care a știut să-și apropie oamenii, subordonații, a răspuns cu calm și sollicitudine la preocupările, îngrijorările și problemele acestora. Dragostea de adevăr, spiritul de dreptate au constituit profilul său moral și profesional. (Col.(r) Ion Pavel)</i>	
MOZAIC	
În ce lume trăim	136
<i>Sfârșitul confruntării ideologice bipolare, apariția mondializării și a noilor tehnologii de informare și comunicare au favorizat emergența unor noi actori pe scena internațională, care nu numai că nu vor să fie afiliați statelor, dar le contestă chiar suveranitatea. Ca urmare, întreaga comunitate internațională a trebuit să facă față unui nou tip de provocări, ieșite din schema clasică moștenită de la era Războiului Rece: amenințările sunt tot mai difuze, transnaționale, multiple și imprevizibile, terorismul islamic apărând tuturor drepti cea mai serioasă amenințare. (Sandu O.)</i>	
Eroica.....	139
<i>Realizatorii acestei publicații, aproape necunoscută în afara județului, se străduiesc să demonstreze că sentimentul străvechi, dar și actual de dragoste de țară există și sunt convingși că tot ce este românesc nu piere. (Dan S.)</i>	
DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR-SIE	
Generalul-colonel (r) Iulian Vlad – octogenar.....	141
<i>De ce nu am fost lăsat – întreabă generalul Vlad – nici eu, nici unitățile de securitate să descoperim cine au fost cei care au tras începând din după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, adică teroriștii? În acea ședință din 24 decembrie am cerut să fiu lăsat să-mi fac datoria ... După ce în dimineața zilei de 31 decembrie 1989 am raportat despre acest proiect de descoperire a teroriștilor, în aceeași zi, la orele 14,00 am fost arestat eu, adjuncții mei și șeful Direcției de contrainformații militare. (Neghiu Petru)</i>	
Din activitatea ACMRR-SIE (Costică Nițu).....	146
URARE (Nicolae Jderu)	148

ALERTĂ LA PIRAMIDE

Piramidele de la Gizeh, ca și Templul lui Solomon din Ierusalim, simboluri ale stabilității și aspirațiilor unor civilizații de trei ori milenare de a înfrunta veșnicia.

De câțva timp, Orientul Mijlociu *a luat foc*, la propriu și la figurat.

Sub titlul **Sfârșitul vacanței. Următorii 20 de ani**, un distins colaborator al revistei noastre, reputat analist, însărcinat cu înalte responsabilități în domeniul siguranței naționale, anticipa chiar la această rubrică (*Periscop*, Nr. 3/11, iulie – septembrie 2010) că lumea se pregătește să intre într-un ciclu nou, al renașterii arhitecturale la scară globală, și avertiza că deja *nisipul se mișcă sub picioarele noastre*.

Ceea ce atunci încă părea o figură de stil, iată că în mai puțin de trei luni premoniția s-a adeverit, iar mișcările tectonice în plan geopolitic, care prevestesc renașteri la nivel planetar, au izbucnit cu o forță greu de imaginat chiar în zona nisipurilor fierbinți ale nordului Africii. Mai întâi în Tunisia, apoi în Egipt, regimuri care se bucuraseră de o îndelungată stabilitate au fost pur și simplu pulverizate de mase imense de protestatari cuprinși de flacăra schimbării și înnoirii.

Flăcările s-au extins aproape instantaneu la alte state și regimuri din zonă, ce păreau cu puțin timp în urmă de neclintit sau chiar animate de dorința de a înfrunța veșnicia. Amploarea, vigoarea și rapiditatea extinderii protestelor au făcut ca în numai câteva zile aproape întreaga suflare a lumii civilizate să fie convinsă că schimbările în lumea arabă sunt nu doar de nestăvilit, dar chiar suferă de o anumită întârziere și că ele ar fi trebuit de fapt să se producă mult mai devreme. Unii s-au grăbit să le compare cu schimbările ce au cuprins în 1989 fostele țări comuniste din Europa centrală și de est. Alții, mai precauți, au încercat să nuanțeze, dar concluzia lor era aceeași: ne aflăm în fața unor regimuri anacronice, dictatoriale, care trebuie să plece cu orice preț. Să fi ajuns, într-adevăr, Orientul Mijlociu *călcâiul lui Ahile* al lumii civilizate, o zonă minată, cu potențial exploziv atât de periculos încât să devină locul central de unde să înceapă reșezarea arhitecturii planetare?

Leccióni trecutului nu ar trebui ignorate. Orientul Mijlociu și Nordul Africii au reprezentat și continuă să reprezinte scena multor conflicte violente, cu reverberații la scară mondială, având la bază cu precădere nenumărate interese divergente față de resursele energetice ale regiunii, dar și rivalități seculare între popoarele care conviețuiesc aici. Întrepătrunderea, de multe ori pașnică, alteori violentă, între culturi și civilizații cu adânci rădăcini în istoria multimilenară a umanității au dat un profil unic acestei lumi orientale, îmbrăcată în mister și legendă, înțeleasă și iubită de unii, repudiată de alții.

În deceniile șase-nouă ale secolului trecut, România a reușit performanța să dezvolte relații atât de ample cu statele arabe și Israelul, încât un astfel de nivel, bazat pe încredere și respect reciproc, pare greu de atins în anii ce vor veni. Un cunoscut arabist, ambasadorul Aurel Turbăceanu, participant direct la multe din acțiunile politico-diplomatice din acea perioadă, ne reamintește într-o carte recentă (*Arabii și Relațiile Româno-Arabe*) că discuțiile din aprilie 1972, purtate la Palatul Kubeh din Cairo de președintele N. Ceaușescu, succesiv cu președintele egiptean A. Sadat și cu președintele OEP, Y. Arafat, au marcat debutul unui îndelung și fructuos dialog româno-egipteano-israeliano-palestinian, ale cărui rezultate pozitive se resimt și astăzi. În acest sens, să menționăm în primul rând faptul că Tratatul de pace dintre Egipt și Israel, semnat la Camp David în martie 1979, la încheierea căruia România a avut un rol important, a supraviețuit atâtor încercări, iar salvagardarea sa a fost evocată insistent de SUA și Israel în contextul schimbărilor abrupte survenite de curând în conducerea Egiptului. Potrivit statisticilor, din 1972 și până în 1989 când a

fost împușcat, Ceaușescu s-a întâlnit cu Sadat și, ulterior, cu succesorul acestuia, H. Mubarak, de peste 30 de ori, ceea ce a contribuit în mod fundamental la consolidarea unei relații cu totul speciale între România și Egipt. Să mai notăm că autoritățile egiptene au privit cu rezerve și au amânat mult timp după 1989 reluarea unor legături mai strânse cu țara noastră. În sfera serviciilor speciale, abia în 1998 și numai în urma demersului personal al șefului unui serviciu de informații vest-european prieten, atotputernicul Omar a dat undă verde începerii unui dialog de nivel între serviciile secrete egiptene și SIE. Fie și numai ca fapt divers, mai merită reamintit că, într-o noapte, pe la mijlocul anilor 1980, SUA au bombardat *fără preaviz* Libia, pe motiv de implicare în organizarea unor acțiuni teroriste împotriva intereselor americane în Europa. Atacul a fost semnalat imediat de renumita *Grupă Radio-Telex* care funcționa atunci în cadrul Direcției de analiză a Centrului de Informații Externe (CIE) și monitoriza non-stop, din surse publice, evenimentele cu relevanță strategică pe mapamond. Venit în miez de noapte la serviciu, generalul Aristotel Stamatiou, șeful CIE, a plecat cu știrile de pe agențiile internaționale de presă direct la conducerea statului. Pe baza acestor știri xeroxate alb-negru, Comitetul Politic Executiv convocat de Ceaușescu la orele șase dimineața a condamnat în termeni virulenți atacul, calificat drept *terorism de stat*. Era un gest de solidaritate cu Gaddhafi, aflat în relații speciale cu șeful statului român, dar și cu o țară mică, Libia, în fața unui act de agresiune din partea unei superputeri. România apăra atunci un principiu de la care nu accepta să se abată în niciun fel: *nimeni și nimic nu poate justifica un atac armat împotriva unui stat suveran*.

Islamul poate coexista cu toleranța și democrația. Conștient că în America „valorile democratice și religioase au crescut împreună” (Seymour Martin Lipset, *Religia și valorile americane*), președintele Barak Hussein Obama, într-un discurs ținut la Cairo în 2009, admitea că *în lumea arabă schimbările necesită timp, dar Islamul poate coexista cu inovația, dezvoltarea, toleranța și democrația*. Președintele Obama reafirma cu acel prilej principiile și valorile dintotdeauna ale politicii americane: *oamenii de pretutindeni, indiferent de geografie, istorie, cultură sau stare socială aspiră spre pace, securitate, viață demnă și libertate. Aceste drepturi umane fundamentale sunt universale și trebuie sprijinite*. Așadar, între Islam și democrație nu ar exista o incompatibilitate naturală, important este ca reformele necesare să fie aplicate, guvernele să reflecte voința poporului și puterea să fie deținută și exercitată prin

consimțământ, nu prin coerciție. Cu un astfel de discurs, nu ne îndoim că un dialog între promotorii occidentali ai schimbărilor democratice și lumea islamică, în general, poate funcționa și găsi puncte de convergență.

România se opune intervenției militare. Consiliul European de la mijlocul lunii martie a.c., dedicat situației din Libia, ne-a adus în atenție faptul că, atunci când recurge la expertiza proprie și apără niște principii clare, în consonanță cu dreptul internațional, România poate adopta poziții curajoase și corecte, chiar dacă acestea nu coincid în totalitate cu atitudinea, uneori mai războinică, a unora dintre aliații noștri. Considerăm, așadar, îndreptățită poziția adoptată de președintele român care, fără a ignora semnificația manifestărilor antiguvernamentale ale opoziției din Libia, a apreciat totuși că o intervenție militară în această țară *poate fi o eroare politică majoră*.

După cum se știe, România, deși s-a aflat la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în tabăra coaliției învingătoare antifasciste, nu s-a numărat totuși printre statele fondatoare ale ONU. Cu toate acestea, România a avut la vremea respectivă personalități științifice de mare valoare, recunoscute pe plan mondial, care s-au angajat fără rezerve în amplul proces declanșat atunci pentru *organizarea unei păci trainice în lume, care să excludă definitiv războiul din viața națiunilor*. Una dintre aceste personalități remarcabile a fost profesorul Dimitrie Gusti, membru și apoi președinte al Academiei Române, fondatorul Școlii sociologice de la București. În anii 1945-1946, D. Gusti a desfășurat o amplă activitate în afara granițelor țării, supunând unei expertize științifice proiectul Cartei ONU și reușind să-i convingă pe americani de necesitatea înființării, în cadrul noii organizații mondiale, a unui Institut Central pentru studiul și mai buna cunoaștere a Națiunilor. Într-o perioadă în care distrugerile provocate de cea mai mare conflagrație din istorie erau încă extrem de vii în mintea tuturor, D. Gusti, care fusese desemnat director adjunct al proiectatului Institut, sublinia insistent o idee a președintelui D. Roosevelt, scrisă de acesta cu câteva ore înainte de a muri: „*Astăzi noi ne găsim în fața acestui fapt esențial: dacă vrem ca civilizația să supraviețuiască, este necesar să cultivăm știința relațiilor umane, să dezvoltăm abilitatea popoarelor, a tuturor popoarelor, să trăiască și să lucreze împreună în aceeași lume și în pace*”.

Pornind de la o astfel de premisă generoasă, Gusti considera că este indispensabilă „cunoașterea sistematică a stării sociale, economice, politice și spirituale a națiunilor, cunoașterea comportamentului lor în interiorul frontierelor și în raporturile lor cu alte națiuni”. Savantul român era convins că dezvoltarea unei științe noi – *știința națiunilor, știința raporturilor dintre națiuni*, va contribui în mod substanțial la înlocuirea vechiului „canibalism internațional” și instaurarea în lume a unei păci veritabile, bazată pe încrederea și respectul reciproc între toate națiunile. Un deziderat care, din păcate, după aproape șapte decenii rămâne încă de înfăptuit.

Dans pe un vulcan. Desigur, întrebarea care persistă privește cursul pe care îl vor urma evoluțiile din Orientul Mijlociu în această perioadă extrem de turbulentă pe care o parcurge situația internațională. Inspirat, unul dintre prestigioșii noștri colaboratori se referă chiar în acest număr al revistei la *revoluții cu final indecis*. Probabil că, atunci când este vorba de spirit, ne regăsim întotdeauna mai aproape de frații noștri francezi întru latinitate. Cum oare am putea caracteriza mai bine ceea ce se întâmplă și mai ales ceea ce va urma în Orientul Mijlociu, decât reamintind vorbele profetice ale unui consilier de stat adresate lui Ludovic-Filip, duce de Orleans, cu două luni înainte de Revoluția din iulie 1830: *Monsenior, dansăm pe un vulcan*. Răspunsul ducelui, nu mai puțin celebru, suna în felul următor: *Da, pe un vulcan, ... dar nu din vina mea... Nimeni nu-mi dă ascultare. Dumnezeu știe unde vor fi oamenii aceștia peste șase luni!* Chiar așa: cum va arăta Orientul Mijlociu și unde vor fi unii dintre liderii actuali ai statelor arabe peste șase luni?

Redactorul șef

Notă: De când am dat titlul acestui editorial s-au întâmplat mai multe lucruri: Japonia a fost zguduită de un cutremur devastator, iar pericolul nuclear a determinat la scară mondială o regândire a folosirii și protejării centralelor atomice; Libia a fost supusă deja bombardamentelor unei coaliții internaționale, iar evoluțiile din lumea arabă par să capete accente dramatice; între timp și fără nicio legătură cu evenimentele menționate, unii politicieni unguri au făcut declarații cu iz revanșard chiar pe teritoriul României, reamintindu-ne fața hâdă a iredentismului, care a dăunat atât de mult unor raporturi normale de vecinătate cu Ungaria; dinspre răsărit, din Rusia și Ucraina, mass-media aduce neîncetat știri despre o campanie antiromânească de o virulență ce ne trimite cu gândul la perioada bolșevismului... Așa încât, poate că editorialul ar fi trebuit intitulat **Alertă generală. Vom reveni.** (I.P.)

„MODERNIZAREA ROMÂNIEI ESTE UN PROIECT NAȚIONAL. PENTRU PRIMA DATĂ, DE TREI SUTE DE ANI ÎNCOACE, ROMÂNIA ARE O ȘANSĂ ISTORICĂ”

Interviu cu Excelența Sa prof. univ. dr. ADRIAN NĂSTASE, Prim-ministru al României (2001 -2004)

- *Calitatea guvernării este esențială pentru prosperitatea și progresul unei societăți în drumul ei spre consolidarea democratică.*

- *În chestiunile fundamentale, care privesc direcțiile strategice de dezvoltare a țării, nu trebuie să existe fracturi.*
- *Am considerat întotdeauna SIE un serviciu de elită, iar informația confidențială precisă, de calitate și primită la timp are un rol esențial în fundamentarea deciziei politice corecte.*
- *Echidistanța serviciilor de informații este o condiție obligatorie pentru a construi o societate democratică viabilă și credibilă.*
- *Poziția noastră rămâne constantă: pensia de serviciu (ocupațională) pentru cadrele militare nu reprezintă un privilegiu; ea este justificată în mod obiectiv și constituie o compensație parțială pentru regimul de privațiuni ce rezultă din statutul special al cadrelor militare și la care ceilalți angajați nu sunt supuși.*
- *Acordăm tot sprijinul politic și instituțional pentru a stopa și repara abuzurile de orice fel, susținem demersurile pensionarilor militari pentru a-și apăra drepturile, demnitatea și onoarea.*

- *România trece astăzi printr-o criză majoră, dar șansa istorică este de partea sa, depinde doar de noi să nu o irosim.*
- *Speranța mea se îndreaptă spre o Românie a regulilor respectate, în care instituțiile funcționează și în care scopul lor fundamental este servirea intereselor cetățenilor.*

*

- *Excelență, au trecut două decenii de la evenimentele din decembrie 1989. Aceste evenimente și urmările lor sunt privite din multe unghiuri de vedere. Nimeni nu poate tăgădui însă, indiferent de poziția pe care se situează, **marile speranțe** ale românilor care au însoțit schimbările radicale prefigurate atunci: setea de libertate și de deschidere spre lume, încrederea în întronarea unei ordini sociale mai drepte, bazată pe respectul democrației și al competenței, dorința de reintegrare în circuitul valorilor culturii și civilizației europene. Privind retrospectiv, unde credeți că ne aflăm acum?*

Răspuns: În primul rând aș dori să subliniez că schimbările din decembrie 1989 încoace au înscris România pe un drum nou, îndelungat și anevoios. Am parcurs până acum etape importante și nimeni nu ar trebui să regrete sau să fie nostalgic după vremurile trecute, deși nu tot ce s-a realizat atunci ar trebui ignorat ori aruncat la coșul de gunoi. Important lucru, după părerea mea, este faptul că România și-a atins cele două obiective strategice fundamentale: integrarea în NATO și aderarea ca membru cu drepturi depline la Uniunea Europeană. Privind, însă, din alt unghi, despre realizările noastre din ultimele două decenii sunt multe de discutat. Din punctul de vedere al confortului omului de rând, deci al celui care face parte din marea masă a cetățenilor României – *majoritatea tăcută* sau cum vreți să-i spuneți - , pentru mine este limpede că realizările și efectele binefăcătoare ale noului curs nu s-au ridicat încă la nivelul așteptărilor. În ultimii ani, mai ales, s-au acumulat multe dezamăgiri și derapaje. Progresul nu a fost liniar. Au apărut falii în societate, s-au multiplicat fenomenele care afectează direct sănătatea fizică și morală a populației, s-au înmulțit deziluziile. Ca o consecință, a sporit și neîncrederea în politicieni.

Fără falsă modestie, îmi place să cred că în timpul mandatului meu de premier speranțele românilor primiseră un nou avânt. Alternanța la guvernare ar fi trebuit, în mod firesc, să marcheze un plus de împliniri, să sporească încrederea populației că ne aflăm pe un drum bun. Din păcate, nu s-a întâmplat așa. Uitați-vă la sondajele din ultimul timp... După părerea mea, calitatea guvernării este esențială pentru prosperitatea și progresul unei societăți în drumul ei spre consolidarea democratică.

- *Ați amintit despre alternanța la guvernare care, într-adevăr, din 1996 a fost salutăată și de partenerii noștri vestici ca un progres real pe calea dezvoltării democrației în România. În opinia dvs., alternanța trebuie să conțină și o anumită continuitate, sau fiecare nouă guvernare și administrație trebuie să reia lucrurile de la capăt ori, eventual, de unde le-a lăsat când a părăsit puterea?*

- **Răspuns:** În lupta politică există, firește, anumite încrâncenări, fiecare își susține cu tărie propriile poziții și programe. Exercițiul guvernării presupune însă o responsabilitate politică ce transcende interesul strict de partid; el este subordonat în primul rând interesului național, care coincide și este în avantajul intereselor majorității indiferent de eșichierul opțiunilor politice la un moment dat. Din acest punct de vedere, într-o societate democratică ar trebui să

*'To His Excellency
Adrian Năstase
With best wishes,*

[Signature]

Intre Washington și Moscova sau despre dialogul firesc cu mai-marii lumii

vorbim de elemente de continuitate în orice alternanță la guvernare. În chestiunile fundamentale, care privesc direcțiile strategice de dezvoltare a țării, nu trebuie să existe fracturi. Eu nu m-am sfiit, de pildă, să salut în 1999, când eram în opoziție, pasul istoric făcut de România prin invitarea sa, la Consiliul European de la Helsinki, să înceapă negocierile de aderare la Uniunea Europeană. Comentând acel episod într-o carte apărută nu de mult (*România Europeană*, 2007, n.n.), sub titlul *Helsinki sau trecerea de partea bună a istoriei*, am subliniat că decizia Consiliului European din decembrie 1999 *a fost momentul de cotitură în istoria României, iar acest lucru a posibil datorită unei istorii convergente. Pe de o parte, Occidentul dezvoltat și-a reconsiderat proiectele sale de reconstrucție în urma războiului rece, iar, pe de altă parte, România însăși „a venit la întâlnire”, prin răsturnarea comunismului, prin reformele pe care le-a făcut în direcția introducerii democrației politice și a economiei de piață și prin voința politică manifestă de a se alătura atât NATO, cât și Uniunii Europene.*

- *Să revenim puțin la mandatul dvs. de prim-ministru, perioadă pe care ați denumit-o undeva „guvernarea pentru integrare”.*

Răspuns: Guvernarea din anii 2001-2004 a debutat într-o conjunctură internațională nu tocmai favorabilă. Integrarea în NATO și pregătirea pentru aderarea la UE rămâneau însă obiectivele noastre prioritare. Am apreciat că slăbiciunile României sunt mai degrabă de ordin intern decât determinate de o anumită conjunctură externă. Am stabilit, așadar, trei priorități, pe care le consider și acum corecte: edificarea unei guvernări eficiente; corelarea activității diferitelor instituții ale statului pentru a realiza o politică unitară și coerentă; selecționarea și numirea în funcții de răspundere a unor cadre competente, cu mare capacitate de muncă.

Nu doresc să insist asupra lucrurilor de atunci, ele sunt, în general, cunoscute. Privind retrospectiv, pentru mine este important că în acel mandat s-au înfăptuit:

- Eliminarea vizelor pentru călătorii în străinătate
- Primirea României ca membru cu drepturi depline în NATO.
- Finalizarea negocierilor, pe capitole, pentru aderarea țării la UE.
- Relansarea economică, abordarea frontală a problemelor stabilității sociale și punerea în aplicare a unei strategii curajoase și eficiente de combatere a sărăciei, fenomen extrem de grav care, din păcate, s-a amplificat din nou în ultimii ani.

Pe baza unei creșteri economice reale, au fost posibile creșteri semnificative la nivelul salariilor și pensiilor, inclusiv ale cadrelor militare. De fapt, în domeniul siguranței naționale au fost întreprinse mai multe măsuri de ordin organizatoric și legislativ, menite să permită alinierea și compatibilizarea structurilor noastre cu standardele Alianței Nord-Atlantice. Aș menționa, între altele, Ordonanța de Urgență nr. 154/21 noiembrie 2001, emisă de guvern, Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea CSAT și, în premieră, Legea nr. 182 privind protecția informațiilor clasificate.

- *Apropo, dvs. ca prim-ministru, dar și ca ministru al afacerilor externe, președinte al Camerei Deputaților etc., ați beneficiat sau chiar ați solicitat informații de la toate instituțiile abilitate ale statului. Aș dori să ne spuneți prin ce se diferențiau și cât de utile erau în actul guvernării informațiile furnizate de serviciile secrete, în speță de Serviciul de Informații Externe?*

Răspuns: Înțeleg sensul întrebării, dar n-aș dori să cad în capcana de a mă avânta într-un domeniu pe care cititorii revistei „Periscop” îl cunosc cel puțin la fel de bine.

Este limpede că serviciile de informații au un rol aparte în consolidarea statului de drept, în apărarea și susținerea intereselor acestuia în raporturile cu partenerii externi. În ultimii ani, începând mai ales din septembrie 2001, am fost cu toții martori ai unor evoluții extrem de periculoase la scară globală, asistăm la o escaladare fără precedent a amenințărilor neconvenționale care privesc nu doar o țară, ci comunitatea mondială în ansamblul său. Aceste evoluții incumbă noi responsabilități din partea structurilor specializate ale statului, dar desigur și din partea oamenilor politici care trebuie să ia decizii corecte și să asigure condițiile optime pentru activitatea acestora.

Aș sublinia în mod special faptul că, imediat după evenimentele din 11 septembrie 2001, în structurarea organizatorică și planificarea activităților SIE s-a pus accent pe redimensionarea și consolidarea compartimentelor specializate în combaterea amenințărilor asimetrice și aprofundarea relațiilor de cooperare cu structuri similare din străinătate, îndeosebi din spațiul euro-atlantic.

Am considerat întotdeauna SIE un serviciu de elită, iar informația confidențială precisă, de calitate și primită la timp are un rol esențial în fundamentarea deciziei politice corecte sau, în general, în luarea unor măsuri rapide de apărare a intereselor cetățeanului și ale statului, în ansamblul său. Ca semn al încrederii mele în importanța activităților SIE aș putea menționa și faptul că am stabilit ca la ședințele de cabinet să participe de regulă și un reprezentant al acestui serviciu, la nivel de secretar de stat, alături de un reprezentant de același nivel de la SRI, tocmai pentru a fi cât mai bine racordați la prioritățile agendei guvernamentale în plan extern.

Un moment important în care rolul SIE a fost evident s-a referit la acțiunile de blocare la nivel european, prin recunoașterea unor standarde comune europene, a încercărilor guvernului Orban de la începutul anilor 2000, de impunere a unor anumite drepturi colective și acordarea certificatelor de maghiar pentru cetățeni români din Transilvania.

- *Insist să ne precizați care sunt, în opinia dvs., caracteristicile de bază ale unui serviciu de informații modern și performant?*

Răspuns: Servirea necondiționată a interesului național și neimplicarea sub nicio formă în jocurile politice interne.

Echidistanța serviciilor de informații este o condiție obligatorie pentru a construi o societate democratică viabilă și credibilă. Pentru că, este adevărat, serviciile de informații pot reprezenta o componentă importantă a asigurării stabilității democratice, dar la fel de adevărat este și faptul că serviciile, în cazul unor derapaje de la normele și principiile lumii civilizate, pot deveni un instrument

de discordie și manipulare, dacă sunt aservite unui grup partizan sau unei persoane. În domeniul dezvoltării și consolidării democrației și a statului de drept, precum și al respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, serviciile de informații trebuie să se asigure că restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale în scopul obținerii de informații pentru securitate, se poate face numai în condițiile prevăzute de Constituție, în baza legii și numai pe perioada care impune o asemenea măsură. Privind într-o perspectivă mai largă, aş putea spune că întărirea instituțiilor se poate realiza într-adevăr numai prin intermediul personalului care le încadrează, însă nu în lipsa unor acte normative moderne, în consonanță cu modificările mediului contemporan de securitate.

• *Rămânând în aceeași sferă de preocupări, să privim spre cariera și statutul socio-profesional al militarilor, căroră li se recunoaște aproape unanim rolul important în asigurarea stabilității statului în toate timpurile. Cum vedeți dvs. ceea ce s-a întâmplat în ultimele luni în problema pensionarilor militari?*

Răspuns: În problema pensiilor militarilor trebuie să începem cu începutul. Din start, să convenim că formula „pensii nesimțite” nu este decât un instrument de manipulare, menit să învrăjbească diferitele categorii sociale. De fapt, toată această poveste, în care pensionarii sunt umiliți, nu face decât să scoată în evidență carențele, uneori chiar cinismul, minciuna și duplicitatea unei anumite politici. Știu că pentru cea mai mare parte a populației nu este nevoie să argumentez și să dovedesc cele afirmate. Românii au înțeles de mult cu cine au de-a face. Totuși, pentru o mai bună și mai corectă înțelegere a realității am s-o fac.

În septembrie 2000, proiectul pentru ceea ce avea să devină Legea nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat a fost înregistrat la Senat. Peste 4 luni, în ianuarie 2001, legea a fost votată cu 101 voturi „pentru” și 2 „contra”. Deci aproape unanimitate și nici vorbă de aprecieri privind „nesimțirea” legii.

În martie 2001, legea a fost adoptată în unanimitate și de Camera Deputaților. Repet, unanimitate și iarăși nimic despre „nesimțire”... Poziția noastră față de acest subiect a rămas constantă. Alții sunt cei care, din oportunism, incompetență și camelonism politic și-au schimbat radical punctul de vedere; și nu doar o dată.

În argumentarea punctului de vedere social-democrat în plenul Camerei Deputaților, la data de 12 martie 2001, se arăta printre altele, citez:

„Proiectul Legii pensiilor militare de stat aliniază, pe de o parte, pensiile militare la cele stabilite conform legislației europene, iar, pe de altă parte, propune o protecție socială corespunzătoare cadrelor militare.

Actualul proiect de lege se aliniază, în mare măsură, prevederilor noului sistem public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Printre aceste similitudini, putem enumera: încadrarea în condiții de muncă care atrage facilități la considerarea vârstei de pensionare și cuantumul pensiei, posibilitatea pensionării anticipate sau pensionării anticipate parțiale, sistemul acordării pensiilor de invaliditate și a celor de urmaș, renunțarea la pensia suplimentară.

O măsură dreaptă și echitabilă pe care o face prezentul proiect de lege este recorelarea pensiilor existente în plată la data intrării în vigoare a legii, la cuantumul echivalent rezultat din baza de calcul a soldei lunare minime corespunzătoare ultimului grad militar avut în activitate. Instituirea pensiei de serviciu pentru cadrele militare nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensare parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună militarii, interdicții pe care celelalte categorii de angajați nu le au”.

Nimeni, dar absolut nimeni nu a avut nimic de obiectat. Câteva zile mai târziu, atât Camera, cât și Senatul au adoptat raportul comisiei de mediere, iar la 4 aprilie 2001 legea a fost promulgată.

Pentru ca tabloul să fie complet, toți cei care dezbat sau își dau cu părerea despre pensiile militarilor trebuie să știe că inițiatorul proiectului ce avea să devină Legea nr. 164/2001 a fost Guvernul României. Reamintesc că proiectul a fost înregistrat la Senat pe 5 septembrie 2000. Alegerile parlamentare din acel an au avut loc pe 26 noiembrie. Prin urmare, cel care a creat și a promovat legea pensiilor militare a fost guvernul condus de Mugur Isărescu, cu câteva luni înainte de alegerile parlamentare și prezidențiale! Guvernatorul BNR dă astăzi dreptate pensionarilor, dar îi pune mai la coada priorităților guvernului. Ceea ce contează este aritmetica bugetară, care, nu-i așa, este ... cinică. Pensionarii pot să moară. Important e să iasă calculele și să fie bani pentru clientelă.

Consecvent cu propriile evaluări, PSD a respins și va respinge în continuare acest proces anti-social de recalculare a pensiilor militarilor, demarat de actualul guvern. Nu vom accepta tot acest haos creat și această bătaie de joc la adresa unor oameni care și-au slujit țara. Nimeni și nimic nu justifică demersul abuziv al guvernului de a călca în picioare trecutul militarilor români și de a le stopa viitorul.

Imediat ce va ajunge la guvernare, PSD are datoria de a îndrepta această injustiție și de a reclădi relația dintre stat și cetățeni. România are nevoie mai mult ca oricând nu de un guvern care să administreze și să gestioneze indicatori

macroeconomici, ci de unul care să guverneze în mod real societatea. Guvernul trebuie să imprime o direcție și să țină cont de faptul că datoria sa este aceea de a oferi oamenilor condiții pentru o viață mai bună.

Împreună cu colegii și cu partenerii noștri vom face tot ceea ce este posibil din punct de vedere politic și instituțional pentru a opri și repara abuzurile de orice fel. Suntem alături de pensionarii militari, le oferim sprijin și îi susținem în toate demersurile pe care le întreprind pentru a-și apăra drepturile, demnitatea și onoarea.

• *Domnule Adrian Năstase, în România sunt destul de puțini la număr oamenii politici care desfășoară în același timp și o activitate științifică prodigioasă. Dvs. ați intrat în viața politică provenind din mediul universitar, academic, dar nu ați renunțat nicio clipă la activitatea în acest domeniu, deși este evident că, de multe ori, sfera preocupărilor politice vă acapara în cea mai mare parte eforturile. Care ar fi explicația?*

Răspuns: Eu aș dori să nuanțez un pic... Altfel, ar însemna să accept din start ideea unei relative incompatibilități între activitatea științifică și angrenarea în viața politică, ori nu este deloc așa. Dimpotrivă. Pentru mine, cercetarea științifică, activitatea didactică și preocuparea pentru cultură constituie o premisă foarte solidă pentru ceea ce fac și spun ca om politic.

Toate marile proiecte de dezvoltare a României și de ancorare solidă la spațiul euro-atlantic (modernizarea mediului rural, o nouă abordare a politicii fiscale, creșterea productivității muncii, reforma sistemului de sănătate și a justiției, pentru a enumera doar câteva dintre prioritățile stringente) au nevoie de o nouă viziune integratoare, pe care numai o fundamentare științifică temeinică o poate asigura. Este nevoie de promovarea competențelor în toate domeniile, iar integrarea reală în structurile UE presupune pregătirea în regim de urgență a unui corp de specialiști care să poată face față exigențelor de a lucra cot la cot cu ceilalți funcționari din structurile de la Bruxelles.

Eu militez de mai mult timp pentru înființarea unui Consiliu Consultativ pentru Știință și Inovare și a unei Fundații Naționale pentru Știință. Convingerea mea este că orice guvern, care urmărește să asigure continuitatea și credibilitatea cercetării fundamentale din România, are datoria de a menține și dezvolta un corp corespunzător de cercetători, asigurând și finanțarea necesară de la bugetul de stat.

• *Dvs. sunteți la originea înființării în premieră în România a multor instituții social-culturale de importanță națională: Muzeul Național de artă Contemporană, Muzeul Național al Hărților și Cărții Vechi (în realitate au fost cu totul peste 20 de muzee create în perioada 2001-2004), Fundația Europeană Titulescu... M-aș opri la aceasta din urmă: de două decenii desfășurați,*

împreună cu un grup de colaboratori, o amplă activitate de repunere în valoare a ideilor și operei marelui diplomat Nicolae Titulescu. Au fost deja editate un număr impresionant de cărți și studii ale lui Titulescu sau despre contribuțiile sale remarcabile la afirmarea științei dreptului internațional, devenite astăzi larg accesibile în primul rând tinerilor. Care sunt resorturile acestor eforturi, poate nu întotdeauna înțelese și susținute de toate instituțiile statului?

Răspuns: În acest an comemorăm 70 de ani de la moartea marelui diplomat și patriot Nicolae Titulescu, un nou prilej deci de a aduce în atenție publică activitatea sa remarcabilă în slujba țării. De altfel, sintagma „Titulescu – contemporanul nostru” a devenit o locuțiune comună, fiind larg acceptată de lumea academică, dar și de public, în general.

Pe vremea când eram prim-ministru am fost întrebat de presă dacă Nicolae Titulescu este modelul meu de om politic. Răspunsul meu a fost *nu*, deși am un mare respect pentru viața și opera sa, pe care le-am cunoscut destul de bine încă din tinerețe. În opinia mea, ceea ce rămâne încă și astăzi actual din toate textele lui Nicolae Titulescu este voința politică fermă de a acționa pentru modernizarea României. Aducând treptat politica românească la nivelul politicii europene și, dincolo de ea, la cel al politicii mondiale, Titulescu nu apăra doar interesele la nivel internațional ale României, ci se străduia, în același timp, să construiască o punte între dezvoltata civilizație europeană și mai înapoiata societate românească. Pe scurt, dorea sincronizarea României cu Occidentul.

Titulescu a găsit prea puțin sprijin în propria țară și destul de puțină înțelegere în lumea internațională pentru ideile și proiectele sale, care au rămas la stadiul de un nobil deziderat. Trebuie să remarcăm însă faptul că, noua postură internațională a României, după ce în 2004 a devenit membru al NATO, iar din 2007 a aderat la UE, îi conferă o șansă uriașă: niciodată în istoria sa, România nu a avut garanții mai importante în ceea ce privește securitatea și capacitatea sa de dezvoltare. Cu alte cuvinte, o perspectivă unică de integrare a României în lumea occidentală, atât în planul securității, cât și în cel al vieții politice, economice și sociale, cu condiția ca și guvernele de la București să acționeze în această direcție...

Aș mai spune că opera și activitatea lui Titulescu oferă permanent o veritabilă lecție pentru noi.

• *Dincolo de „lecția Titulescu”, care are desigur valoarea ei, dvs. vorbiți adeseori despre **două lecții ale istoriei** cu valoare strategică pentru viitorul României. Aș vrea să vă întreb, în numele cititorilor revistei, ce șanse credeți că are România de a depăși situația gravă în care se află și de a deveni un stat cu adevărat modern, așa cum ni-l dorim cu toții de atâtea secole?*

Răspuns: Astăzi, România traversează într-adevăr o criză majoră, dar șansa istorică este de partea sa, depinde doar de noi să nu irosim această șansă. Să mă explic. Prima lecție pe care o desprindem din istoria tranzițiilor românești – dar și a tuturor societăților din lume care au încercat să devină societăți dezvoltate și prospere – este una nu tocmai optimistă: aceste tranziții, și nu au fost puține la număr, par a se încheia invariabil cu un eșec, în sensul că modernizarea este amânată pentru o nouă tranziție, iar diferențele și decalajele față de lumea dezvoltată se adâncesc și cresc, lăsând România, la sfârșitul procesului, parcă mai departe de lumea dezvoltată decât la începutul său.

Cea de-a doua lecție a istoriei ne arată însă că ieșirea din subdezvoltare s-a realizat de fiecare dată prin valorificarea, de către societățile în tranziție, a unui tratament special din partea lumii dezvoltate însăși. România a avut parte până acum de numeroase tranziții și nici una din ele nu a reușit pe deplin. Ca urmare, România se află astăzi în situația de societate slab dezvoltată, iar distanța față de lumea dezvoltată tinde să se mărească. Într-adevăr, noi toți ne dorim o Românie modernă, democratică, prosperă, dar șansele să ajungem să o construim depind, până la urmă, de două lucruri: avem nevoie, înainte de orice, de o conjunctură favorabilă care să facă din dezvoltarea și modernizarea României o problemă nu numai a societății românești, dar și a comunității țărilor dezvoltate; totodată, este esențial ca, atunci când această oportunitate apare, acea parte a clasei politice românești care se află la guvernare să fie conștientă de semnificația și importanța ei și să facă tot ce este necesar pentru ca România să valorifice șansa pe care o are. Este deci nevoie de o acțiune concertată a actorilor politici interni și externi.

Ceea ce mă preocupă pe mine în cea mai mare măsură pornește de la convingerea mea fermă că România se găsește astăzi în fața unei astfel de oportunități speciale, pe care în niciun caz nu are voie să o irosească. Cred într-adevăr cu toată convingerea că, pentru prima dată, de cel puțin trei sute de ani încoace, și lumea dezvoltată își dorește o Românie modernizată, prosperă și dezvoltată. Pentru prima dată, nu mai suntem singuri în proiectul nostru de modernizare.

Decizia UE de a integra România, ca și decizia NATO de a include România ca parte a Tratatului Alianței Nord-Atlantice – două componente ale unei decizii unice cuprinzătoare - au marcat o cotitură în istoria țării noastre. Părerea mea fermă este că România nu se mai află astăzi într-o conjunctură „normală”, ci intră într-o perioadă istorică excepțională. Iată de ce cred cu toată convingerea că **modernizarea României este un proiect național.**

Integrarea României în lumea dezvoltată și valorificarea șansei excepționale oferite țării noastre nu poate fi opera unor tehnicieni. Ea **nu poate fi decât rezultatul voinței politice a întregii societăți**, exprimată de o forță politică suficient de coerentă, de bine organizată și de conștientă de misiunea ei, care preia guvernarea și o conduce , cu consecvență și competență, spre scopul propus.

• *Sintetic, care ar fi mesajul dvs. pentru cititorii revistei și, desigur, pentru cetățenii noștri?*

Răspuns: Este mesajul unui român care își iubește țara și crede cu tărie în valorile democrației. Știu că în România de mâine trebuie să ajungem să respectăm toate opiniile care decurg din aceste valori. Avem nevoie de social-democrație, de liberalism, de creștin-democrație sau de alte curente politice tot așa cum avem nevoie de ingineri, de medici, de profesori, de muncitori sau de filosofi.

Toate aceste entități au un numitor comun: România în ansamblul său!

Statul român modern trebuie să devină un instrument al transformării europene a națiunii. Acest lucru nu se poate face prin soluții autocratice, autoritare sau arbitrar. Speranța mea se îndreaptă către o Românie a regulilor respectate. O Românie în care instituțiile funcționează și în care scopul lor fundamental este servirea intereselor cetățenilor. Avem nevoie de curaj și de încredere în forțele noastre. Eu cred că vom reuși!

Vă mulțumim, Excelență, pentru interviu, vă dorim succes în realizarea proiectelor Dvs. și vă mai așteptăm în paginile „Periscopului”.

A consemnat Ioan Popa

SERVICIILE SECRETE ÎN REGIMURILE TOTALITARE:

FIGURI SINISTRE ALE POLIȚIEI POLITICE
DIN PERIOADA BOLȘEVISMULUI (4)

Ejov Nikolai Ivanovici și epoca „Marii Terori” – „Ejovșcina”

La finele lunii septembrie 1936, Iagoda este schimbat de la conducerea NKVD, iar în locul său este numit Nikolai Ivanovici Ejov (1895-1940), membru al partidului bolșevic din 1917 și comisar militar în diverse unități ale Armatei Roșii în timpul războiului civil. Ejov era de meserie croitor și provenea dintr-o familie mixtă (tatăl de etnie rusă, iar mama lituaniană). Din 1922 a îndeplinit diverse funcții de partid în mai multe localități și regiuni din Kazahstan, între care aceea de secretar al comitetului de partid al guberniei Semipalatinsk și al comitetului de partid kazah. În 1927 a fost promovat în aparatul Comitetului Central al P.C. (b) U.S. Docilitatea față de șefi și inflexibilitatea în executarea fără crâncnire a sarcinilor și directivelor partidului l-au ajutat să devină unul dintre preferații lui Stalin care, începând din 1928, l-a sprijinit să avanseze rapid în ierarhia de partid și de stat sovietică: adjunct al comisarului poporului (ministru) al URSS pentru agricultură (1929); șef al Secției de cadre a CC al P.C. (b) U.S. (1930-1934); membru al Biroului organizatoric al CC al P.C. (b) U.S., șef al Secției industrie, vicepreședinte al Comisiei Controlului de Partid – CCP (1934); președinte al CCP și secretar al CC al PC (b) U.S. (februarie 1935 – martie 1939).

Datorită încrederii de care se bucura din partea lui Stalin, a fost cooptat în secretariatul personal al acestuia, ceea ce i-a permis să urmărească îndeaproape și să participe direct la anchetele declanșate de NKVD împotriva unor foști lideri bolșevici intrați în dizgrația dictatorului de la Kremlin, printre care Zinoviev, Kamenev și Buharin.

Impresiile profesioniștilor care au lucrat direct cu Ejov nu îi sunt deloc favorabile. Figura dolofană, cu un aer adolescentin, a lui Ejov, contrasta cu zelul fără seamăn și lipsa oricărui simțământ uman cu care acesta conducea campania de lichidare fizică și morală a milioane de oameni nevinovați, ceea ce a făcut să fie supranumit *piticul sângeros*.

Contextul intern și internațional

În 1936, anul în care Ejov a preluat conducerea NKVD, a fost aprobată o nouă Constituție a URSS, în locul celei din 1924, urmărindu-se astfel să se confere o imagine mult îmbunătățită primului stat din lume al muncitorilor și țăranilor. Ca o ironie a istoriei, 1936 a intrat în conștiința umanității ca debut al epocii *Marii Terori* care a marcat dramatic Țara Sovietelor în perioada lui Stalin.

Anul 1936 a consemnat o serie de mutații semnificative și în conjunctura externă în care activa URSS, influențând direct și imediat deciziile lui Stalin, în primul rând în privința ordinelor transmise serviciilor sale secrete. Astfel, în vara anului 1936 a izbucnit războiul civil din Spania, în care sovieticii se vor implica masiv și profund, într-o măsură ignorată la vremea respectivă de puterile democratice occidentale. În noiembrie același an, Germania și Japonia încheie Pactul anticomintern, îndreptat în mod expres împotriva URSS și a bolșevismului. În scurt timp, *spion germano-japonez* va deveni o sintagmă preferată a propagandei sovietice, identificată cu imaginea concretă a dușmanului ce trebuie stărpit.

O stranie coincidență face ca în august 1936 Troțki să termine de scris lucrarea sa *Revoluția trădată*, care va fi tipărită la Paris un an mai târziu. Cu mult timp înainte de a vedea lumina tiparului, importante părți ale manuscrisului se vor afla în copie pe biroul lui Stalin, ca rod al serviciilor secrete conduse de Ejov. După deziluziile provocate de anii de hărțuială neîntreruptă și exil, Troțki consideră că a sosit timpul să se dezlănțuie împotriva noii caste birocratice instaurată de Stalin. *De ce a câștigat Stalin?*, se întreba Troțki în cartea sa, iar răspunsul îi permitea să pornească o amplă perorație împotriva *birocrației sovietice*, care a învins orice opoziție, inclusiv Partidul bolșevic. Concluzia lui Troțki era că această birocrație „nu va renunța la pozițiile ei fără luptă” și, drept consecință, „ciocnirea dintre popor și oligarhia birocratică ... este inevitabilă. Revoluția politică va răsturna sistemul stalinist de guvernământ, dar nu va modifica relațiile de proprietate existente”.

Pentru Stalin, cartea lui Troțki semnifica un strigăt de luptă împotriva sa, iar informațiile serviciilor secrete care îi semnalau un amplu proiect de traducere și difuzare în mai multe limbi europene nu făceau decât să-i sporească nervozitatea. Troțki era deja condamnat la moarte. Prima măsură a fost un demers energic al ambasadorului sovietic la Oslo prin care solicita expulzarea necondiționată a lui Troțki din Norvegia. La finele lunii decembrie 1936, Troțki pleca cu vaporul spre Mexic, țara care se arătase dispusă să-i ofere un loc pentru refugiu. Mâna lungă a revoluției bolșevice îl va găsi destul de curând și peste Ocean.

Deocamdată, însă, după o logică simplistă și vulgarizatoare proprie, Stalin va trage o acoladă în jurul inamicilor declarați ai URSS și îi va băga pe toți (Hitler, militarismul japonez și Troțki) în aceeași oală, troțkismul va fi echivalat cu o formă a fascismului, iar dușmanii interni ai regimului stalinist vor fi catalogați fără drept de apel ca *agenți germano-japonezi ai lui Troțki*.

În decembrie 1936, Ejov înființează sub conducerea sa directă o „Administrație cu Însărcinări Speciale”, de fapt o unitate de elită a NKVD, formată din *grupuri mobile* având ca obiectiv asasinarea în străinătate, dar și în interiorul granițelor URSS, a adversarilor lui Stalin și a dușmanilor puterii sovietice, în general.

O Plenară a Partidului fundamentează ideologic metodologia terorii: dușmanii să fie smulși din rădăcini și stârpiți, iar serviciile de spionaj consolidate

În februarie-martie 1937, timp de două săptămâni, din inițiativa lui Stalin s-a desfășurat o plenară a Comitetului Central dedicată unei singure probleme: *combaterea sabotajului, a acțiunilor de diversiune și spionaj ale agenților japoно-germani și troțkiști*.

Cu acest prilej, Stalin a prezentat un raport intitulat *Cu privire la deficiențele muncii de partid și măsurile ce trebuie adoptate în vederea lichidării troțkiștilor și a altor ipocriși (talere cu două fețe)*.

Șeful NKVD, Ejov, a prezentat Plenarei un raport intitulat *Lecțiile sabotajului, diversiunilor și spionajului efectuat de agenții japoно-germano-troțkiști*, în care și-a îndreptat criticile spre predecesorii săi din serviciile secrete, care ar fi întârziat cu patru ani reprimarea dușmanilor statului sovietic. În consecință, argumenta Ejov, « trădătorii patriei – troțkiștii și alte talere cu două fețe, care lucrează împreună cu serviciile de spionaj germane și japoneze – au putut să-și desfășoare activitatea lor dușmănoasă de spionaj și diversionism oarecum nepedepsiți... Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne a urmat o politică incorectă, manifestând indulgență în pedepsirea troțkiștilor... și Secția politică secretă a NKVD din Departamentul de Securitate a avut posibilitatea încă din anii 1932-33 să demaște monstruosul complot troțkist... »

Acuze grave au fost aduse fostului șef al NKVD, G. Iagoda, învinuit de incompetență în eliminarea din structurile secrete a „birocașilor degenerați, care au pierdut orice vigilență și agerime bolșevică în lupta cu dușmanul de clasă, care au făcut de rușine numele de cekist”.

Firește, rezoluțiile Plenarei cereau în mod imperios NKVD-ului « să ducă până la capăt activitatea de demascare și zdrobire a agenților troțkiști și de altă natură, pentru a anihila complet activitatea lor antisovietică ». Totodată, se sublinia că « serviciile de spionaj trebuie consolidate ».

O amplă și zgomotoasă campanie de manipulare a maselor însoțea punerea în practică a deciziilor politice ale Plenarei. În numărul din 6 martie 1937, *Pravda* punca la zid troțkismul și legăturile lui cu fascismul internațional, avertizând : « Numărul nesemnificativ al acestei bande (troțkiste, n.n.) nu trebuie să ne liniștească ; dimpotrivă, este necesar să ne mărim de zece ori vigilența ». Așa cum apreciază un renumit istoric militar rus, D. Volkogonov, raportul lui Stalin la plenara Comitetului Central din februarie-martie 1937 a constituit « expunerea metodologiei terorii, a represiunii, a înăsprii luptei de clasă cu dușmanii interni și externi ». O metodologie care a fundamentat politic Marca Teroare, conferind acțiunii organelor de represiune legitimitate și o bază ideologică pentru instrumentarea sistematică a unor crime în proporții de masă împotriva ființei umane.

Înființarea troicilor speciale. „Operațiunea română”.

La 2 iulie 1937, Biroul Politic al CC al PC (b) din toată Uniunea a adoptat Hotărârea *Cu privire la elementele antisovietice*, prin care organele de partid și ale NKVD, centrale și locale, erau însărcinate să-i înregistreze pe „toți culacii și criminalii” eliberați de curând din lagăre și închisori, cei mai periculoși dintre ei să fie arestați și împușcați, iar cei mai puțin activi să fie deportați.

În termen de cinci zile urma să se raporteze despre demararea operațiunii (organizare, pregătiri etc.) precum și cu privire la componența *troicilor speciale*, organe extrajudiciare instituite prin aceeași hotărâre a Biroului Politic.

La 16 iulie 1937, Ejov organizează o consfătuire cu șefii structurilor operative ale NKVD, pentru a analiza informațiilor adunate cu privire la operațiune și metodele de realizare a acesteia. NKVD a stabilit un plan de acțiune și *cote* privind numărul de persoane ce urmau să fie supuse represiunilor pentru fiecare republică unională, autonomă, regiune sau ținut.

Cu acest prilej, Ejov dă undă verde pentru utilizarea arbitrară, abuzivă și pe scară largă a violenței în executarea represiunilor, precizând: „Dacă în timpul operațiunii vor fi împușcați cu vreo mie de oameni mai mult, nu văd nimic grav în asta; de aceea, pe parcursul arestărilor, nu trebuie să vă deranjați prea mult din această cauză”.

La 30 iulie 1937, N. Ejov, în calitate de comisar al poporului pentru afacerile interne semnează Ordinul nr. 00447, *Cu privire la operațiunea de represare a foștilor culaci, a criminalilor și a altor elemente antisovietice*. Acest ordin strict secret, aprobat a doua zi de Biroul Politic, stabilea „ordinea, termenii și proporțiile represiunilor”, precum și componența *troicilor speciale*, regionale și republicane, însărcinate cu executarea acestora. De regulă, aceste troici erau formate dintr-un președinte – șeful local al NKVD și doi membri – primul secretar al comitetului regional sau republican de partid și procurorul regional sau republican.

În luna următoare (august 1937), conducerea URSS declanșează o operațiune paralelă îndreptată împotriva cetățenilor străini și sovietici de diverse origini etnice - nemți, polonezi, harbini (lucrători de la Calea Ferată Chineză de Răsărit), români, letoni, estonieni, finlandezi, greci, bulgari, macedoneni, iranieni, chinezi ș.a., ale căror comunități erau considerate ca fiind mediu faorabil pentru activitatea *spionilor și colaborațiștilor*. Stalin declarase granițele URSS drept o *linie neîntreruptă a frontului*, iar reprimarea pe criterii etnice urmărea, în fapt, distrugerea *coloanei a cincea* din URSS, adică a *bazei de spionaj și diversiune* a țărilor considerate că alcătuiau încercuirea capitalistă a Uniunii Sovietice.

La 11 august 1937 a fost emis Ordinul NKVD nr. 00485 care demara „operațiunea poloneză”, iar o săptămână mai târziu, la 17 august, printr-o directivă a NKVD acest ordin era extins și asupra *spionilor români*. Ordinul 00485 preconiza, totodată, crearea unui organ extrajudiciar special – *dvoika* (numit în documente Consiliu Special al NKVD din URSS), avându-i în componență pe Nikolai Ejov, comisar al afacerilor interne și comisar general al securității statului, și pe Andrei Vâșinski, procuror general al URSS. Ordinul respectiv mai prevedea modul de întocmire a dosarelor penale, asemănătoare unor albume, a căror examinare de către dvoikă se făcea în lipsa acuzaților, doar după listele din dosar.

Operațiunea „culăcească” și cea împotriva „spionilor” s-au desfășurat de fapt concomitent, troicile speciale ocupându-se de toate categoriile de persoane ce intrau în sfera ordinelor lui Ejov și aprobate de Biroul Politic.

Arestările în cadrul „operațiunii române” au început chiar în luna august 1937, în fosta Republică Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM) din stânga Nistrului, iar dosarul primului lot de acuzați a fost „judecat” de *dvoika* de la Moscova (N. Ejov- A. Vâșinski) la 12 septembrie 1937. Potrivit datelor încă incomplete provenite din arhive desecretizate în ultimii ani, în timpul operațiunilor de reprimare a foștilor culaci, a elementelor antisovietice și a „spionilor români”, desfășurate în perioada august 1937-noiembrie 1938, în RASSM au fost arestate 6 947 persoane, din care: 4 886 (70,3%) au fost condamnate la moarte prin împușcare; 2 004 persoane (28,9%) condamnate la internare în Gulaguri; dosarele a 57 persoane (0,8%) au fost returnate pentru a fi reexamineate. Numai în perioada 12 septembrie 1937-28 martie 1938, în RASSM au fost arestate 2 185 persoane, în marea lor majoritate (2 019 persoane, respectiv 92,4%) sub învinuirea de *spionaj în favoarea României*.

Acuzațiile, dintre cele mai aberante, invocau de regulă atitudinea filoromână a celor arestați. Formulele reținute de torționari în rechizitoriile împotriva „spionilor români” (cum ar fi *dezorganizarea disciplinei în colhoz, transmiterea de materiale privind starea politică și economică a colhozurilor, culegerea de informații privind dotarea tehnică a stațiunilor de mașini și tractoare, subminarea programelor de învățământ, crearea de condiții materiale precare studenților etc.*) ilustrează clar că, în fapt, era vorba de opoziție mai

mult sau mai puțin exprimată vocal față de măsurile de colectivizare forțată sau față de condițiile de viață, fără nicio legătură cu spionajul adevărat. Alteori, imaginația acuzatorilor devine de-a dreptul *creatoare*. De pildă, unui ziarist și scriitor, Malai Toader Calistrat(ovici), originar din Basarabia, i s-a imputat că „a organizat acte de sabotaj în domeniul limbii și literaturii, introducând în limba moldovenească termeni și expresii românești”. Pedepsa față de o astfel de *crimă antisovietică* nu putea fi decât una pe măsura gravității faptelor: condamnare la moarte prin împușcare și confiscarea averii personale a acestuia.

Operațiunile declanșate mai întâi în RASSM au fost extinse în scurt timp asupra românilor din Ucraina, apoi de pe întreg teritoriul URSS, în perioada menționată fiind condamnate în total 8 292 persoane, din care: 5 439 (65,5%) la moarte prin împușcare, iar 2 863 (34,5%) la internare în Gulag.

Represiunile au lovit și celelalte comunități etnice de pe întinsul URSS, cel mai grav pe polonezi. În „operațiunea poloneză” au fost arestate 143 810 persoane, din care – 111 093 (79,44%) condamnate la moarte prin împușcare, iar 28 742 (20,56%) internate în lagăre. În „operațiunea harbină” au fost arestați 53 906 „spioni japonezi”; au fost identificați, de asemenea, 18 861 „spioni letoni”, cei mai mulți fiind împușcați; în „operațiunea finlandeză” au fost arestate 11 066 persoane, din care 9 078 au fost condamnate la moarte; „operațiunea greacă” a vizat 12 557 oameni, 10 545 fiind condamnați la moarte ș.a.m.d.

De asemenea, militanții comuniști străini din serviciul Cominternului au fost supuși represiunilor, mulți activiști de frunte fiind arestați, torturați și executați.

Arestările și execuțiile în masă, în baza unor anchete sumare, s-au extins cu rapiditate în toate sferile societății sovietice, propagându-se în *cercuri concentrice* de la centru spre periferiile imperiului:

1. Din Biroul Politic au fost eliminați cinci lideri, iar din cei 139 membri ai Comitetului Central, 98 au fost arestați și, în marea lor majoritate, executați.

2. Din structurile tineretului comunist (Comsomol) au fost împușcați: 72 (din 93) de candidați ca membri ai Comitetului Central al Comsomolului; 319 (din 385) de secretari regionali; 2 210 (din 2 756) secretari raionali.

3. În Armata Roșie, operațiunile au început cu arestarea, judecarea în secret, condamnarea la moarte și executarea, la 11 iunie 1937, a mareșalului Tuhacevski, adjunct al comisarului apărării, învinuit de trădare și spionaj; „epurările” au mai cuprins șapte generali cu funcții înalte, 75 din cei 80 de membri ai Consiliului Militar Suprem precum și 35 000 din cei 80 000 de ofițeri; structurile de informații militare au fost de asemenea afectate.

4. Serviciile de securitate și spionaj ale NKVD au fost supuse și ele unor epurări drastice, circa 23 000 de ofițeri din aceste structuri fiind arestați și executați sau trimiși în lagăre.

5. Intelectualitatea a plătit scump efectele măsurilor staliniste: numai din cadrul Uniunii Scriitorilor au fost arestați, trimiși în lagăre sau împușcați circa 2 000 de membri.

6. Biserica a fost reprimată extrem de sever: din cei circa 24 000 de slujitori ai cultelor existenți în 1936 au supraviețuit 5 665 până la începutul Războiului al Doilea Mondial; în aceeași perioadă, luând ca bază de referință anul 1936, din cele circa 20 000 de biserici ale diverselor confesiuni au mai rămas în funcțiune doar o mie.

Teama și suspiciunea generalizată au alimentat delațiunea la cote nemaiîntâlnite, în speranța că ar putea supraviețui caracterele s-au pervertit, societatea în ansamblu s-a degradat și dezumanizat.

În anii 1937-1938, la nivelul întregii URSS, peste un milion și jumătate de oameni au fost puși sub învinuirea că ar fi comis „crime politice”, în marea lor majoritate fiind condamnați la moarte prin împușcare sau trimiși în lagăre. „Meritele” lui Ejov în orchestrarea și executarea operațiunilor care au constituit *Marea Teroare* au fost recunoscute în scurt timp de conducerea politică a URSS. În decembrie 1937, cu ocazia aniversării a 20 de ani de la crearea CEKA, Anastas Mikoian, unul din longevivii lideri din anturajul lui Stalin, aprecia în termeni elogioși prestația „tovarășului Ejov Nikolai Ivanovici, care a fost în stare să îmbunătățească rapid starea lucrurilor, să consolideze și să ridice pe treapta cea mai înaltă activitatea NKVD...”.

Dizgrația, debarcarea și execuția lui Ejov

În pofida zelului său în executarea ordinelor staliniste, Ejov a intrat destul de repede în dizgrația dictatorului de la Kremlin. În multe privințe, soarta sa se aseamănă cu cea a lui Iagoda. Din ordinul lui Stalin, în martie 1938 Ejov este interogată de procurorul general Vișinski despre *condițiile de detenție din lagărele de muncă din regiunea Extremului Orient*. În aceeași lună, Lavrenti Beria, până atunci șef al NKVD-ului din Transcaucazia, este numit prim adjunct al lui Ejov. În august 1938, Ejov este numit și comisar al poporului pentru Navigația Internă, ceea ce semnifică în fapt un prim pas spre debarcarea sa de la conducerea NKVD. În septembrie s-a emis o directivă conform căreia niciun ordin de arestare nu mai era valabil fără semnătura lui Beria. La 17 noiembrie 1938, Stalin și Molotov au semnat o hotărâre comună a guvernului și a CC al PC(b) *Despre arestări, supraveghere a procuraturii și desfășurarea anchetei*, în care erau scoase în evidență lipsuri grave în activitatea NKVD privind derularea *operațiunilor în masă* și, totodată, se decide lichidarea troicilor speciale. Devenise limpede că Stalin se pregătea să-l declare pe Ejov țap ispășitor pentru crimele din ultimii doi ani. În decurs de o săptămână, la 23 noiembrie 1938, Ejov adresa Biroului Politic

o cerere prin care solicita să fie demis din funcția de comisar al NKVD, mărturisind că a comis *mai multe greșeli*. La 8 decembrie 1938, Ejov este destituit, iar locul său la conducerea NKVD este preluat de georgianul Lavrenti Beria. În ianuarie 1939, Ejov este acuzat că ar fi condus o *organizație contrarevoluționară* în cadrul NKVD, în martie este arestat și timp de un an supus torturilor specifice anchetelor enkavediste, iar în februarie 1940 condamnat la moarte și împușcat. Odată cu instalarea lui Beria la comanda NKVD, poliția secretă bolșevică intră într-o nouă perioadă de reorganizări, iar *teroarea roșie* suferă și ea transformări, devenind *mai selectivă*, însă la fel de perversă și criminală. Despre toate acestea, într-un studiu viitor.

P. Ioan

ISTORIA SERVICIILOR SECRETE FRANCEZE DE LA CHARLES DE GAULLE LA NICOLAS SARKOZY

În cursul lunii februarie 2011, postul de televiziune France 5 a difuzat, în patru episoade, un documentar incitant despre relațiile dintre politică și spionaj, sub genericul „*Istoria serviciilor secrete franceze*”. Este istoria unui tango sacadat și amețitor, în care partenerii încearcă să-și impună unul altuia propria cadență, fără a lua întotdeauna în calcul riscurile confruntării. Materialul încearcă să descifreze raporturile pline de capcane dintre politicieni și ofițerii de informații, analizând motivele misterioase ale unei colaborări dominate de lumini și umbre. Bazându-se pe confesiunile unor martori avizați – șefi de stat, miniștri și lideri ai structurilor informative franceze - precum și pe o serie de documente de arhivă, realizatorii prezintă opiniei publice evoluția serviciilor secrete franceze de la crearea BCRA¹ de către generalul de Gaulle, la Londra, până la supercentralizarea acestora la Elysée de către actualul președinte Nicolas Sarkozy. Charles de Gaulle considera spionajul indispensabil, dar dificil de subordonat (vezi răpirea disidentului Ben Barka)², în timp ce Georges Pompidou, victimă a unor calomnii orchestrate de unele structuri informative, păstra cu sfințenie un carnețel cu numele unei duzine de suspecti „pentru a nu-i uita”. Dintre toți președinții celei de-a V-a Republici, Francois Mitterrand a fost, fără niciun dubiu, cel mai fascinat de obscuritatea acțiunilor serviciilor secrete, cel puțin până la incidentul Rainbow Warrior, vas al grupării ecologiste Greenpeace scufundat în 1985 în portul australian Auckland.

Sunt atinse și o serie de subiecte sensibile, cum ar fi cazul unui ambasador francez la Moscova implicat într-o relație sentimentală cu o rusoaică, sau cel al tânărului politician (la acea vreme!) Jacques Chirac, care ar fi putut să-și compromită viitorul politic, pentru apropierea de o stewardesă ce purta lenjeria KGB.

---

¹ *Biroul Central de Informații* și Acțiune a fost creat de liderii francezilor liberi în 1940 și condus de maiorul André Dewavrin, cunoscut și sub numele de Colonelul Passy.

² **Mehdi Ben Barka**, politician marocan, lider al coaliției de stânga *Uniunea Națională a Forțelor Populare* și oponent al Regelui Hassan II a “dispărut” din Paris la 29 octombrie 1965 în circumstanțe neelucidate nici în zilele noastre.

Dintre toți președinții celei de-a V-a Republici, Francois Mitterrand a fost, fără niciun dubiu, cel mai fascinat de obscuritatea acțiunilor serviciilor secrete, cel puțin până la incidentul Rainbow Warrior, vas al grupării ecologiste Greenpeace scufundat în 1985 în portul australian Auckland.

Sunt atinse și o serie de subiecte sensibile, cum ar fi cazul unui ambasador francez la Moscova implicat într-o relație sentimentală cu o rusoaică, sau cel al tânărului politician (la acea vreme!) Jacques Chirac, care ar fi putut să-și compromită viitorul politic, pentru apropierea de o stewardesă ce purta lenjeria KGB.

Operațiunile de succes (afacerea Farewell, lichidarea opozanților din timpul războiului algerian, pregătirea combatanților comandantului Massoud în Afganistan sau diferitele intervenții pe continentul african) sunt prezentate alături de eșecuri răsunătoare (scandalul din redacția ziarului *Le Canard enchaîné*, un autoturism capcană plasat în fața Ambasadei Iranului la Beirut care nu a explodat în pofida tirului cu rachete...). ● *Afacerea de spionaj Farewell a fost un episod extrem de important al luptei dintre serviciile de spionaj sovietic și cele occidentale, în timpul Războiului Rece. Vladimir Vetrov un ofițer KGB, a transmis Serviciului de contraspionaj francez (DST), între anii 1981-1982, peste 3 000 de documente secrete, inclusiv identitatea unui număr de aproape 500 de spioni sau agenți ai KGB implantați în Occident. Toate aceste documente au fost transmise prin intermediul unui tânăr inginer francez aflat în post la Moscova. Președintele Franței din acea epocă, Francois Mitterrand, a transmis mai departe materialele sovietice secrete președintelui american Ronald Reagan, ceea ce a condus la atenuarea ostilității acestuia, cauzată între altele de faptul că în Guvernul de la Paris se aflau și miniștri comuniști.*

În urma afacerii Farewell, 47 de diplomați și rezidenți sovietici au fost expulzați din Franța, iar colonelul Vladimir Vetrov a fost demascat, condamnat la moarte și executat în 1985, în urma unui simulacru de proces, tipic pentru justiția sovietică.

● *Afacerea „Instalatorul”. La 3 decembrie 1973, ofițeri ai Direcției de Supraveghere a Teritoriului au fost prinși în timp ce încercau să monteze microfoane în biroul directorului săptămânalului satiric *Le Canard enchaîné*, scandal soldat cu demisia Ministrului de Interne, Raymond Marcellin. Acțiunea a fost comandată politic, mai mulți membri ai guvernului, în special ministrul apărării, fiind interesați să identifice sursele folosite de periodicul francez.*

● *La 23 octombrie 1983, la Beirut, un camion plin cu exploziv a fost detonat în fața clădirii ce adăpostea militarii francezi ai forței multinaționale din Liban, provocând 58 morți și numeroși răniți. Acțiunea a fost atribuită mișcării šiite proiraniene Hezbollah. Ca măsuri de retorsiune, Franța a bombardat o bază a mișcării din Baalbek, după ce eșuase în tentativa de detonare a unui autoturism capcană în fața Ambasadei Iranului din Beirut.*

■ Realizatorii au dorit să afle răspunsuri la o serie de întrebări aflate în atenția contribuabililor francezi: Cine controlează cu adevărat serviciile secrete franceze? Care este rolul acestora? Care este marja lor de manevră și ce putere reală dețin acestea? Pentru a găsi cele mai documentate răspunsuri, a fost trecut în revistă istoria recentă a serviciilor secrete franceze, împărțită în patru perioade, corespunzătoare diferitelor momente politice interne și/sau internaționale:

Episodul 1. Anotimpul luptelor: 1940-1960. Episodul prezintă primele structuri informative create cu ajutorul britanicilor și care acționau în Franța ocupată, executând misiuni de sabotaj, dezinformare sau de lichidare a colaboraționiștilor. După eliberare, serviciile secrete au primit denumirea de SDECE (Serviciul de Documentare Externă și Contraspionaj), sub această siglă agenții francezi acționând în Vietnam, Indochina, Algeria și unele state africane. Au existat și unele derapaje care, din nefericire, au fost prezentate tendențios de mass-media și folosite, uneori, ca trambulină politică.

Episodul 2. Anii fiebinți ai Războiului Rece: 1961-1981. Construirea Zidului Berlinului a marcat definitiv separarea celor două mari sfere de influență: statele democratice cu economie de piață și cele aflate în spatele Cortinei de Fier, controlate de URSS. Cele două blocuri se lansează într-o amețitoare cursă a înarmărilor, în asigurarea echilibrului terorii fiind angrenate și serviciile secrete prin acțiuni de dezinformare, manipulare și destabilizare. Este perioada în care spionajul a devenit o meserie nobilă, practică de oameni ce pot trece drept vagabonzi fără a deveni vreodată vagabonzi...de necunoscuții care nu se pot bucura decât în intimitate de succesul operațiunilor.

Episodul 3. Marea nebuloasă: 1981-1989. Odată cu venirea la putere a lui Francois Mitterrand și a stângii, clasa politică din Franța va fi obligată să răspundă nu doar provocărilor serviciilor franceze ci și celor ale partenerilor americani. Structurile informative traversează perioade dificile și inegale, trecând de la extaz (afacerea Farewell) la agonie (Rainbow Warrior), discreditând descori guvernarea de stânga și, implicit, politica președintelui Mitterrand.

Episodul 4. Noile războaie ale lumii noi: 1989-2009. Destrămarea Uniunii Sovietice și dispariția sistemului bipolar de putere au generat modificări și în activitatea de intelligence, care s-a orientat spre spionajul economic. Foarte

curând însă, serviciile secrete franceze, ca majoritatea structurilor similare, s-au concentrat pe detectarea și contracararea amenințărilor asimetrice, după 11 septembrie 2001 lupta împotriva terorismului internațional devenind prioritate absolută. Încercând să polemizeze cu lideri ai comunității de informații din SUA, un fost șef al Diviziei Operațiuni din DGSE afirmă că „*guma și creionul analiștilor francezi erau mai performante decât calculatoarele CIA*” și că, încă din 1998, *serviciile secrete ale Hexagonului au alertat* autoritățile de la Paris despre pericolul reprezentat de Osama bin Laden.

■ Unii dintre actorii majori ai scenei politice franceze de-a lungul timpului au refuzat să vorbească despre relațiile cu structurile de informații, dintre aceștia remarcându-se fostul președinte Valéry Giscard d'Estaing, ex-premierul Edith

Cresson sau fostul șef al diplomației franceze Hubert Védrine. D'Estaing, care a avut o relație încordată cu serviciile secrete, a refuzat orice comentariu, considerând că, pentru el, a lucra cu structurile informative este ca și când s-ar culca cu guvernanta! Au refuzat, de asemenea, orice comentariu actualii directori ai DGSE (Direcția Generală pentru Securitate Externă), DCRI (Direcția Centrală de Informații Interne) și DRM (Direcția de Informații Militare).

Președinția a sprijinit demersul realizatorilor serialului. În 2008, Nicolas Sarkozy a aprobat Carta albă a apărării și securității naționale, conferind noi misiuni structurilor responsabile de siguranța francezilor: *cunoaștere și anticipare*. Invocând aceste principii, șeful statului a aprobat accesul realizatorilor în sediile centrale ale DGSE, DCRI și DRM, precum și accesul la arhivele neoperative. De asemenea, au fost ajutați de Bernard Bajolet, fost coordonator prezidențial al structurilor informative, numit recent ambasador în Afganistan.

De remarcat că interlocutorii din vechea gardă au fost cei mai comunicativi, în timp ce lideri sau lucrători mai apropiați de cotidian au evitat răspunsuri concrete sau au invocat rațiuni de siguranță națională.

În Franța, susțin autorii serialului, nu există o cultură de securitate cum ar fi, de exemplu, în Israel, SUA sau chiar Germania. Când se vorbește despre spioni și spionaj, parcă s-ar vorbi despre ceva murdar, înjositor, ceea ce nu este cazul. De aceea, demersul jurnaliștilor francezi nu a urmărit nicidecum criticarea angrenajului structurilor informative, ci demonstrarea necesității existenței serviciilor secrete și a funcționării acestora într-un sistem democratic. Mai mult, serialul a avut menirea să convingă cetățenii de ce, într-un stat de drept, se pot plăti cei care, uneori, încalcă legile proprii țări și, frecvent, pe cele ale altor state, fără ca acest lucru să fie ilegal sau contrar spiritului legii.

Alexandru O.

GUVERNUL STATELOR UNITE ALE AMERICII ORDONĂ SERVICIILOR SALE DE CONTRASPIONAJ SĂ IA MĂSURI DE ÎNLĂTURARE A DEFICIENȚELOR CE AU DUS LA SCURGerea DE INFORMAȚII SECRETE ÎN MASS-MEDIA INTERNAȚIONALĂ

Administrația S.U.A. desfășoară în prezent o intensă activitate de reevaluare a normelor de securitate cu care operează organismele implicate în procesarea și păstrarea secretelor de interes național, de descoperire a erorilor care au permis scurgerea în mass-media internațională a documentelor confidențiale ale Departamentului Apărării și Departamentului de Stat, în principal prin *Wikileaks*¹, precum și adaptarea sistemelor de securitate la noile condiții.

Personal, Președintele Barack Obama a ordonat înființarea unui post în Administrația S.U.A. care să se dedice în exclusivitate investigării scurgerilor de documente secrete, să definească responsabilitățile și să recomande schimbările ce se impun în sistemul de transmitere și păstrare a informațiilor clasificate. În acest post a fost numit Russell Travers care a îndeplinit până la numire funcția de Subdirector al Centrului Național Antiterorist. Conform comunicatului Casei Albe, acesta va colabora cu Comisia de Asistență în materie de *Intelligence* a Președintelului, comisie care în mod tradițional este însărcinată cu analiza problemelor de spionaj, fiind în cunoștință cu misiunile de securitate națională ale Guvernului S.U.A., cu înțelegerea importanței și complexității acestora.

Vicepreședintele Joe Biden îl acuză pe Julian Assange, fondatorul *Wikileaks*, de „terorism de înaltă tehnologie” ca urmare a publicării în mass-media internațională a 250.000 telegrame clasificate ale Departamentului de Stat

- ¹ În 2006, Julian Assange a fondat în Suedia pagina www.wikileaks.org cu scopul de a publica informații secrete privind „regimurile opresoare” din China, fosta Uniune Sovietică, Africa Subsahariană și din Orientul Mijlociu, fără a neglija „comportamentul puțin etic” al țărilor occidentale, după cum au afirmat promotorii acestei pagini. Relevanța paginii a fost marcată la 25 iulie 2010 când a publicat 91.000 documente secrete privind războiul din Afganistan. La 22 octombrie 2010 a generat un mare impact mediatic publicând 391.000 documente ale Pentagonului referitoare la războiul din Irak. Al treilea val de dezvăluiri, tot împotriva SUA, a început la 28 noiembrie 2010 când cinci cotidiane de mare tiraj internațional au dat publicității telegrame secrete ale diplomaților nord-americani din întreaga lume și ale Departamentului de Stat către aceștia.

al S.U.A., cerând extrădarea acestuia. Directorul OMB*, Jacob Lew, a transmis tuturor șefilor de departamente și agenții ale guvernului nord-american cu acces la documente clasificate un amplu chestionar prin care să se poată identifica surgerile de informații secrete.

Chestionarul, care a fost elaborat de către principalele centre de contraspionaj nord-americane precum Oficiul de Supraveghere a Securității Informațiilor și Executivul Național de Contrainformații, inclusiv Biroul Directorului Național de Informații, caută, printre altele, să depisteze posibilitatea ca unii funcționari nemulțumiți să scoată în afară informații secrete. În acest sens, chestionarul emis de Directorul OMB cere destinatarilor să răspundă dacă dispun de psihologi și alți profesioniști specializați care să evalueze gradul de bună stare a angajaților și nivelul lor de răspundere în activitatea pe care o desfășoară.

Canalul TV NBC, care a reușit primul să aibă acces la chestionar, a aflat că acesta cuprinde întrebări referitoare la înclinațiile funcționarilor, ce pagini *web* vizitează, frecvența cu care călătoresc în străinătate precum și asupra altor situații cu caracter privat care ar putea să dea naștere la suspiciuni asupra comportamentului lor.

Acest chestionar al Casei Albe urmează unui alt ordin emis la 28 noiembrie 2010, în aceeași zi când au început să se publice în mass-media internațională documentele Departamentului de Stat, prin care se solicita serviciilor de contraspionaj să elaboreze instrucțiuni pentru a readapta normele de securitate împotriva penetrărilor de tipul celei pe care a reușit-o Wikileaks. Aceste instrucțiuni au ca scop să actualizeze datele cu privire la cei care au acces la anumite informații, cum și cine hotărăște asupra acestui acces, cu ce periodicitate se revizuiesc permisele, care mijloace tehnologice se folosesc (cu accent pe folosirea memoriilor portabile), ce tip de relații se mențin cu serviciile de informații străine, ce nivel de pregătire au persoanele cu acces la secrete, precum și o lungă serie de propuneri care formează un document de nouă pagini prin care se revăd în mod meticulos toate amănuntele relative la manipularea secretelor de stat.

La 26 mai 2010, Departamentul Apărării al SUA l-a arestat pe soldatul Bradney Manning, aflat în misiune în Irak, acuzându-l de trădarea patriei. Conform confesiunilor sale către un *hacker*, care s-a dovedit a fi informator al F.B.I., Manning își manifestase dorința fermă să nu mai fie un simplu soldat în mijlocul deșertului din Irak, să facă ceva prin care să câștige notorietate internațională. În calitatea sa de analist de spionaj, având acces la baze de date valoroase și secrete

*OMB – The Office of Management and Budget is a cabinet, level office, within the Executive of the President of the United States and where there is the Office National Security Programs.

prin SIPRNet¹ și SIPDIS², rețele codificate folosite de Pentagon și Departamentul de Stat, a sustras pe CD-uri de tipul *Lady Gaga*, pe care le ștergea, apoi le încărca cu informațiile secrete și le descărca în serverele Wikileaks. Avocații soldatului Bradney Manning au declarat că procesul penal al acestuia se va desfășura în primăvara lui 2011 și că pedeapsa maximă ar putea fi detenția pe viață deoarece guvernul crede că el este unica sursă de scurgere a informațiilor de la Departamentul Apărării și Departamentul de Stat.

Cel puțin 180 de ambasade nord-americane din întreaga lume foloseau aceste sisteme de comunicații codificate. În urma cercetărilor efectuate, a rezultat că deși se cereau măsuri severe de securitate pentru folosirea acestora, precum schimbarea cifrului la fiecare cinci luni, interzicerea oricărui tip de CD sau alte modalități de copiere, totuși numărul de persoane care a avut acces la informații a depășit cifra de trei milioane, prea multă lume pentru a se putea păstra un secret. Conform aprecierilor făcute de specialiștii în *intelligence*, extinderea accesului la sistemele codificate de comunicații s-a produs în urma atentatelor teroriste din 11 septembrie 2001 de la New York, când o comisie a stabilit că au existat grave lipsuri în coordonarea diferitelor agenții guvernamentale, în principal în schimbul de informații și că, dacă aceste lipsuri n-ar fi existat, probabil că s-ar fi evitat atacul Al Qaeda.

În prezent, Departamentul Apărării dorește să demonstreze că Julian Assange l-a provocat pe soldatul Bradney Manning să sustragă informații secrete din rețelele Pentagonului pe care să le depoziteze în serverele Wikileaks.

C.I.A. a creat un grup de lucru pentru a analiza impactul scurgerilor de informații secrete prin pagina *web* a lui Julian Assange. Principalul obiectiv al acestui grup, cunoscut sub numele de *Wikileaks Task Force – WTF*, este de a evalua modul cum a fost afectată încrederea potențialilor informatori ca urmare a publicării zecilor de mii de arhive cu informații ce nu ar fi trebuit să vadă lumina zilei. Directorul CIA a cerut grupului de lucru să stabilească dacă ultima dezvăluire de documente de către Wikileaks ar fi putut afecta relațiile și operațiunile Agenției în exterior, a afirmat purtătorul de cuvânt al acesteia, George Little, care a mai spus că WTF este condus de către Centrul de Contraintformații al Agenției, la care participă și alți 24 de membri ai altor departamente.

La 6 ianuarie 2011, printr-un comunicat de presă, Departamentul Justiției

¹ SIPRNet – Secret Internet Protocol Router Network.

² SIPDIS – Secret Internet Protocol Distribution.

al SUA a anunțat arestarea și prezentarea capetelor de acuzare împotriva unui fost ofițer C.I.A. pentru transmiterea ilegală a unor documente secrete. Lui Jeffrey Alexander Sterling, de 43 ani, i s-au prezentat zece capete de acuzare pentru obținerea și divulgarea ilegală de informații privind apărarea națională a SUA, precum și cu privire la unele fraude prin poștă și împiedicarea justiției să-și exercite atribuțiunile.

Sterling a fost arestat în Saint Louis (statul Missouri) și a fost citat să apară în fața judecătorului federal Terry Adelman din acest stat. Conform documentului privind investigațiile din acest caz, Sterling a lucrat pentru C.I.A. în perioada mai 1993 – ianuarie 2002. Din noiembrie 1998 și până în mai 2000, Sterling a fost numit să lucreze într-un program de spionaj în domeniul capacității de înarmare a unor țări, pe care ancheta nu le menționează.

Conform comunicatului CIA, Sterling, ca avocat, a semnat o serie de angajamente cu privire la securitate și rapoarte secrete prin care „se obliga să nu le divulge niciodată persoanelor neautorizate” și recunoștea că aceste informații erau proprietatea C.I.A. De asemenea, a acceptat, sub semnătură, că divulgarea acestor date secrete puteau constitui un delict federal.

Cu toate că autoritățile nu dau detalii cu privire la aceste divulgări ilegale, totuși se cunoaște faptul că a predat o serie de documente lui James Risen¹, un ziarist de la *New York Times* care, la rândul lui, le-a publicat într-o carte² prin care a detaliat activitatea de spionaj a C.I.A. în Iran. Sterling lucrase și în secțiunea C.I.A. pentru Iran unde avusese ca sarcină de serviciu legătura cu spionii iranieni care dezertaseră în S.U.A.

Departamentul Justiției l-a chemat la audieri pe ziaristul James Risen pentru a declara de unde a obținut datele publicate în cartea sa însă acesta a refuzat să divulge sursa informațiilor. După 2006, când a apărut cartea lui James Risen, F.B.I. și-a îndreptat cercetările asupra lui Sterling. Dacă acesta va fi declarat vinovat pentru cele zece capete de acuzare, va fi condamnat la 120 ani de închisoare și o amendă constând din câte 250.000 dolari pentru fiecare cap de acuzare. Cazul Sterling demonstrează efortul făcut de Administrația Președintelui Barak Obama pentru a combate sustragerea de documente secrete guvernamentale.

¹ *James Risen is a Pulitzer Prize-winning American Journalist for The New York Times. He has written or co-written articles concerning U.S. Government activities and is the author or co-author of two books about the Central Intelligence Agency (C.I.A.).*

² *„State of War: The Secret History of the CIA and the Bush Administration”(January 2006).*

Printre alte numeroase măsuri întreprinse împotriva paginii *web* Wikileaks, a fondatorului său Julian Assange și anturajului său, Departamentul de Justiție al S.U.A., prin Judecătoria statului Virginia, a trimis o citație rețelei de socializare *Twitter* cu sediul în San Francisco, să faciliteze obținerea datelor personale ale utilizatorilor care au legătură cu această grupare, respectiv numele lor, adresele poștale, amănunte privind conexiunile realizate, numerele de telefon, timpii de conexiune și plățile prin internet din noiembrie 2009 până în prezent, precizându-se că materialul este important „pentru o investigație cu caracter penal în curs de desfășurare”.

Procurorul General al Statelor Unite, Eric Holder, a anunțat la rândul său că, în cazul sustragerii celor 250.000 telegrame clasificate ale Departamentului de Stat, va efectua o cercetare completă și că studiază posibilitatea de a-l urmări pe Julian Assange în baza Legii Spionajului din 1917.

Prin tot acest efort, Administrația S.U.A. răspunde și presiunii Congresului care a inițiat o investigație, având incluse și audieri, asupra episodului Wikileaks și a gradului de protecție ce se acordă secretelor de stat. Senatorul Joe Lieberman, care prezidează Comitetul de Securitate Națională al Congresului Statelor Unite, a cerut insistent societății online *Amazon*¹, precum și oricărei societăți sau organizații din întreaga lume să elimine Wikileaks din lista utilizatorilor și să înceteze imediat relațiile cu aceasta. El a afirmat printr-un comunicat scris că, „prin activitățile sale ilegale, scandaloase și temerare, Wikileaks a pus în pericol securitatea națională a Statelor Unite și a întregii lumi. Nu ar trebui să existe vreo societate sau organizație, fie ea americană sau străină, care să ajute Wikileaks în eforturile de diseminare a materialelor furate”.

Mai mulți membri ai Camerei Reprezentanților au cerut guvernului să ia măsuri pentru a bloca posibilitatea vizitării paginii Wikileaks de pe adrese nord-americane și să elimine această pagină definitiv din întregul ghid de adrese *web* al Internetului.

Reprezentanta republicană Candice Miller din statul Michigan a declarat că Julian Assange și Wikileaks sunt niște criminali ale căror acțiuni sunt de mare ajutor pentru teroriști și pentru regimurile criminale din întreaga lume, că a sosit momentul pentru a lichida pagina Wikileaks, iar fosta guvernatoare a statului Alaska, Sarah Palin, care a candidat în ultimele alegeri prezidențiale din partea

Partidului Republican la funcția de vice-președinte al S.U.A., a cerut guvernului să declanșeze un atac cibernetic al Pentagonului împotriva paginii lui Julian Assange pentru a o lichida pentru totdeauna.

În timp ce dezvăluirile Wikileaks au început să producă deja efecte în diverse țări, contra-măsurile americane sunt în plină desfășurare. Vom reveni.

Ioan N. Dumitru

¹ *Amazon Web Services makes the computing a reality for hundreds of thousands of developers and companies around the world.*

DEMITIZAREA SERVICIILOR SECRETE BRITANICE

Încetarea declarativ-oficială a așa-numitului Război Rece, la reuniunea internațională de la Paris, din 1991, a reprezentat semnalul intrării într-o nouă etapă a vieții internaționale.

Această nouă realitate politică a determinat ulterior, atât o detensionare a situației internaționale, cât și o dezghețare în relațiile bi și multilaterale, sugerând perspectiva posibilă a instalării unui climat propice de conviețuire pașnică interstatală, de încredere între liderii lumii bipolare de până atunci și de multiplicare și diversificare a raporturilor interumane prin încurajarea procesului de cunoaștere și comunicare, de deschidere și transparență.

Ca urmare, s-a produs o revigorare a schimburilor culturale și o explozie aproape spontană a mijloacelor media, care au pus în discuție multe din așteptările și preocupările opiniei publice în problematica vastă și variată a activității statelor în domeniile economiei, tehnologiei și informaticii, în politica internă și externă, în viața socială, cu accent pe asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor, fără a se neglija aspectele securității internaționale.

Din păcate, "minunea" așteptată cu îndreptățită speranță de omenire a constituit, ca de atâtea ori în istorie, o iluzie.

În scurt timp s-a produs destrămarea URSS și a Iugoslaviei, inclusiv agresiunea militară a NATO împotriva acestui stat federativ, acțiune urmată de invadarea armată a Irakului și apoi a Afganistanului, ambele fără vreun temei real acoperitor, situație ce se perpetuează și în prezent. Numeroase războaie și conflicte locale au avut loc și în Africa, Asia și America de Sud, acțiuni condimentate cu o intensificare fără precedent ca întindere, pericolozitate, varietate și amploare a terorismului intra și transfrontalier, o altă formă a războiului atipic.

Acum au loc puternice acțiuni populare împotriva unor regimuri dictatoriale din Africa de Nord și Orientul Mijlociu, ceea ce pune serios în discuție stabilitatea socială și securitatea în aceste regiuni, situație ce poate avea efect contagios și în alte zone ale lumii.

Deloc aleatoriu și dicționarul lexical s-a îmbogățit cu formule și concepte referitoare la stări conflictuale și de război, un adevărat mozaic: război cald și război rece, război atipic, război preventiv, război nuclear, război ecologic, război psihotronic, război informațional, război mediatic, război antitero, război economic, război secret, război cibernetic ș.a.

Dintre toate acestea un loc aparte, și cu rădăcini în timpuri imemorabile, îl ocupă fără contracandidat și cu caracter peren "Războiul secret", unicul

"Război Rece" care, în fapt, nu încetează niciodată în pofida declarațiilor opuse interesate, care neagă un adevăr cu valoare axiomatică.

Acest "Război" nemilitar și neviolent, în esență, include pe lângă perenitatea sa specifică și alte particularități: combatanții de pe acest front au o pregătire profesională specială, culturală și lingvistică, acționează ilegal – dacă fac parte din Serviciile de spionaj – în afara teritoriului național, raza misiunilor fiind stabilită periodic de interesul guvernanților în politica externă, de scopurile și obiectivele statale pe termen scurt, mediu și lung, acceptă conștient numeroase restricții comportamentale și privațiuni în viața familială, în comunitate, dar cu precădere în afara țării, asumându-și, totodată, anonimatul muncii și performanței.

Pe frontul "Războiului Secret" există permanent cel puțin doi "inamici": combatanții serviciului național de contraspionaj care are misiunea să descopere, să prevină ori să anihileze acțiunea "ostașilor" spioni; combatanții altor servicii secrete de spionaj care atunci când au interes, caută să racoleze omologi ai altor structuri străine similare.

Teoretic, serviciile secrete de informații externe sau interne nu ar trebui să desfășoare activități pe teritoriul sau împotriva cetățenilor statelor care fac parte din aceeași alianță politico-militară gen NATO, UE etc. În fapt, s-au mai produs "accidentale" excepții în relațiile dintre aliați chiar cu tradiție: Israel în SUA, SUA în Franța, Italia sau Franța în Germania, URSS și acum Rusia în state din același bloc politic.

Realitatea istorică atestă că în activitatea oricărui serviciu secret apar perioade conjuncturale de flux și reflux. Această complexă lume, fascinantă uneori, a combatanților din Războiul Secret este adusă recent în discuție cu mult curaj și cu o acoperire profesională indubitabilă de Chapman Pincher în cartea intitulată sugestiv *"Treachery – Betrayals, Blunders, and Cover-ups: Six decades of espionage against America and Great Britain"*

(*"Trădare, șase decenii de spionaj sovietic în SUA și Marea Britanie"*) apărută în Anglia în 2009 și după un an în România.

Autorul, un recunoscut specialist – poate cel mai reputat din ultima jumătate de secol din Marea Britanie - a consacrat lucrării peste șase decenii de investigații, în diverse zone ale mediului specific.

Exploatând în mod pertinent și cu o perseverență de invidiat date din arhive sovietice, britanice, canadiene și americane, relațiile personale cu lucrători în activitate sau în retragere din serviciile de spionaj, contraspionaj și de securitate din Marea Britanie, SUA, Canada ș.a., cu responsabili la nivel ridicat din instituțiile politice și guvernamentale, care au coordonat la un moment dat activitățile structurilor de specialitate respective, precum și un impresionant fond

documentar (politic, științific, relații externe, istoric, rapoarte parlamentare etc.), Chapman Pincher dezvăluie în constatările sale realități care au produs un puternic șoc, lovind puternic în legenda așa-zisei infailibilități a serviciilor secrete britanice MI-5 și MI-6. Aureola inexpugnabilității acestora s-a dovedit falsă, superficială și subminată de incredibile slăbiciuni, vulnerabilități și practici din cauza cărora au suferit numeroase eșecuri.

"Imaginea pe care o pot prezenta acum – mărturisește autorul – este înspăimântătoare și nu ne face deloc cinste, dar este foarte clară pentru cei ce îndrăznesc să o privească. O mare parte din ea (imaginea n.n.) va continua să se amplifice, însă timpul revoltei publice a sosit deja".

Această concluzie, un veritabil rechizitoriu-blam, are deplină acoperire în gravele carențe în materie care au permis GRU și KGB (cele două servicii de spionaj militar, respectiv, serviciul de informații externe, contraspionaj și contrainformații externe sovietice) să desfășoare o incredibilă activitate în lumea anglo-saxonă. O uriașă cantitate de informații și documente referitoare la preocuparea existentă încă de la începutul celui de-al doilea război mondial pentru producerea bombei atomice (intenție, cercetare fundamentală și aplicativă, procesul de fabricație, momentul folosirii etc.), relațiile secrete dintre Marea Britanie, SUA și Canada, inclusiv pe linie de spionaj și contraspionaj, strategia și apărarea militară, cooperarea dintre Marea Britanie și SUA pe plan politic și militar etc., etc.

"În anul 1999, la o conferință a serviciilor secrete organizată la Universitatea Oxford, Oleg Tarev, care lucrase în Direcția Generală 1 a KGB, a prezentat un act care dovedea cum copii ale celor mai delicate documente referitoare la strategia militară și de apărare a Marii Britanii de după război ajungeau, în mod regulat, pe biroul lui Stalin".

Un an mai târziu la Institutul norvegian pentru Studii Militare de la Oslo, același Tarev, într-o expunere pe tema *"Serviciile secrete sovietice și planurile militare ale britanicilor"* s-a referit pe larg la documente care atestau că *"Marea Britanie și Statele Unite s-ar putea să fie nevoite să lupte împotriva Uniunii Sovietice folosindu-se de arme nucleare"*. Unul din aceste documente intitulat *"The Security of British Empire"* (Securitatea Imperiului Britanic), elaborat de Marele Stat Major, era datat 29 iunie 1945 și a ajuns pe biroul lui Stalin în luna septembrie același an. Alt document, datat 11 iulie 1945, *"Summary of War Results"* ("Sinteza rezultatelor războiului") elaborat de Ministerul de Externe britanic, i-a parvenit lui Stalin la 10 septembrie 1945. O soartă asemănătoare au avut și documentele cu privire la *"Strategic Position of The British Empire"* ("Poziția strategică a Imperiului Britanic"), *"Changing Directions"* ("Schimbare de direcție"), *"The Overall Strategic Plan"* ("Plan militar general"), *"Strength and Structure of The British Armed Forces"* ("Puterea și structura forțelor armate britanice"), *"Defense Policy and Global Strategy"*

("Politica de apărare și strategie mondială") și "The Foreign Office Instructions" ("Instrucțiunile Ministerului de Externe"). Acesta din urmă, elaborat după consultare cu oficiali ai Departamentului de Stat al SUA, la sfârșitul anului 1950, a ajuns în posesia lui Stalin după aproape o săptămână, și deși era consacrat analizei războiului din Coreea, cuprindea o anexă de o importanță crucială: "Probability of War with the Soviet Union" ("Probabilitatea unui război cu Uniunea Sovietică").

Însemnătatea acestui document sporește considerabil și datorită faptului că venea să confirme informațiile obținute anterior de sovietici (la 26 iunie și, respectiv, 26 iulie 1948) privitor la existența unui plan militar al SUA cu numele de cod Chevalier, despre un posibil atac nuclear preventiv împotriva URSS.

Cunoașterea în timp oportun a acestor preocupări și intenții, coroborate cu un flux de alte informații și documente obținute de serviciile secrete sovietice din Marea Britanie îndeosebi, dar și din SUA și Canada, au permis conducerii de la Moscova adoptarea măsurilor politico-diplomatice și militare corespunzătoare, care au condus în final la prevenirea unui nou război mondial și la instalarea statu quo-ului de putere între cele două sisteme social-politice ce dominau lumea.

Cartea cuprinde numeroase exemple de date, informații, acțiuni și cazuri concrete de cetățeni britanici racolați pentru interesele urmărite de sovietici din varii motivații (crezuri și convingeri politice marxist-comuniste, simpatii și sentimente prosovietice, temeri antinaziste și antifasciste în general, cointerese materială, șantajare pe slăbiciuni de moralitate, în special homosexualitate, frustrări profesionale etc.).

Cu o meticulozitate profesională de invidiat, cu acribie chiar, autorul descrie pe larg, temeinic argumentat și cu o impecabilă logică și responsabilitate deontologică față de statutul său social, starea de lucruri negativă din activitatea MI-5 și MI-6.

Pare neverosimil, deși aceasta-i realitatea, datorită multitudinii de împrejurări, factori și considerente că serviciile secrete sovietice (GRU și KGB) au putut să-și desfășoare nestingherite activitatea lor specifică împotriva Marii Britanii.

Din conținutul acestei cărți-document se desprind câteva cauze și concluzii de real interes practic pentru statul britanic și structura sa de securitate în primul rând, dar și pentru activitatea practică a altor servicii de informații externe și de contrainformații naționale.

Principalele lacune ale sistemului de securitate britanic

1. N-au cunoscut și au neglijat posibilitatea organizării URSS într-o perioadă scurtă de timp după Revoluția din Octombrie 1917 și crearea

URSS în 1922, a unor structuri puternice de informații externe și contrainformații interne sovietice capabile să realizeze activități performante în străinătate.

Într-adevăr, autorul demonstrează cu măsuri și acțiuni concrete că organele sovietice de spionaj au început să desfășoare activități specifice de identificare, studiere, verificare și racolare a unor cetățeni britanici încă din deceniul 3 al secolului 20. Exemplu: cazurile unor studenți și absolvenți ai Universităților Oxford și Cambridge în particular: Cristopher Hollis, Harold Kim Philby, Donald Maclean, Guy Burgess, Anthony Blunt, John Cairncross, Christopher Hill (director al Oxford Balliol College). Unii dintre aceștia au studiat, propus ori chiar au racolat alți colegi, în special studenți de la aceleași universități, ca agenți ai spionajului sovietic, încă din anul 1937.

2. Naivitatea de a crede că membri ai Partidului Comunist Britanic nu ar putea trăda și lucra în favoarea serviciilor secrete de informații sovietice. Această naivitate profesională a costat mult imperiul britanic; mulți comuniști au fost atrași și au prejudiciat grav interesele țării lor în favoarea statului sovietic. Unii din simpatizanții PCB se aflau printre studenții de la renumitele universități Cambridge și Oxford, care ulterior au ocupat responsabilități importante, chiar decisive, în Serviciul de spionaj (MI-6), Serviciul de contraspionaj și Securitate internă (MI-5), MAE, la BBC și în presa guvernamentală folosită și pentru acoperirea cadrelor, dar și ca un mediu de recrutare de personal pentru aceste instituții.

Cu o neînțeleasă întârziere, abia în anul 1956, o anchetă a Consilierilor de Stat a stabilit că "principala amenințare pentru securitatea Marii Britanii o reprezenta comuniștii autohtoni!"

O concepție la fel de nocivă a constituit-o și convingerea că persoanele cu situații sociale deosebite (deputați, militari, diplomați, profesori universitari, înalți prelați sau copiii acestora) nu pot trăda țara.

3. Subestimarea timp îndelungat a pericolozității activităților de spionaj desfășurate de URSS și celelalte state socialiste pe teritoriul și împotriva Marii Britanii.

O comisie condusă de lordul Radcliff a prezentat, în 1962 (!), raportul asupra investigațiilor efectuate ajungând la concluzia că între timp s-a produs o schimbare tactică pe planul securității naționale care plasa pe primul loc al amenințării și riscului activitatea de spionaj desfășurată de Serviciile de informații externe ale URSS și celorlalte țări socialiste. Raportul nu făcea nicio referire la o realitate alarmantă în fapt și anume, creșterea continuă a personalului diplomatic și de serviciu al "blocului sovietic" în Marea Britanie, care depășea cu mult stadiul relațiilor bilaterale.

Curios este și faptul că MAE britanic n-a fost de acord mult timp cu urmărirea "diplomaților" sovietici, mai ales după realizarea alianței din timpul războiului, dintre Marea Britanie, SUA și URSS pentru că ar contraveni relațiilor amicale bilaterale!

4. Grave deficiențe în verificarea de securitate a persoanelor alese sau angajate în principalele instituții ale statului britanic deținătoare de secrete importante.

Una din cele mai periculoase vulnerabilități dezvăluite în carte de autor o reprezintă superficialitatea cu care au fost tratate alegerea în Parlament, numirea în guvern, angajarea în MAE, Ministerul Apărării, MI-5 și MI-6, în instituții unde se efectuau cercetări și experiențe deosebite cu caracter militar ș.a.

Numai așa se poate explica faptul că cetățenii britanici cunoscuți cu apartenență, simpatii și convingeri comuniste, marxiste sau prosovietice, unii chiar trădători, au putut să accedă în Parlament (Kim Philby susținut de premierul Harold Macmillan, în 1955), Jack Profumo, ministru de război, implicat într-un scandal ca urmare a unei tentative de racolare de sovietici, în 1962, cu ajutorul unei prostituate de lux, Christine Keeler, Christopher Hollis, ajuns treptat în MI-5 de la responsabil cu urmărirea politicii și activității PCB, la cea de șef al contraspionajului antisovietic și în final chiar director general al instituției, Harold Kim Philby, responsabil cu contraspionajul sovietic în cadrul MI-6, Klaus Fuchs, în echipa de cercetare și realizare a bombei atomice, iar ceilalți de la Cambridge în funcții de răspundere în MAE, BBC, The Times, Daily Express etc.

5. Concepția periculoasă potrivit căreia dacă un angajat din MI-5, MI-6 și din alte instituții de interes vital recunoaște în scris legăturile informative cu spionajul sovietic și al celorlalte state socialiste va suporta numai consecințe administrative, fiind păstrat în aceleași instituții, dar în locuri nedeținătoare de secrete sau, dacă preferă, mutat în afara sistemului (învățămant, presă, cultură etc.).

Așa s-a procedat cu acei agenți britanici folosiți de sovietici care au fost dați în vileag de unii trădători ai GRU și KGB rămași în Occident (SUA și Marea Britanie, în special): Anatoli Golițin, Igor Guzenko, W.G.Krivitsky, Mitrokhin, Alexander Feklisov, Konstantin Volkov și alții.

6. Fisuri grave în supravegherea persoanelor periculoase urmărite.

La toate aceste lacune de esență s-au adăugat și altele, greu de justificat. Avem în vedere încetarea supravegherii persoanelor urmărite după revenirea acestora la domiciliu, ignorându-se totalmente eventuala părăsire a reședinței de către suspecți până a doua zi dimineața când plecau de obicei la serviciu.

Accastă mentalitate a făcut posibilă fuga în URSS, în anul 1951, a diplomaților din MAE britanic, Donald Maclean și Guy Burgess, ambii trădători, a căror arestare era prevăzută.

Deficiențe asemănătoare s-au manifestat și în cazul altor trădători care au lucrat pentru serviciile secrete sovietice.

7. Eludarea unor eșecuri cu grave implicații de teama pierderii pozițiilor deținute și sub pretextul că dezvăluirea lor ar dăuna prestigiului MI-5 și MI-6 și ar afecta imaginea publică a acestora.

Devenise aproape o practică în activitatea serviciilor britanice de spionaj, contraspionaj și de securitate de a nu informa operativ pe șeful guvernului, care coordona activitatea acestor structuri, pe ministrul Afacerilor Externe, care avea responsabilitatea pentru MI-6, asigurându-i și deplina conspirare a personalului ce funcționa cu deosebire sub acoperire diplomatică, a Procurorului general și pe alți factori decizionali. Premierii Clement Attlee, Harold Macmillan, care a fost chiar determinat să demisioneze și alții.

O explicație poate fi găsită în șirul de trădări petrecute în aceste instituții și teama că raportându-le la "cald" măsurile împotriva celor responsabili ar duce la compromiterea profesională a șefilor și, implicit, la înlocuirea lor: cazurile fizicianului Klaus Fuchs, Donald Maclean, Guy Burgess au fost cele mai răsunătoare, cu atât mai mult cu cât aceștia acționaseră și în SUA pentru Serviciile secrete sovietice, iar FBI și CIA informaseră MI-5 și MI-6 asupra suspasiunilor ce planau asupra lor, dar negate sau ignorate.

Ca urmare a acestor cazuri, dar și a altor scurgeri de informații secrete – din vina părții britanice, care s-a pretat chiar la acte de dezinformare a partenerilor americani – relațiile de colaborare au avut mult de suferit, iar credibilitatea în MI-5 și MI-6 s-a erodat alarmant. S-au manifestat deliberat rețineri și în informarea corectă de către MI-5 și MI-6 cu privire la datele obținute de acestea din anchetarea dezertorilor în Marea Britanie a unor persoane din serviciile secrete sovietice în special.

8. Tratarea superficială și selectivă a potențialului informativ reprezentat de masa persoanelor refugiate din Germania nazistă.

Din cauza temerii de persecuțiile regimului nazist din Germania hitleristă și a politicii sale xenofobe, foarte multe persoane, în special evrei, au părăsit această țară refugiindu-se prioritar în Marea Britanie, SUA, Canada și Elveția.

Acționând cu profesionalism, dar și intuitiv și cu spirit anticipativ, serviciile secrete sovietice interesate au exploatat operativ această oportunitate, realizând recrutări de spioni din rândul viitorilor refugiați, în particular a evreilor și a comuniștilor. Chiar mai mult, s-a folosit această posibilitate pe deplin justificată de strecurare printre refugiați a unor ofițeri deplin conspirați și cu aceeași legendare.

Reacția structurilor de securitate britanice nu a fost pe măsura pericolelor, numărul persoanelor intrate în atenție fiind de-a dreptul insignifiant, atitudine ce s-a dovedit ulterior deosebit de prejudiciabilă, serviciile secrete sovietice acționând puternic prin intermediul agenturii lor din rândul emigranților din Germania, activitate ce s-a intensificat în toată perioada celui de-al doilea război mondial.

Succinte considerații în legătură cu activitatea de spionaj desfășurată de serviciile secrete sovietice în Marea Britanie timp de peste șase decenii

Rezumându-ne numai la datele referitoare la activitatea de spionaj a serviciilor secrete sovietice, dezvăluită atât de detaliat în cartea lui Chapman Pincher, ne-au reținut atenția cu deosebire următoarele aspecte:

1. Rapiditatea cu care statul sovietic și-a organizat structurile de informații externe și de contrainformații interne și adaptarea acestora la noua situație creată atât în URSS, cât și pe plan european;

2. Orientarea, încă din primii ani de existență, către construirea unor rețele de spionaj formate din persoane tinere și cu reale perspective de a pătrunde prin angajare în instituțiile britanice de interes pentru realizarea scopurilor urmărite pe plan bilateral și internațional, așa cum a procedat în cazul studenților din cele mai prestigioase universități – Cambridge și Oxford, dar și din alte medii;

3. Crearea de surse de informații, contrainformații și de influență din rândul unor categorii de persoane cu vădite simpatii marxiste pentru noutatea reprezentată de apariția istorică a primei puteri statale socialiste (comuniste): universitari, ziariști, cercetători ș.a.;

4. Exploatarea în același scop a facilității de a realiza recrutări pe bază ideologică din rândul membrilor PCB, acțiune înlesnită de ignorarea acestei acțiuni de către structurile de securitate britanice;

5. Folosirea cu mult curaj pentru racolarea de persoane interesante a unor agenți recrutați anterior din rândul cetățenilor britanici, cum au fost, de exemplu, cazul unora din rândul tinerilor universitari ajunși în diferite posturi din MI-5, MI-6, MAE etc.;

6. Prevenirea căderii unor surse și asigurarea protecției rețelei create prin agenții recrutați ajunși apoi în funcții corespunzătoare din serviciile britanice de contraspiionaj; reușita denigrării unor trădători sovietici refugiați în Marea Britanie și SUA, ceea ce a dus la decredibilizarea acestora și a veridicității destăinuirilor făcute după rămânerea în Occident.

7. Protecția desăvârșită asigurată celor mai performante surse create în Marea Britanie printr-o delimitare strictă a accesului la rețeaua informativă a GRU și KGB.

Iată numai câteva din constatările, dezvăluirile, învățămintele și concluziile practice de interes operativ – și nu numai din acest domeniu – ce se desprind din impresionanta cazuistică relatată în cartea "Trădare, șase decenii de spionaj sovietic în SUA și Marea Britanie".

M. Manea

AGENȚI RUȘI ÎN BASARABIA. CAZUL ALEXIS NOUR

Am prezentat în numărul precedent al revistei noastre cazul lui Ilie Cătărău, agent folosit de serviciile ruse/bolșevice împotriva mișcării naționale a românilor de peste Prut, care a fost neutralizat, prin acțiunea curajoasă a militantului basarabean Gherman Pântea, din noaptea de la cumpăna anilor 1917/1918. Nu mai puțin interesant este cazul controversatului publicist Alexis Nour (1877-1939), de care ne ocupăm în cele ce urmează.

După absolvirea seminarului teologic de la Chișinău, Alexis Nour a urmat studii filologice la Universitatea din Kiev, unde a făcut parte din mișcarea socialist-revoluționară. Există indicii că el a fost recrutat în calitate de agent, de către Ohrana țaristă, din această perioadă, exploatându-se ambițiile și aspirațiile sale de parvenire și îmbogățire. Reîntors la Chișinău, Nour a devenit secretar al partidului constituționalist-democrat (cadet) din Basarabia, avându-l ca lider pe L.E. Siținski. A intrat, însă, repede în conflict cu acesta, din cauza delapidării unor sume de bani, fiind nevoit să părăsească partidul.

Pe timpul cât s-a aflat în Basarabia, Alexis Nour a reușit să se strecoare în mediile naționalist-democrate românești, devenind, între altele, colaborator al revistei „Basarabia”, înființată în mai 1906 și care a fost suspendată la 11 martie 1907, în urma publicării imnului lui Andrei Mureșanu *Deșteaptă-te, române!*. La 21 martie 1907 s-a aprobat editarea publicației „Viața Basarabiei” cu litere latine și chirilice sub redacția lui Alexis Nour. Purtările acestuia încep, însă, să devină tot mai suspecte, jocul dublu pe care-l făcea fiind prea evident. Primul motiv pentru care era bănuț constă în faptul că traiul pe care-l ducea depășea cu mult posibilitățile sale financiare oficiale. Așa cum arăta frunzașul basarabean Ion Pelivan în evocările sale, tinerii intelectuali români din Chișinău erau contrariați de faptul că Nour duce un trai „pe picior mare”, „mânca la restaurante de mână întâi și se îmbrăca «șic»”.

Din iunie 1910 și până în august 1911, Alexis Nour a scos o publicație cu o circulație restrânsă la Chișinău, „Bessarabeț”, folosindu-se de ajutorul financiar al lui Vasile Stroescu, bine-cunoscutul mecena basarabean, care cel mai probabil nu știa cu cine are de-a face. După ce a terminat banii, Nour s-a orientat spre revista „Bessarabskaia Jizni”, iar mai apoi către gazeta „Drug”, condusă mai întâi de Pavel Krușevan și, după moartea acestuia, de un anume Iakubovici.

A devenit secretarul redacției acestei publicații, în cadrul căreia s-a format o grupare cu orientare naționalistă xenofobă și pro-imperială, numită „Liga poporului rus” („Soiuz russcogo naroda”), în frunte cu Purișchievici și Pronin, din care mai făceau parte, în afară de Nour și Iakubovici, un oarecare Ianovski. Această grupare propovăduia „ortodoxismul, absolutismul monarhic și naționalismul rusesc” („pravoslavie, samoderjavie i narodnosti”). Împreună cu ceilalți doi companioni ai săi, Nour a trecut la folosirea gazetei pentru șantajarea unor persoane care dețineau mari averi în Basarabia, precum Dimitrie Krupenski, mareșal al nobilimii din județul Tighina, cunoscut pederast, sau Ianușevski, devenit ulterior guvernator la Stavropol, bănuind că, în calitate de tutore, l-a deposedat de avere pe un frate al său, profitând de faptul că acesta nu se afla în deplinătatea facultăților mintale. Cei trei au încercat să-l șantajeze și pe Dalivo-Dobrovolski, mareșal al nobilimii din județul Orhei, dar de această dată li s-a înfundat. Dobrovolski i-a dat în judecată pe calomniatori, procuratura a început ancheta, Ianovski a fost arestat, Iakubovici a reușit să aducă argumente că „nu este amestecat în această afacere”, iar Alexis Nour a „spălat putina”, refugiindu-se la Kiev. Aici a căpătat pașaport, cel mai probabil cu ajutorul „prietenilor” săi din cadrul Ohranei și a plecat în Germania, iar de acolo în România, găsind adăpost ca student la Universitatea din Iași, cu sprijinul lui Constantin Stere, care era profesor la această instituție.

La Iași, Nour a devenit colaborator la revista „Viața Românească”, pe care o conducea Stere, fiind un fervent adept al poporanismului și jucând, într-un mod cât se poate de convingător, cartea românismului. În articolele publicate, el susținea ideea independenței Ucrainei, Unirea Basarabiei cu România și „încorporarea Transnistriei până la Bug”, teză care nu mai fusese susținută de nimeni până atunci. În același timp, însă, Nour colabora îndeaproape cu Gheorghe Madan, un alt agent al serviciilor speciale ruse. În timpul neutralității, alături de Constantin Stere, Alexis Nour a susținut intrarea României în război alături de Puterile Centrale, făcând parte din așa-zisul grup al „germanofililor”, motiv pentru care va fi pus sub acuzare după primul război mondial. Interesant este că, din activitatea desfășurată de el în această perioadă sunt de reținut și unele aspecte meritorii. În 1916, a întocmit o hartă a Basarabiei, după documente de stat major rusești și alte surse documentare ale vremii. Harta prezintă situația etnografică a fiecărei localități din Basarabia, la acel moment, și are o concluzie demnă de reținut. Din întreaga populație a Basarabiei, de trei milioane de locuitori, 2 milioane erau români, „numiți în Rusia și Basarabia, moldoveni”. Este evident vorba despre un argument cu relevanță până în zilele noastre, care arată că denumirea de moldoveni, în Basarabia, era utilizată de ruși, înainte de Unire.

Adevărul în legătură cu Alexis Nour avea să iasă la iveală în cursul evenimentelor revoluționare din vara anului 1917, când după răsturnarea regimului țarist, o comisie formată din A. Gheorghiu, Ucitel și Postelnicov a luat în primire arhivele jandarmeriei din Chișinău. Atunci s-a dovedit fără tăgadă că

Alexis Nour fusese agentul Ohranei țariste, între documentele preluate găsiindu-se mai multe rapoarte și note informative/denunțuri semnate de acesta. Descoperirea a provocat o stare de îndreptățită revoltă în mediile basarabene față de persoana lui Alexis Nour. Aceasta va răbufni în ajunul zilei de 27 martie 1918, când Sfatul Țării a hotărât Unirea Basarabiei cu patria mamă România. La recepția dată de primul ministru Alexandru Marghiloman, la restaurantul „Londra” din Chișinău, în preziua Unirii, și-a făcut apariția, în mod cu totul surprinzător, și Alexis Nour, invitat nu se știe de cine. Fiind recunoscut imediat, era cât pe aci să fie linșat, întrucât mai mulți români basarabeni abia așteptau ocazia să-i aplice o lecție celui care fusese dovedit ca „turnător” al Ohranei țariste. A scăpat teafăr grație intervenției energice a Dr. Petre Cazacu, persoană cu o mare autoritate în mediile românilor basarabeni, dar Nour a fost nevoit să părăsească imediat recepția, revenind la București. În perioada interbelică, a desfășurat o susținută activitate publicistică și literară, fiind pentru o perioadă și redactor șef al publicației „Convorbiri Literare”.

Ca și alte cazuri la fel de controversate, cel al lui Alexis Nour ne arată cât de complicate au fost rolul și activitatea unor actori ai istoriei naționale (nu numai basarabeni), ca și ai celei universale. În toate aceste cazuri, este sarcina cercetării științifice de a descifra, pe bază de noi surse documentare, toate meandrele realității, punând în evidență atât luminile, cât și umbrele ei.

Dr . Ion Constantin

„DEROGAREA KLAUS”- O LECȚIE DE LA CEHI DESPRE

RETROCEDAREA PROPRIETĂȚILOR

În mediile diplomatice, mai în glumă mai în serios și atunci când împrejurările permit, reprezentanții Cehiei sunt taxați de colegi, în special de cei provenind din Europa Centrală și de Est, ca reprezentând singurul stat european care a fost invadat de trei ori, *„fără să fie nevoie să se tragă nici un foc de armă”*.

La 30 septembrie 1938 a fost semnat Tratatul de la Munchen prin care Germania a ocupat regiunea Sudetă (cca 30000 km² și 3 milioane locuitori), care aparținea Cehoslovaciei. La 15 martie 1939 Cehoslovacia a fost ocupată de trupele naziste și proclamată Protectoratul Boemiei și Moraviei (Slovacia se proclamă stat independent la 14 martie, devenind un satelit al Germaniei). La 20 august 1968, procesul înnoitor al „comunismului cu chip uman”, inițiat de „Primăvara de la Praga”, este curmat brutal de intervenția tancurilor Tratatului de la Varșovia (cu excepția României) la 20 august 1968.

Trecând peste lipsa de curtoazie a unor asemenea glume, mai mult sau mai puțin binevoitoare, reacția interlocutorilor cehi, de regulă tot sub forma unor glume, se limitează la sublinierea specificului lor național de oameni pașnici, care știu însă să se bucure de micile plăceri ale vieții, dintre care nu uită să menționeze o halbă cu bere.

Să fi reușit oare experiența istorică amară de care au avut parte cehii în secolul XX să inducă acestui popor harnic și mândru un sentiment de blazare?

Nici vorbă de așa ceva!

Sub aparența clișeului *„pupă în bot și papă tot”*, pe care-l afișează cehii cu grațioasă nonșalanță, se ascunde o inteligentă abilitate de a-și urmări cu cerbicie interesele naționale, dezvoltată fără îndoială în condițiile geopolitice vitrege în care le este dat să trăiască.

Un exemplu semnificativ în acest sens este epopeea *„Derogării Klaus”*, prin care au reușit să-și protejeze țara de eventualele cereri de revendicare a proprietăților confiscate de la cei circa 3 milioane de etnici germani expulzați din Cehoslovacia după al Doilea Război Mondial și obținerea garantării suveranității sistemului judiciar național.

În conformitate cu rezultatele recensământului din 1921, în Cehoslovacia trăiau 3.123.000 de germani, adică 23,4% din întreaga populație. Cea mai mare parte erau concentrați în așa numita Regiunea Sudetă, situată în apropierea frontierei cu Germania a Moraviei, Boemiei și Sileziei. După încheierea celui de-al doilea război mondial germanii sudeți au fost expulzați din Cehoslovacia. Expulzările au fost asociate cu excese, inclusiv cu asasinat, așa cum a fost marșul morții de la Brno (marșul forțat a aproximativ 20.000 de etnici germani din Brno spre granița austriacă la sfârșitul lunii mai a anului 1945). Sunt cunoscute în jur de 24.000 de cazuri certe de decese legate de expulzări (decese datorate asasinatelor, sinuciderilor, bolilor, vârstei, etc.), 62.000 de persoane fiind raportate dispărute, dar moartea lor nu a putut fi verificată de autorități. Practic, toate proprietățile germanilor sudeți au fost confiscate de statul cehoslovac în conformitate cu prevederile „decretelor Beneš”.

Într-adevăr, astfel de pretenții patrimoniale care puteau ocoli sistemul judiciar ceh prin apelarea directă la cea mai înaltă instanță judiciară a UE, era o chestiune de mare preocupare pentru Republica Cehă, mai ales după ce a devenit membră cu drepturi (și obligații) depline în Uniunea Europeană.

Soluția preconizată de cehi a fost una pragmatică.

Într-un moment de maximă importanță pentru evoluția viitoare a Uniunii Europene, respectiv ratificarea de către statele membre a Tratatului de la Lisabona³, Cehia pur și simplu a refuzat să facă acest lucru, dacă nu i se satisface cererea de acordare a unei derogări de la aplicarea Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale ale Omului⁴, în sensul de a nu se permite germanilor originari din

---

³ **Tratatul de la Lisabona** („Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene”) - textul tratatului s-a finalizat în urma unui summit neoficial la Lisabona la 19 octombrie 2007, iar la 13 decembrie 2007 a fost semnat de către reprezentanții celor 27 de state membre ale UE.. Deoarece Republica Cehă a ratificat tratatul abia la 3 noiembrie 2009, acesta a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.

⁴ **Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene** - adoptată oficial de Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 7 decembrie 2000, cu ocazia Conferinței Interguvernamentale asupra Tratatului de la Nisa. Ea a făcut apoi parte integrantă din proiectul de Tratat instituind o Constituție pentru Europa, iar, în urma eșuării acesteia, a recăpătat o existență de sine stătătoare, fiind semnată la Strasbourg în decembrie 2007 de către președintele Parlamentului

Regiunea Sudetă, expulzați în anul 1945, să beneficieze de despăgubiri. Argumentele invocate de cehi au fost poziția eurosceptică a președintelui **Václav Klaus**⁵ și precedentele derogărilor obținute de Marea Britanie și Polonia în anul 2007, pentru alte motive.

Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene nu se aplică în Marea Britanie și Polonia. În Marea Britanie există teama ca pe baza Cartei salariații să nu revendice drepturi suplimentare, de exemplu să nu mai accepte să lucreze atât de mult ca în prezent. În ce privește Polonia există temerea că ar favoriza excesiv drepturile homosexualilor. Cele două state vor să evite astfel situația în care Curtea Europeană de Justiție ar putea folosi Carta pentru a le impune noi drepturi, cum ar fi drepturi sociale pentru Marea Britanie sau drepturi individuale, precum căsătorii între homosexuali, pentru Polonia.

Confruntându-se cu fermitatea Cehiei în această chestiune, la sfârșitul lunii septembrie 2009 liderii statelor membre UE au acceptat să acorde acestei țări derogarea solicitată în schimbul semnării Tratatului de la Lisabona, înlăturând în acest fel un obstacol major care stătea în calea intrării acestuia în vigoare.

Cu alte cuvinte, cehii au obținut ceea ce au dorit, *„fără să fie nevoie să se tragă nici un foc de armă”*, într-o chestiune pe cât de sensibilă din punct de vedere umanitar, pe atât de importantă din punct de vedere al posibilelor consecințe economice pentru țara lor.

Dacă facem însă abstracție de posibile interpretări ale moralității unei asemenea conduite și ne vom opri doar asupra felului cum au procedat, putem să spunem: Bravo lor!

European, Hans-Gert Pöttering, președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso și președintele în exercițiu al Consiliului Uniunii, José Sócrates..

⁵ **Václav Klaus** (născut la 19 iunie 1941 la Praga) - al doilea Președinte al Republicii Cehă. De formație economist, și-a completat studiile la Universitatea Cornell – SUA (1969), în perioada 1971 - 1986 a lucrat în cadrul Czechoslovak State Bank și apoi a fost cercetător științific la Institutul de Prognoză, de pe lângă Academia de Științe a Cehoslovaciei. În timpul Revoluției de Catifea, și-a oferit serviciile de expertiză tehnică Forumului Civic. La 10 decembrie 1989, a fost numit ministru de finanțe în „guvernul de unitate națională”. În luna aprilie 1991, a constituit Partidul Civic Democratic, al cărui președinte a fost ales.

În același timp, nu putem să nu ne întrebăm cum a fost posibil ca o țară mică să poată să-și impună voința nu numai față de celelalte state membre UE, ci mai ales față de Germania, pe care a pus-o într-o situație cel puțin jenantă. Cehii au reușit acest lucru deoarece au acționat cu tenacitate și mai ales credibil. În primul rând, această acțiune a fost pregătită temeinic. Încă de la instalarea în fotoliul prezidențial (2003), **Vaclav Klaus** – nimeni altul decât incontestabilul arhitect al integrării Cehiei în UE și unul dintre cei mai remarcabili politicieni ai acestei țări - a făcut cu abilitate un viraj spre poziții eurosceptice care, o bună perioadă de timp, au fost privite cu înțelegere și chiar cu o doză de simpatie de către europeni. În percepția acestora, existența unor diversități de opinii în cadrul Uniunii Europene releva caracterul democratic al acesteia. Mai ales că, venind din direcția unui stat cu o pondere relativ mică, nu reprezenta un pericol semnificativ pentru existența și funcționarea Uniunii. Ca urmare, opinia publică din Europa s-a obișnuit cu ideea euroscepticului **Klaus**.

Concomitent, elita politică de la Praga a avut grijă să inducă și să mențină în atenția populației din Cehia o serie de teme (antiglobalizare, combaterea încălzirii mediului înconjurător datorită activităților umane etc.) care, pe fond, erau de factură eurosceptică.

În aceste condiții nu mai mira pe nimeni că sondajele de opinie relevau în mod constant că 65% dintre cehi se situau pe poziții eurosceptice.

Această combinație dintre un președinte devenit peste noapte eurosceptic și preponderența pozițiilor eurosceptice din cadrul populației a dat credibilitate acțiunii oficialităților de la Praga, atunci când au cerut acordarea unei derogări de la aplicarea prevederilor Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale, în schimbul ratificării Tratatului de la Lisabona.

Au mai dat forță „**Derogării Klaus**” și excepțiile similare obținute cu destulă ușurință anterior de Marea Britanie și Polonia, chiar dacă au privit subiecte incomparabil mai puțin importante.

Să nu ne închipuim însă că toate au mers ca pe roate, a trebuit să fie depășite o serie de dificultăți atât în plan intern, cât și extern.

Astfel, fostul președinte al Cehiei, **Vaclav Havel**, a criticat constant poziția lui **Klaus**, pe care a calificat-o ca fiind „*iresponsabilă și periculoasă*”. De asemenea, în afară de Germania, deosebit de active s-au dovedit Austria și Ungaria în contracararea demersurilor oficialităților de la Praga de a obține recunoașterea „**Derogării Klaus**”.

De altfel, ecurile acestui succes al diplomației Cehiei reverberează încă pe culoarele de la Bruxelles, chiar dacă nu în sens pozitiv. Există semnale că reprezentanții Austriei și Ungariei fac presiuni asupra juriștilor însărcinați cu

redactarea tratatelor de aderare la UE a Croației, pentru a nu mai include în acestea excepțiile obținute de către președintele Vaclav Klaus.

*

În condițiile în care principalele decizii adoptate în UE sunt apanajul statelor membre cu cea mai mare pondere politică și economică (în special Franța și Germania), calea urmată de Cehia poate fi un exemplu molipsitor și pentru alte țări, ale căror poziții sunt mai modeste în procesul decizional de la Bruxelles, pentru a putea să-și promoveze și impună propriile interese naționale.

Cu alte cuvinte, nu ar fi oare cazul să ne gândim la o strategie și o tactică asemănătoare și din partea României pentru a obține atingerea unor ținte de interes național? Prima condiție fiind desigur ca aceste ținte să fie definite și să se bucure de consens în divizata societate românească! În opinia noastră, acest lucru este posibil, cu condiția să acționăm cu tenacitate și credibil pentru a folosi această fereastră de oportunitate deschisă de Cehia. Nu ne trebuie decât o ocazie, pentru care însă să fim însă pregătiți și să acționăm inteligent, elegant și mai ales cu fermitate.

În lucrarea cu caracter autobiografic intitulată *O călătorie* (A Journey)⁶, fostul premier britanic **Tony Blair** îl caracterizează pe omologul său spaniol, **Jose Maria Aznar**, ca pe un negociator dur în relațiile cu Bruxelles-ul.

Rememorând împrejurările în care au debutat negocierile privind Tratatul de la Amsterdam⁷, Blair menționează că „**Aznar** *insista ca în documentul care urma să fie convenit, Spaniei să i se recunoască un rol important în construcția europeană, similar țărilor mari, ceea ce nu era însă agreat de ceilalți membri, în special de Germania*”. În pofida numeroaselor presiuni ale liderilor europeni asupra lui Aznar, acesta a rămas inflexibil pe poziție, iar „Spania a obținut în final ceea ce dorea.”

---

⁶ „O Călătorie” (A Journey) – carte de memorii scrisă de Tony Blair, publicată la 1 septembrie 2010.

⁷ **Tratatul de la Amsterdam** - adoptat de șefii de stat și de guvern ai Uniunii Europene (UE) la 16-17 iulie 1997 și semnat la 2 octombrie 1997. A intrat în vigoare la 1 mai 1999. A amendat Tratatul de la Maastricht, fără însă a-l înlocui. Scopul lui inițial a fost de a asigura capacitatea de acțiune a UE și după extinderea spre est. Reformarea profundă a UE a eșuat însă, făcând necesare alte măsuri (Tratatul de la Nisa și Constituția Europeană)

Revenind la nevoia unei poziții mai clare și ferme din partea autorităților române în susținerea intereselor naționale, poate că ar trebui să privim cu mai multă luare-aminte la unele declarații ale cunoscutului politolog american George Friedman⁸ care, la 16 noiembrie 2010, cu prilejul unei „călătorii geopolitice” prin regiunea noastră, făcea o serie de afirmații, precum:

„Pentru România, suveranitatea națională a fost întotdeauna percepută ca un proces de acomodare cu o națiune mai puternică sau cu un imperiu”, ori

„România a fost mereu prinsă între marile puteri, călcată în picioare în drumul acestora spre destinații care-i erau străine. Provocarea pentru România este să învețe să devină mai periculoasă pentru a exista.”

Adică, mai insistentă și curajoasă în promovarea propriilor poziții și interese.

Alexandru Botez

---

⁸ **George Friedman** - politolog american, coordonator al departamentului de informații, inspector financiar și președinte al consiliului de administrație al Strategic Forecasting, Inc. (Stratfor); este autor a numeroase lucrări, între care : *The Next 100 Years*, *America's Secret War*, *The Intelligence Edge*, și *The Future of War*.

CUM A FOST SCHIMBAT DE SOVIETICI, ÎN 1984, CONDUCĂTORUL COMUNIST AL MONGOLIEI POPULARE

Dintotdeauna, marile puteri i-au schimbat fără scrupule pe conducătorii țărilor din orbita lor de gravitație când au ajuns la concluzia că aceștia nu le mai sunt de folos sau că alții ar putea fi mai zeloși în executarea comenzilor primite.

Înalta Poartă îi numea prin firman împărătesc pe cei care asigurau domnia în țările supuse, dar tot ea îi mazilea pe cei care își încălcau angajamentele, îl trădau pe sultan sau, pur și simplu, cădeau în dizgrație în urma unor comploturi din anturajul acestora.

În timpurile moderne, apropiate de contemporaneitate, chiar mari puteri democratice recunoscute nu au ezitat să uzeze de forță pentru a interveni și a opera schimbări în conducerea unor state suverane atunci când au considerat că interesele lor sunt afectate în vreun fel sau altul (a se vedea, spre exemplu, cazurile unor țări precum Chile, Panama, R.F. Iugoslavia, Irak).

*URSS, mai întâi în epoca sa bolșevică (Lenin, Stalin), apoi în cea sovietică, pare că a „îmbogățit” materialul de lucru al sociologiei politice, demonstrând o capacitate de a inventa metode și tehnici de folosire a mecanismelor de manipulare și amestec în arealul lor de influență greu de egalat de vreo altă putere a lumii. Schimbările de regim și de lideri politici, efectuate în țările Europei Centrale și de Est în primii ani de după al Doilea Război Mondial, constituie un capitol incitant, încă insuficient aprofundat, care mai are fațete ce urmează a fi descoperite. Moscova a continuat să uimească lumea și în plină epocă a Războiului Rece, recurgând la intervenții ce riscau uneori să provoace o nouă conflagrație mondială. În cvasitotalitatea lor, acțiunile de amestec flagrant al Moscovei în configurarea sau re-configurarea puterii conducătoare dintr-o țară sau alta s-au bazat întotdeauna pe suportul „invizibil” al omniprezentului KGB, indiferent de sigla pe care a purtat-o această instituție fundamentală a statului totalitar sovietic. Adeseori s-a recurs la metode brutale, de eliminare pur și simplu a celor deveniți indezirabili. Alteori, când aceștia se dovedeau mai înțelepți și acceptau fără opoziție dictatul marelui aliat, soarta lor putea avea un curs mai blând, beneficiind de un trai retras, departe de zbuciumul vieții politice. Această ultimă șansă a avut-o și **Jumjaaghiin Tedenbal**, unul dintre aliații Moscovei, care s-a aflat câteva decenii în pozițiile cele mai importante din conducerea partidului și guvernului Republicii Populare Mongole, a cărui schimbare survenită brusc în 1984 ne este*

*relată în rândurile care urmează de către distinsa colaboratoare a revistei noastre, doamna **Leontina Radu**. (Redacția)*

*

În august 1984, J. Țedenbal, fostul secretar general al C.C. al Partidului Popular-Revoluționar Mongol, a fost îndepărtat de la putere. În mai multe împrejurări, fiul acestuia și-a exprimat, public, convingerea că organele sovietice kaghebiste au fost implicate în planul de îndepărtare a tatălui său de la putere. El își amintește că, așa cum era obiceiul vremii, Țedenbal a fost invitat în vara anului 1984 cu familia la Moscova. S-a dat curs invitației, numai că, de această dată, întreaga familie a demnitarului mongol a fost izolată, fără posibilitatea de a lua legătura cu țara. În același timp, mass-media sovietică a lansat imediat versiunea oficială că J. Țedenbal ar fi grav bolnav. Fiul lui Țedenbal este de părere că, la realizarea acestui scenariu, și-au adus „contribuția” câțiva medici sovietici, în frunte cu E.I. Ceazov, cel care timp de aproape două decenii (1967-1986) a fost directorul Direcției a IV-a din cadrul Ministerului sovietic al Sănătății, devenit, ulterior, ministrul sănătății (1987-1990). A fost medicul personal al lui Leonid Brejnev și un prieten apropiat al lui Iuri Andropov.

La 26 iulie 1984, J. Țedenbal, împreună cu fiul și soția (A.I. Țedenbal-Filatova), au ajuns cu avionul la Moscova, la invitația lui Konstantin Cernenko, la acea vreme secretar general al P.C.U.S. Încă din momentul sosirii, familia și J. Țedenbal însuși au remarcat figuri noi, necunoscute, printre persoanele care asigurau paza personală a demnitarului mongol. Numai șeful gărzii rămăsese același. Un amănunt căruia nu i s-a dat atunci prea multă atenție. Oaspeții au fost conduși la vila unde, de regulă, era cazat Țedenbal. Era o obișnuință ca, la câteva zile de la sosire, Țedenbal să facă un control medical de rutină. El venise cu intenția de a pregăti, în același timp, și materialele pentru marcarea celei de-a 45-a aniversări a victoriei de la Halhin-gol. Primise și propunerea de a scrie un articol pentru revista sovietică „Novoe vremea”.

La câteva zile după internarea sa din 30 iulie 1984, soția demnitarului mongol a fost informată personal de către doctorul E.Ceazov că soțul ei este grav bolnav și trebuie să se ocupe numai de sănătatea sa. El nu va mai putea să-și continue activitatea, în pofida faptului că „bolnavul” nu dădea nici un fel de semne că ar avea o suferință „atât de gravă”.

A fost momentul în care au început să se lămurească unele manifestări dubioase în atitudinea gazdelor sovietice: schimbarea gărzii, ascultarea telefoanelor, faptul că, înainte de plecarea lui Țedenbal la Moscova, încă doi membri ai Biroului Politic al P.M.R.M. au fost invitați la odihnă și, coincidentă sau nu, cu același avion a călătorit și Serghei Pavlov, ambasadorul sovietic în

Mongolia, cel care fusese în fruntea tineretului comsomolist sovietic și despre care se spunea că a avut un rol semnificativ în îndepărtarea lui Hrușciov în anul 1964. Se contura tot mai mult ideea că unele manifestări prefigurau o schimbare de atitudine față de J.Țedenbal.

Colonelul Nanzad, șeful pazei și protecției demnitarului mongol, a încercat să ia legătura cu cei doi membri ai Biroului Politic, Batmunh și Molomjamț, aflați la un sanatoriu din împrejurimile Moscovei, dar n-a reușit să-i găsească la numerele de telefon indicate. Nici măcar la Ambasada Mongoliei nu s-a putut afla unde erau aceștia cazați sau unde ar putea fi găsiți. Era de-a dreptul curios cum se făcea că, „de această dată”, ei au uitat să-și lase adresa și numerele de telefon. Când tot mai multe dovezi s-au strâns și toate sugerau pregătirea unui posibil complot, când era de presupus că un real pericol amenința securitatea lui Țedenbal, colonelul Nanzad a transmis la Ulan-Bator, lui Luvsangombo, ministrul securității mongole, un mesaj în care se spunea că „se pregătește ceva suspect împotriva lui Țedenbal. Stara lui de sănătate este bună, dar diagnosticul este exagerat în mod nejustificat. Aici au sosit B. și M.” La acea dată, oaspeții mongoli nu aveau de unde să știe că Luvsangombo nu era străin de intențiile Moscovei de a-l debarca pe Țedenbal.

Fiul lui Țedenbal era surprins de faptul că, încă din primele zile ale șederii tatălui său în spital, starea de sănătate a acestuia se înrăutățise în mod vizibil. Țedenbal continua să lucreze mult, aștepta cu nerăbdare terminarea tuturor investigațiilor medicale. Consiliul medical condus de E.Ceazov, întrunit la scurt timp după internare, a prescris „bolnavului” ceva tablete și injecții. La început, nu s-a dat prea mare atenție acestor recomandări, pentru că și anterior îi mai fuseseră prescrise tratamente de întreținere.

La câteva zile după administrarea noului tratament, soția și fiul au observat unele modificări curioase, inexplicabile: Țedenbal era fie somnolent, fie manifesta o oarecare lentoare, apatie în tot ce făcea. Când se apuca de lucru, el avea nevoie de un efort mult mai mare, comparativ cu ceea ce făcuse doar cu câteva zile în urmă, adică, până la internarea în spital sau în primele zile de la internare. Apoi au început să apară lapsusurile. Și mai curios era că aceste schimbări în starea de sănătate a pacientului nu erau aceleași pe parcursul unei zile. Într-o anumită perioadă, ele erau mai evidente, în alte momente treceau cu desăvârșire. Treptat, comparând manifestările, familia și cei din anturajul lui J.Țedenbal au constatat o indubitabilă corelație între momentul în care bolnavului i se administra „tratamentul prescris” și apariția manifestărilor mai-sus descrise. Până să se ajungă la această concluzie, însă, a trecut ceva vreme, timp în care evenimentele se derulau „în spatele ușilor capitonate”.

La 9 august 1984, V. Cebrikov, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., președintele sovietic al K.G.B., a invitat-o la sediul său pe soția lui Țedenbal. O mașină în care se găsea generalul Plehanov, șeful Departamentului IX din K.G.B., a condus-o pe doamna Anastasia Țedenbal la sediul kaghebigist.

Aici, Cebrikov a repetat în mai multe rânduri ceea ce ea aflase deja de la Ceazov, și anume, că soțul ei este foarte grav bolnav, că nu mai poate lucra și trebuie să părăsească toate posturile de conducere, urmând să se pensioneze și să se trateze în spital la Moscova. Demnitarul sovietic nici n-a vrut să asculte argumentele ce i se prezentau, respectiv, că nu există nici un fel de simptome reale care să dovedească o înrăutățire a stării de sănătate a lui Țedenbal. Ea spunea că soțul ei trebuie să se reîntoarcă în Mongolia la mijlocul lunii august unde urma să aibă loc marcarea a 45 de ani de la bătălia de la Halhin-gol.

La aceste argumente, Cebrikov a reacționat dur: „Țedenbal este grav bolnav și nu se poate întoarce în Mongolia”. La replica: - „Dar dacă se va reîntoarce, totuși?” - răspunsul a fost fără echivoc: - „Nu va ajunge viu!”.

Felul în care s-a desfășurat această primă întrevvedere lăsa să se înțeleagă că îndepărtarea lui J.Țedenbal era un lucru deja hotărât. În următoarele zile, la reședința demnitarului mogul legăturile telefonice guvernamentale au fost blocate. Chiar și așa-numitul fir roșu nu mai funcționa. Membrii familiei și cei apropiați au început să fie urmăriți fără perdea, în mod demonstrativ: „Când o persoană din suita noastră ieșea pe poarta vilei, cu mașina sau pe jos, aceasta era însoțită imediat de câteva mașini sau, respectiv, de câțiva oameni fără să fie scăpată din ochi” mărturisea Zorik Țedenbal.

După reîntoarcerea lui Batmunh și Molomjamț la Ulan-Bator, a început pregătirea opiniei publice mongole. Deși membrii familiei Țedenbal erau din ce în ce mai izolați în vila lor din Moscova, unele știri despre ceea ce se întâmpla la Ulan-Bator ajungeau, pe căi ocolite, la urechile lor. Astfel, s-a aflat că, în capitala mongolă, au început să fie lansate zvonuri că Țedenbal ar fi foarte grav bolnav, că nu se mai poate scula din pat, nu înțelege nimic și că ar fi hrănit „cu lingurița”.

Pentru cei care-l văzuseră pe Țedenbal cu doar câteva zile în urmă, adică, înainte de plecarea lui la Moscova, după ce primise pe șeful delegației vietnameze, aflat în vizită oficială în Mongolia, astfel de zvonuri păreau neverosimile.

Zvonurile au, însă, o mare forță, mai ales în condițiile în care lipsea o informație obiectivă. Pregătirea psihologică a opiniei publice continua. După zile bune de tăcere mormântală, telefonul guvernamental a înviat. Ministrul securității, Luvsangombo, dorea să vorbească cu Țedenbal. Acesta din urmă l-a asigurat că se simte bine și că dorea ca preconizata plenară a Comitetului Central

să nu aibă loc fără el. Țedenbal avea mare încredere în acest ministru, fără ca flerul, intuiția să-i fi sugerat că acesta l-a trădat.

La 18 august, Cebrikov a invitat-o din nou pe doamna Țedenbal la sediul KGB. De această dată, el nu i-a mai spus nimic important. Ulterior, familia a înțeles că era vorba doar de un scenariu bine pus la punct, care avea în vedere izolarea ei pentru o scurtă perioadă. Când s-a reîntors la spital, ea și-a găsit soțul într-o stare de surescitare ieșită din comun. Țedenbal se deplasa cu greutate prin cameră, avea dificultăți în a înțelege imediat ceea ce i se spunea, într-un cuvânt, era clar că el se găsea sub influența unui medicament foarte puternic. Încetul cu încetul, ea a aflat de la Tumurbator, ofițerul mongol care făcea de gardă în acea zi la spital, că în timp ce ea se afla la Cebrikov, Molomjamț, Ragcia și Namsrai, au venit la spital, deși nu se știa că ei erau la Moscova! KGB-iștii sovietici i-au condus direct în rezerva în care se afla J.Țedenbal, în timp ce în camera în care era Tumurbator, au intrat alți kagebiști sovietici, care l-au blocat și nu i-au permis să iasă atât timp cât insolita „troică” s-a aflat în salonul alăturat. Tumurbator n-avea de unde să știe ce discuție s-a purtat între aceștia și bolnav, dar, la un moment dat, s-a auzit țipătul lui Țedenbal. Tumurbator s-a repezit spre ieșire, dar kagebiștii sovietici l-au împiedicat, folosind forța.

Când Țedenbal a fost întrebat de familie de ce a venit acea „troică”, el nu și-a putut aminti imediat. Spre seară, starea lui s-a îmbunătățit, trecuse aproape complet efectul medicamentului inoculat și atunci a spus că cei trei doreau să obțină de la el acordul scris că renunță la toate funcțiile, numai că el „nu a semnat nimic”.

La plenara la care Țedenbal nu a mai ajuns, s-a vorbit despre o hârtie semnată de el prin care acesta ar fi fost de acord să-și dea demisia. Este greu de stabilit dacă a existat sau nu acea hârtie semnată. Ceva mai târziu, Țedenbal și-a amintit că, înainte de apariția complotiștilor, pe care atunci, firește, nu-i bănuia, medicii i-au mai făcut o injecție suplimentară.

După această suplimentare, familia a solicitat medicilor de la departamentul IV să întrerupă tratamentul, pentru că era evident că medicamentele administrate dăunau în mod evident sănătății pacientului. De altfel, medicii nici n-au mai insistat să continue investigațiile și tratamentul în spital. Obiectivul politic fusese atins.

La 23 august 1984, televiziunea sovietică informa despre Plenara C.C. al P.M.R.M. , în cadrul căreia Țedenbal a fost eliberat din toate funcțiile de partid și de stat „, în legătură cu starea sa de sănătate și cu acordul acestuia”. După foarte mulți ani, fiul lui Țedenbal, care a rămas împreună cu mama sa în Uniunea Sovietică, a încercat să afle adevărul de la medicii sovietici implicați în „tratarea” tatălui său. Unul dintre aceștia ar fi spus că n-au existat nici un fel de manifestări clinice care să fi determinat Consiliul să stabilească diagnosticul și să prescrie pacientului medicația respectivă. „Era o decizie politică. Noi am fost obligați să semnăm această decizie!”.

J .Țedenbal a murit în seara zilei de 21 aprilie 1991, la Moscova. Anastasia Filatova-Țedenbal a încetat din viață la 21 octombrie 2001, la Moscova. Nu s-au mai întors niciodată la Ulan-Bator.

Leontina Radu

Prelucrare și adaptare după articolul, „Un nou «Complot al medicilor» – Puciul din august necunoscut” apărut în Nezavisimaia Gazeta, la 2 martie 1994, sub semnătura lui Zorik Țedenbal.

O CARTE VECHE, FOARTE .... NOUĂ

H.Taine, referindu-se la Revoluția franceză, scria în a sa lucrare *"Originile Franței contemporane"*: *pentru prima dată în istorie vedem brute înnebunite lucrând din plin și pentru multă vreme sub conducerea unor proști înnebuniți și ei."*

Într-o carte, apărută în limba franceză, în urmă cu aproape 80 de ani, **Grigore Geamănu**⁹, fost diplomat, magistrat, profesor universitar, ministru în epoca României postbelice, tratează probleme de o deosebită actualitate mai cu seamă în legătură cu ceea ce s-a întâmplat în Europa de Est în 1989 și mai apoi, dar și cu ce se întâmplă, sub ochii noștri, acum în zona țărilor arabe și nu numai.

Cartea, care, de fapt, este teza sa de doctor în drept, susținută la Paris, promovează în mod evident idei de stânga, revoluționare, autorul însuși fiind un militant de stânga, chiar dacă îl pune pe Lenin alături de Caligula sau de Murat.

Cunoscut ulterior, mai cu seamă, ca specialist în drept internațional public, iată că în această scriere de "tinerețe", G.Geamănu este preocupat de temeiurile juridice ale unei acțiuni politice: **revolta față de puterea politică oprinatoare.**

Fără să analizăm în extenso întreaga țesătură de idei a cărții – nici nu am reuși, de altfel – câteva lucruri se impun a fi spuse cu precădere despre temele abordate în capitolele XVI-XVII-XVIII, respectiv: Rezistența pasivă; Rezistența defensivă și Rezistența agresivă sau insurecția.

În primul din capitolele citate, autorul spune: *"Guvernații au, de aceea, dreptul să protesteze public împotriva a tot ce ei consideră că este o violare a dreptului, a legilor, abuz al principiilor directe ale moralei comune"* (pag. 249). În rezistența pasivă, opinia publică, presa, mitingurile, manifestațiile publice, reuniunile publice sunt mijloace la îndemâna cetățenilor, dar și a liderilor politici de a-și face cunoscute atitudinile prin "ieșirea în stradă",

---

⁹ Hippolyte Taine, filozof, istoric și critic francez (1828-1893) – *Origines de la France contemporaine*, pag.456.

¹⁰ Grigore Geamănu, *La Résistance à l'Oppression et le Droit à l'Insurrection*, Editions Domat-Moncrestien, Paris, 1933.

în sens larg, spre a provoca cel puțin "neliniștea" guvernanților. Lucruri, de altfel, cunoscute și practicate.

Mai puțin practicat este "refuzul de a plăti impozitele", despre care vorbește G.Geamănu, acesta constituindu-se în mijloc de rezistență legală, respectiv părăsirea "protestelor platonice pentru cele de rezistență efective". Este un fel de **boicot** care ar putea conduce la blocarea serviciilor publice. Singura condiție a reușitei acestei forme de rezistență la oprimare este ca ea să fie practică de întreaga populație sau cel puțin de majoritatea contribuabililor.

Mult mai interesantă și productivă i se pare autorului **nesupunerea civilă**. Precizăm că aceasta este formularea corectă, nu cea de **nesupunere civică**, întrucât ea constă în "neexecutarea legii sau a altui act ilegal, contrar dreptului, numai dacă respectivul act nu precede constrângerea prin forță" (pag. 258). Este vorba, deci, de o acțiune ce intră în sfera dreptului, nu a civismului, respectiv a moralei. Și aici, "o rezistență colectivă și foarte solidară" poate conduce la imobilizarea mijloacelor de executare a legilor, de blocare a instanțelor de judecată, în final la paralizarea funcționării mașinării statale.

În privința **rezistenței defensive**, aceasta, spune autorul, se impune atunci când, în ciuda tuturor măsurilor de rezistență pasivă, deținătorii puterii politice trec la executarea violentă, agresivă, a dispozițiilor inoportune sau injuste. Rezistența se manifestă acum nu față de autoritate, ci față de violență, nu față de drept ci față de abuzul de drept, nu față de o persoană, de un dictator, ci față de un agresor al unui drept propriu. G.Geamănu nu ezită, însă, să releve faptul că "liberul exercițiu al unui asemenea drept prezintă pericole serioase" (pag.264), cel mai mare fiind expunerea autorului la o reprimare penală.

Rezistența prin violență la o lege nedreaptă sau rezistența defensivă față de agenții puterii oprimate se constituie într-adevăr în drepturi ale guvernaților și presupun, de aceea, o "disciplină națională", o conducere în sensul obținerii respectării legii, a dreptului de către autorități.

În legătură cu ultima temă amintită, în cap.XVIII – Rezistența agresivă sau insurecția – ne limităm la a-l cita pe Grigore Geamănu: "*Într-adevăr, insurecția nefiind decât o revoltă cu mâna înarmată, având ca scop principal răsturnarea guvernului agresor și cucerirea puterii politice, presupune, evident, toate sacrificiile, pericolele și necunoscutele războiului*" (pag.275).

"Insurecția cu mână armată fiind una dintre cele mai dure încercări pe care societățile le suferă în mod fatal, în evoluția lor și ale cărei rezultate se pot întoarce uneori împotriva scopului urmărit, nu ar trebui să se constituie într-un mijloc imediat de rezistență, îndreptat împotriva oricărei oprimări statale" (pag.276).

Nu putem încheia această "scurtă ochire" asupra cărții lui Grigore Geamănu fără să evidențiem faptul că acesta are în vedere și considerente legate de rolul serviciilor speciale de informații, atât în pregătirea unora dintre formele de rezistență la oprimare, cât și în reprimarea altora. Făcând parte din instituțiile coercitive ale statului, totul rezidă în gradul de conștientizare a oamenilor ce le compun, în înțelegerea, cu precădere, a sensului evenimentelor.

N. Petru

* * *

Grigore Geamănu (n. 1903 – d. 1985) a fost un jurist român care a îndeplinit funcții administrative importante în perioada regimului comunist. În perioada 30 decembrie 1947 – 14 aprilie 1948, Grigore Geamănu a îndeplinit Facultății de Științe Juridice și Administrative din București, ambasador în Elveția (1959-1962), membru al Consiliului de Stat (1961-1967), ambasador în Turcia (1968-1971) și apoi membru al Curții de Arbitraj de la Haga (1965-1971).

Lucrări publicate:

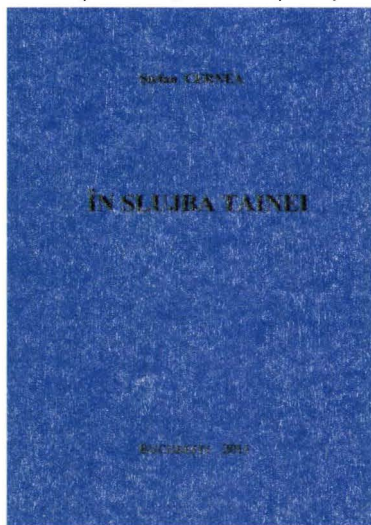
- Drept internațional contemporan (Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, reeditat în 1975).
- Principiile fundamentale ale dreptului internațional contemporan (Ed.Didactică și Pedagogică, 1967).
- Dreptul Internațional Penal și Infracțiunile Internaționale (Ed.Academiei, București, 1977).
- Dreptul Internațional Public (Ed.Didactică și Pedagogică, București, vol.I – 1981, vol.II – 1983).

ÎN SLUJBA TAINEI

De curând a văzut lumina tiparului volumul de memorii *În slujba tainei* semnat de Ștefan Cernea, o carte elaborată timp de mulți ani la rând, revizuită, adăugită, gândită și regândită, în care sunt analizate minuțios fiecare din etapele din viața sa legate de munca de informații. Autorul ne împărtășește momente importante din trăirile, bucuriile, neîmplinirile, nemulțumirile, satisfacțiile și în final sentimentul de frustrare și revoltă față de percepția actuală total nedreaptă și batjocoritoare față de foștii ofițerii de informații externe.

Părerea autorului este că aprecierea nefavorabilă de azi asupra Securității de ieri se bazează, pe lângă dorința ascunsă a unor interese de aiurea de a priva statul de drept de orice posibilitate de apărare eficientă, pe două realități greu de tăgăduit, dar și greu de acceptat pentru cei vizați. Masa cadrelor cu pregătire precară, dar cu înclinații ariviste, a putut fi foarte ușor manevrată și pusă să execute ordine străine îndreptate împotriva intereselor naționale de niște inși aproape analfabeți sau cu o pregătire făcută în cursuri scurte la școli speciale la Moscova. Numai așa se poate explica dimensiunea oribilă a abominabilelor crime săvârșite împotriva florii intelectualității române și a liderilor politici antebelici în perioada de până la dezechetul apelor politice din anii 1960.

Nu toată Securitatea a făcut anchete și a schingiuit. În structura aparatului de securitate au existat compartimente de muncă, și nu puține, care au avut preocupări de mare rezonanță morală și națională, între care recuperarea și apoi reabilitarea unor valori umane și materiale de nebănuit era doar una din ele. S-ar da dovadă de multă naivitate și lipsă de simț al realului dacă cineva și-ar închipui că, de exemplu, la determinarea savantului Henri Coandă să vină să muncească în țară în ultimii ani de viață, Securitatea n-a avut nici un rol. Sau că cel puțin o parte, dacă nu toate documentele despre viața și activitatea lui Nicolae Titulescu,

Grigore Gafencu, Viorel Tilea, Ionel Perlea sau atâtea alte somități naționale, au ajuns în Arhivele Statului fără aportul unor ofițeri de informații externe.

Cartea este un îndemn adresat marelui public să mediteze mai profund asupra adevăratelor misiuni ale serviciului de informații, să înțeleagă că numele ofițerilor care au executat cu devotament sarcinile, au informat corect și la timp centrala și au contribuit decisiv la progresele interne și la afirmarea statului român pe plan extern vor rămâne veșnic necunoscute, însă stigmatul pus cu rea voință și rea intenție îi urmărește nemilos pe toți cei care au lucrat în această instituție.

Dan Sulugiuc

„ROMÂNII SUNT NĂSCUȚI SĂ FIE LIBERI”

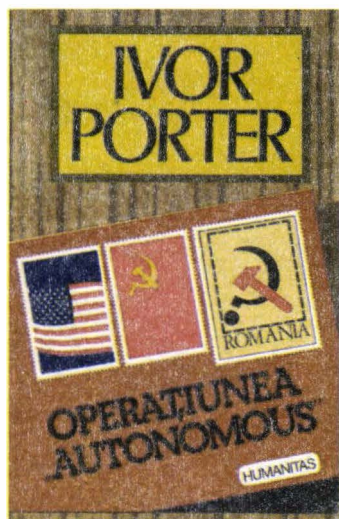
Un fost spion britanic în România se destăinuie. Interviu cu profesorul, scriitorul și diplomatul englez Ivor Porter

Profesor
George Potra, director executiv
al Fundației Europene
Titulescu

*Ivor Porter a venit în
România în 1939, ca lector de*

limbă și literatură engleză, în cadrul unei misiuni desfășurate sub patronajul lui British Council. A părăsit Bucureștiul în februarie 1941, reîntorcându-se, în decembrie 1943, ca membru al Special Operations Executive, organism ale cărui obiective erau să-l hărțuiască pe inamic în teritoriile ocupate, prin identificarea, încurajarea și înarmarea mișcărilor de rezistență. Echipa „Autonomous”, parașutată în apropiere de Alexandria, era formată din trei ofițeri de informații britanici, printre care și căpitanul Ivor Porter, radiotelegrafist. Capturată imediat de organele de siguranță române, echipa de ofițeri britanici a fost anchetată de Eugen Cristescu, șeful SSI. Cu acordul și sprijinul lui Ion Antonescu, care urmărea să mențină o posibilitate de contact cu Aliații, Eugen Cristescu a reușit să reziste presiunilor germane și să evite transferarea prizonierilor la Berlin. În cartea sa de memorii, Ivor Porter recunoaște că, datorită protecției românești, nemții „n-au avut niciodată ocazia să ne strângă cu ușa”.

Eliberat imediat după evenimentele de la 23 august 1944, Ivor Porter a mai rămas în România până în 1948. Din 1946 a activat ca diplomat. Ulterior a onorat mai multe posturi diplomatice, în țări precum India, SUA și Franța. A reprezentat Marea Britanie în calitate de ambasador la Conferința pentru dezarmare de la Geneva. După pensionare, a scris diverse scenarii pentru BBC și a publicat un roman. Membru al Comitetului Executiv al Secțiunii engleze a PEN-Clubului și al lui Copyright Council.

Beneficiar al unei educații universitare solide, observator rafinat al fenomenelor social-politice, analist de mare sobrietate, Ivor Porter se numără printre acei străini care au cunoscut îndeaproape și profund România în anii dramaticei existențe sale, realizând, în pagini de elevată ținută intelectuală, un tablou cuprinzător al evoluției societății românești în anii 1939–1948.

Lucrarea sa, Operation „Autonomous”, publicată la Londra în 1989, se constituie într-o mărturie relevantă nu doar pentru interesul Cancelariei diplomatice britanice față de evenimentele din centrul și sud-estul Europei în general și pentru cele din România în mod particular, ci și al interesului și afecțiunii personale pentru universul uman și cultural românesc.

*În primele luni de după evenimentele din decembrie 1989, Ivor Porter a revenit la București, după 42 de ani, în cadrul unei delegații parlamentare britanice dornică să ia contact cu noile realități din România. Neobositul publicist și om de litere George Potra, care a participat de altfel la realizarea versiunii în limba română a cărții Operațiunea „Autonomus”, nu a ratat ocazia de a-i lua un interviu distinsului musafir englez, pe care l-a păstrat cu grijă în arhiva personală. Distinsul profesor **George Potra**, acum director executiv al Fundației Europene*

Titulescu, ne-a oferit cu amabilitate textul acestui incitant interviu pentru a fi publicat în paginile „Periscopului”. Îi mulțumim și o facem cu plăcere, dar și cu convingerea că, după două decenii, actualitatea și valoarea textului rămân nealterate. Titlul și subtitlurile aparțin redacției.

*

- **Lovitura de stat de la 23 august 1944 a fost pregătită de Maniu timp de trei ani, în baza unei înțelegeri cu Churchill, stabilită la începutul războiului.**
- **Antonescu nu a renunțat niciodată la menținerea posibilităților de contact cu aliații.**
- **Să nu uităm niciodată că obiectivul nostru primordial în război a fost înfrângerea lui Hitler.**
- **Titulescu a făcut foarte mult bine țării sale în afara granițelor ei.**

- Ocuparea de către Armata Roșie a României și pasivitatea și trădarea aliaților occidentali au făcut ca în trei ani partidele istorice să fie distruse complet.
- Procesul democratizării (în România) ar putea să dureze mult timp. V-aș dori ca el să nu se dovedească prea greu de îndeplinit.

George Potra: Afirmați în cartea dumneavoastră, domnule Porter, că „în cei nouă ani de ședere în România ați văzut trei fețe ale dictaturii și că v-ați atașat deosebit de mult de cei care i-au rezistat, chiar dacă fără succes, uneori“. Între timp, noi românii am mai trăit o dictatură. Efectele sunt în general cunoscute. Ce imagine v-a conturat observarea directă a peisajului politic românesc în anii cât ați stat în țara noastră? Căderea succesivă a acestor dictaturi este pentru dumneavoastră rezultanta unor împrejurări mai mult sau mai puțin aleatorii sau efectul direct al acțiunii forțelor democratice românești?

Ivor Porter: Răspunsurile privind cele trei dictaturi diferă de la caz la caz. Am în vedere, desigur, dictatura carlistă, dictatura antonesciană și, apoi, dictatura comunistă. După părerea mea, și nu numai a mea, dictatura regală a fost, într-un fel, rezultatul unei reacții în lanț. În Iugoslavia, dictatura se instaurase cu nouă ani mai devreme, iar în Grecia cu doi ani mai înainte. România era astfel una din ultimele țări europene care pășea pe calea dictaturii regale. După cum se știe, în 1940, datorită presiunilor externe, România a pierdut Basarabia, Dobrogea și, spre sfârșitul dictaturii, în august 1940, Transilvania. Aceasta din urmă a fost, neîndoielnic, cea mai grea pierdere dintre toate. Regele Carol al II-lea a fost obligat să abdice până la urmă și să cedeze tronul în favoarea fiului său, Mihai. Astfel, în cazul lui, aș spune că dictatura a căzut în mare măsură și datorită influențelor externe. Sub dictatura lui Carol al II-lea, partidele istorice – Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal și Partidul Social-Democrat (Titel Petrescu) – aveau toate motivele să creadă că datorită regelui au pierdut orice șansă, că rolul lor pe scena politică s-a încheiat, cu toate că se bucurau de o mare aderență în rândurile populației.

În privința dictaturii lui Antonescu, lucrurile sunt ceva mai complexe. El a fost răsturnat ca urmare atât a unor factori externi, cât și a unor factori interni. Când mă refer la prima categorie de factori, am în vedere cursul general al războiului și ofensiva rușilor.

O lovitură de stat nu poate avea succes dacă nu este pregătită cel puțin parțial. Mă refer la o lovitură de stat, nu la o revoluție. Iar lovitură de stat a fost foarte bine pregătită de Maniu, timp de aproape trei ani, pe baza unei înțelegeri între Maniu și Churchill, stabilită la începutul războiului. Maniu și-a pregătit lovitură cu meticulozitate; a plasat oameni-cheie în armată, în serviciile externe, la toate nivelurile, până și la poștă.

Regele Mihai a fost cel care a decis până la urmă asupra necesității loviturii și a ordonat armatei, știți foarte bine cum s-au desfășurat lucrurile, să întoarcă armele împotriva nemților. Armata a sprijinit lovitură de stat, participând la această luptă ca un singur om. Lovitură de stat, pregătită pentru august, a fost înfăptuită cu mult curaj de către o mână de oameni. Deși nu se poate spune că aceasta nu a fost pregătită, trebuie să remarcăm faptul că a existat și o oarecare șansă, care a făcut ca ea să fie încununată de succes.

Am cunoscut direct câte ceva și din dictatura următoare, cea comunistă, trei ani doar. Mă veți întreba, poate, care sunt cauzele care au dus la căderea ei. Cred că ceea ce s-a întâmplat acum este foarte diferit. De data aceasta este vorba de o adevărată revoluție, înfăptuită de către popor. Lovitură de stat din august 1944 a fost realizată, în fond, de către un grup de oameni, de către partide și de către rege. În decembrie 1989, în România s-a produs o revoluție ca reflex al stărilor de fapt existente. Ea, revoluția, nu poate fi despărțită de ceea ce s-a întâmplat în țările din jurul României. A fost ca un fluviu tânăr, care a antrenat întregul popor. Revoluția română din decembrie 1989 s-a înfăptuit fără să fie pregătită și de aceea diferă, repet, de ceea ce s-a întâmplat în țările învecinate României.

G. Potra: V-am ruga să spuneți câteva cuvinte despre personalitățile politice românești, care s-au situat în acest context politic, adeseori dramatic, pe ultimele baricade ale apărării democrației și prin ce trăsături de caracter v-au impresionat ele?

I. Porter: Au fost asemenea personalități politice despre care trebuie să vorbim.

Maniu a fost un om de un imens curaj spiritual, aproape încăpățânat în credința sa nestrămutată în principiile sale. Cred că el s-a ridicat la cea mai mare înălțime atunci când a luptat pentru eliberarea Transilvaniei. După unirea Transilvaniei cu România, și el stabilit la București, Maniu a devenit mai puțin sigur pe sine și mai puțin încrezător în politica valahă, adică politica condusă de

la București de către rege în mod special. După ce Carol al II-lea l-a învăluit tactic – cum obișnuim să spunem noi englezii – adică l-a manipulat, așa cum nu putuse să-l manipuleze nimeni înainte – de fapt liderul transilvănean era și mai bătrân acum – Maniu nu a mai părut niciodată capabil să imprime un curs atât de pozitiv politicii sale, politicii românești, așa cum o făcuse altădată în problema Transilvaniei.

Cine erau ceilalți? Un altul a fost Dinu Brătianu, bătrân și el, dar care s-a străduit, în ciuda multor greutăți, să-l ajute pe Maniu, atât cât a putut. Mi-l amintesc, de asemenea, pe Titel Petrescu, un socialist cunoscut, bătrân și el, despre care ar trebui să găsim o ocazie pentru a vorbi mai mult. Veneau apoi cei din rezistență, cum ar fi Matei Ghica, care se oferise să se înroleze în Royal Air Force. Noi l-am rugat să nu o facă și să aștepte ocazia pentru a încerca să scoată unii oameni din țară. Matei Ghica a furat până la urmă un avion de la nemți și, când toți cei pe care îi luase pe lângă el s-au decis să nu mai fugă folosind avionul furat de el, s-a hotărât să plece singur ca să scape de naziști; a luat în cele din urmă câțiva prieteni cu el. A fost declarat trădător, judecat în lipsă și i s-a ridicat cetățenia. După lovitura de stat din august 1944 s-a întors și ulterior a trebuit din nou să ajute alți oameni să plece din țară. Un alt personaj din rezistență, pe care aș dori să-l amintesc a fost Rică Georgescu, un om foarte distins. Nu era de fapt membru al niciunui partid, deși îl admira pe Maniu. Împreună cu alții ca el, s-a angajat să-i ajute pe Aliați după venirea nemților și după plecarea misiunii britanice din România. Datorită unor cauze asupra cărora nu voi stăruia aici – am în vedere slăbiciunile cuiva de la Istanbul –, Gestapoul ne-a descoperit și am fost arestați 13 sau 14 dintre noi; am fost condamnați, riscând chiar să fim împușcați. Soția lui Rică Georgescu, Lidia, s-a dus să-l vadă pe Maniu și i-a spus: „Dacă permiteți să se întâmple un asemenea lucru, veți pierde toate contactele cu Aliații“. Maniu a intervenit în consecință pe lângă Antonescu, care a înțeles că trebuie să-l mențină pe Rică Georgescu și pe ceilalți în viață. Antonescu nu a renunțat niciodată la menținerea posibilităților de contact cu Aliații. În ciuda faptului că a fost judecat și condamnat, execuția a fost amânată pe timp nedeterminat. Execuția s-a amânat, într-adevăr, la nesfârșit. În stare de arest, Rică Georgescu – petrolist cu multe legături în lumea respectivă – era vizitat la închisoare de mulți colegi, având astfel posibilitatea să restabilească legăturile printr-un sistem care funcționa foarte bine. Noi, britanicii, i-am trimis un post de radio emisie-recepție prin care se transmiteau diverse mesaje, care ajungeau pe această cale la Alecu Ionescu, fostul asistent al lui Rică Georgescu; acesta îl vizita foarte des și știa să-i comunice tot felul de știri care circulau în

legătură cu petrolul; în același timp, noi îi transmitem câte un mesaj. Rică Georgescu îl studia și știa dacă îi era adresat (numele lui conspirativ era Jockey) și îl păstra; dacă mesajul trebuia transmis lui Maniu, soția lui Rică Georgescu, Lidia, care îi aducea în fiecare zi mâncare, îl ascundea în pachetul de țigări și-l trecea pe sub nasul gardianului, căruia era gata să-i ofere de fiecare dată o țigară din pachetul cu pricina; se ducea apoi să-l vadă pe Maniu și îi preda mesajul. În felul acesta, chiar înaintea operațiunii „Autonomous” contactul cu românii fusese stabilit. Rețeaua a operat în închisoare. Până la urmă, o mulțime de oameni, chiar aflați în închisoare, lucrau pentru noi.

G. Potra: N-am vrut să vă pun la început întrebarea pe care v-o formulez, dar ca un om care ați avut acces la documente confidențiale și care ați trăit o perioadă îndelungată în România inclusiv momente de cotitură în istoria ei, cum apare din documente, din documentele netrucate, rolul partidului comunist în evenimentele din august 1944. A avut sau nu a avut un rol în răsturnarea din august 1944?

I. Porter: Da, a avut un rol. La un moment dat, Lucrețiu Pătrășcanu, care nu era prea apreciat de către partid, a fost, totuși, între partidul comunist și partidele istorice. Moscova a dorit ca el să fie acela care să stabilească legături mai bune cu partidele istorice. Partidul comunist avea un număr foarte mic de membri, nesemnificativ așa putea spune. Ana Pauker aprecia că acesta înregistra cam 800 de membri, iar eu mă îndoiesc că ar fi avut mai mulți. Armata Roșie se apropia; rușii doreau ca partidul comunist să joace în țară un rol mai mare și, de aceea, Moscova a sugerat ca Lucrețiu Pătrășcanu să facă tot posibilul să colaboreze cu partidele istorice care întruneau sufragiile a aproape 85% din populație. Maniu a apreciat aceasta drept o idee bună. S-a consultat cu Londra și Washingtonul în acest sens, care au fost de acord că ideea era foarte bună. Maniu dorea să conlucreze cu toată lumea, pentru a se putea forma cea mai amplă și puternică rezistență posibilă împotriva lui Hitler. Trebuie să nu uităm niciodată că obiectivul nostru primordial în război a fost înfrângerea lui Hitler. În consecință, Maniu a acceptat să colaboreze cu comuniștii, deși nu s-a încrezut niciodată total în ei. În cele din urmă, comuniștii au ajuns să fie reprezentați la întâlnirile secrete organizate de rege la palat; la acestea asistau Maniu, Brătianu, Titel Petrescu și Lucrețiu Pătrășcanu, dar și Bodnăraș – i-am uitat numele conspirativ – pe care Lucrețiu Pătrășcanu l-a prezentat celor din anturajul regelui. Așa cum am spus mai înainte, partidul comunist a jucat într-adevăr un rol, dar acesta a fost un rol minor, suporterii săi fiind foarte puțin numeroși. Când am

fost eliberați din închisoare, la 28 august (1944), în Piața Palatului, toată lumea îl ovaționa pe rege, democrația, și ici-acolo câte unul striga „Trăiască URSS“. Aș spune că, de fapt, românilor le era frică de Rusia de pe vremea Ecaterinei cea Mare, care pentru a-i atrage pe coreligionarii români împotriva turcilor, proclamase eliberarea lor, pentru ca ulterior rușii să ocupe țara pe timp de două generații. Românii nu i-au iertat pentru aceasta niciodată. Cred că partidul comunist a fost în acea perioadă foarte slab reprezentat în România pentru că în rândul țăranilor comuniștii nu se bucurau de simpatie. Elementele anticomuniste generale se datorau și atitudinii antirusești a populației, ca și resentimentelor pe care aceasta le încerca față de controlul pe care Cominternul le-a exercitat asupra partidului comunist din România de la înființarea sa în anii '20.

G. Potra: V-am ruga să spuneți câteva cuvinte despre Nicolae Titulescu, pe care, deși nu l-ați cunoscut personal, îl caracterizați atât de exact în lucrarea dumneavoastră. Ce a însemnat el pentru politica externă românească și pentru relațiile României cu marile democrații occidentale, cu Marea Britanie în particular, unde, se știe, că ne-a reprezentat interesele ca ministru plenipotențiar, chiar atunci când îndeplinea funcția de ministru de Externe.

I. Porter: Titulescu a fost un om remarcabil și a lăsat o impresie deosebită în Marea Britanie, în diplomația europeană în general. A fost singurul președinte al Adunării Societății Națiunilor, ales de două ori la rând în această funcție. Avea o gândire politică foarte cuprinzătoare. A dorit, de pildă, îmbunătățirea relațiilor cu Rusia și s-a străduit deosebit de mult în acest sens; a și realizat o înțelegere cu rușii, prin care aceștia recunoșteau că Basarabia aparținea României. Titulescu a făcut foarte mult bine țării sale în afara granițelor ei. Considerându-l prea independent, cu vederi prea largi și prea idealist, Carol al II-lea l-a îndepărtat. Ca ministru de Externe, Titulescu s-a bucurat de un deosebit respect în Europa. Trebuie să spun, de altfel, că și alți câțiva miniștri de Externe români din perioada interbelică s-au bucurat de aprecieri internaționale semnificative.

G. Potra: Trecând poate prea abrupt spre actualitate, credeți în șansele democrației românești? Nu vă pun această întrebare ca un om politic, ci ca unui cunoscător profund al sufletului românesc, al opțiunilor noastre tradiționale, al aspirațiilor de mai bine, al demnității românești.

I. Porter: Vorbind în calitatea mea de bun cunoscător al României, de om care a iubit și iubește România, am fost întotdeauna convins că românii vor

scăpa de dictatură, în ciuda faptului că în Marea Britanie se considera că acest lucru ar fi imposibil. Am crezut în această eliberare pentru că românii au o tradiție în acest sens, bine cunoscută acum, sunt rezistenți, au personalitate, sunt născuți să fie liberi.

Pe vremea când mă aflam în țara dumneavoastră, se părea că românii abia scăpau de o dictatură pentru a intra în alta, ca apoi s-o ia de la capăt. Acum cred că ați scăpat definitiv de dictatură. Se poate spune că dictatura a fost prezentă în țara dumneavoastră mai bine de 50 de ani, căci trebuie să adăugăm și anii care au precedat dictatura comunistă. Cred însă că nu trebuie să se uite niciodată că sub dictatura lui Carol al II-lea și sub dictatura lui Antonescu, partidele au fost reduse doar la tăcere, pe când sub regimul comunist, în prezența Armatei Roșii, partidele au fost distruse. Ana Pauker spunea cuiva: „Da, desigur, partidul comunist are numai 800 de membri, dar dați-i Armatei Roșii posibilitatea să stea 3 ani aici și partidul comunist va avea mii și mii de membri“. Ceea ce s-a și întâmplat. Cred în România, în tradițiile ei, în tradițiile ei democratice. Românii, prin natura lor, sunt oameni plini de personalitate, cu simțul dreptății, și nu cred că vor mai accepta vreodată dictatura. Nici măcar pentru o clipă. Procesul democratizării ar putea să dureze mult timp. V-aș dori ca el să nu se dovedească prea greu de împlinit. Spre deosebire de alte țări, partidul comunist n-a fost în România produsul natural al propriei evoluții. La sosirea în România a Armatei Roșii, exista deja un guvern care acționa pentru alegeri libere. Ocuparea de către Armata Roșie a României și pasivitatea și trădarea aliaților occidentali a făcut ca în trei ani partidele istorice să fie distruse complet. Alegerile de la sfârșitul anului 1946 – ale căror rezultate s-au dat publicității după mai multe zile – au fost, după cum se știe, falsificate.

G. Potra: Traducerea cărții dumneavoastră, *Operation „Autonomous“* – apreciată drept o lucrare de referință, va fi realizată în curând... Ce gânduri asociați publicării traducerii românești a cărții dumneavoastră?

I. Porter: Întrucât, într-un anumit sens, am scris această carte pentru români, m-am gândit la români pe tot parcursul elaborării ei.

Mă gândeam să scriu o astfel de carte de fiecare dată când mă întâlneam cu tineri veniți de la București, când mă întâlneam cu studenți. Aceștia mă întrebau adeseori: „Ce s-a întâmplat atunci? Noi nu știm! Ni se spun atâtea lucruri despre care nu suntem siguri cum s-au desfășurat în realitate“. Acesta a fost unul din elementele care m-a determinat să scriu cartea. O altă explicație rezidă în desfășurarea unui seminar de istorie la care am participat alături de

istorici adevărați, de istorici de profesie, cărora le-am vorbit despre Operațiunea „Autonomous”; ei mi-au spus că toate cele întâmplate sunt de importanță istorică, că ar trebui să le aștern pe hârtie. Am început să mă documentez și am aflat astfel despre Operațiunea „Autonomous” mai multe date decât dețineam din participarea directă la ea. Mie mi se păruse doar o operațiune militară, ceea ce era evident greșit.

Am învățat atât de mult de-a lungul experienței mele în România, înainte de și în timpul războiului, încât ar fi fost neal să stau inactiv. Eram hotărât să fac tot ce pot pentru a-mi plăti datoria față de România.

CINE ȘI CE SE ASCUNDE ÎN SPATELE „FANTOMELOR DIN DULAP”

„Istoria își bate joc de cei care nu o cunosc, repetându-se.” - Nicolae Iorga

Numărul 19 al revistei *Foreign Policy România* (noiembrie/decembrie 2010), în cadrul dosarului „*Noua Ialtă, bomba anului*”¹¹, publică un material intitulat „*O alianță cu Rusia?*”, recomandat cititorilor ca fiind „*o analiză a spectaculosului pact, nu doar economic, forjat anul acesta între Europa de Vest și Rusia*”, al unui „*universitar rus, apropiat Kremlinului, Serghei Karaganov*”.

Din conținutul acestei analize, cititorul poate afla că „*o alianță între Europa și Rusia devine tot mai mult o necesitate*”, deoarece „*continuând pe traiectorii separate, Rusia și Uniunea Europeană sunt condamnate să rămână jucători de mână a doua sau a treia pe scena internațională*” și, ca urmare, le va fi „*imposibil să-și apere interesele într-o lume tot mai influențată de puterile emergente*”. De asemenea, autorul ar mai sugera că „*o viitoare alianță ar trebui gândită pe patru dimensiuni: un spațiu uman comun (fără vize și caracterizat de libertatea circulației persoanelor), un spațiu economic integrat, o piață energetică unică, în care companiile energetice să fie libere se opereze oriunde, iar în al patrulea rând, Europa și Rusia au nevoie de coordonare strategică pe scena internațională*”. În încheiere, sunt prezentate o serie de speculații pe marginea pericolului reprezentat de „*creșterea economică nestingherită a Chinei*”.

La prima vedere, nimic deosebit, dată fiind multitudinea de informații, comentarii, analize și previziuni, care în ultima perioadă abordează subiectul „*resetării relațiilor comunității europene cu Moscova, pe axa Munchen – Bruxelles – Deauville*”.¹²

Ținând cont de faptul că autorul acestei analize este unul din cei mai renumiți și influenți politologi din Federația Rusă, am avut curiozitatea să consultăm sursa primară a analizei publicate de *Foreign Policy România*, din dorința de a obține, eventual, detalii privind pozițiile acestuia. Am constatat însă că în textul

¹¹ Vezi: Adevărul, din 19.11.2010 (http://www.adevarul.ro/international/foreign_policy/O_alianta_cu_Rusia_0_372563343.html)

¹² Vezi: Adevărul, din 08.11.2010 (http://www.adevarul.ro/international/foreign_policy/Nota_Editorilor_ADVFIL20101108_0002.pdf)

destinat cititorilor români, deși are la bază unele afirmații ale lui Serghei Karaganov, acestea sunt scoase din context, ceea ce poate duce la cu totul alte concluzii decât cele avute în vedere de autor, mai ales că sunt omise o serie din ideile avansate de acesta, în special cele care relevă intențiile reale ale Rusiei vis a vis de Europa. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât conținutul acestora, destinate evident exclusiv publicului rus, diferă flagrant de declarațiile pe care politologul de la Moscova le face în mod curent pe această temă și care sunt vehiculate în mass-media occidentală.

CINE ESTE KARAGANOV?

Născut la 12 septembrie 1952, Serghei Alexandrovici Karaganov este un remarcabil politolog rus, președintele Consiliul pentru Politică Externă și de Apărare, influentă organizație care reunește politicieni și reprezentanți ai elitei academice și economice din Rusia și are ca obiectiv elaborarea și transpunerea în practică a concepției de dezvoltare strategică a Rusiei, a politicii acesteia de apărare și securitate. De asemenea, face parte din Consiliul Științific Consultativ din cadrul MAE al Federației Ruse și este membru al comitetelor consultative din cadrul Consiliului de Securitate al Federației Ruse și Consiliului pentru Dezvoltarea Societății Civile și Instituțiilor Dreptului Omului, de pe lângă Președinția Rusiei. Din anul 1989 este director adjunct al Institutului Europa de pe lângă Academia de Științe a Rusiei.

Este considerat un apropiat al lui Evghenii Primakov și a făcut parte din echipele de consilieri ai președinților Boris Elțin și Vladimir Putin.

Din anul 1998 este membru al Comisiei Trilaterale, organizație cu caracter privat, înființată la inițiativa lui David Rockefeller în anul 1973 (care la acea dată era președintele Consiliului pentru Relații Externe), în vederea promovării unei mai strânse colaborări între SUA, Europa și Japonia.

De asemenea, în perioada 1995 – 2005 a făcut parte din Colegiul internațional consultativ al Consiliului pentru Relații Externe, înființat în anul 1921 și considerat cel mai important think-tank american din domeniul politicii externe.

CE AFIRMĂ DE FAPT KARAGANOV?

La 17 septembrie 2010, cotidianul rus Izvestia a publicat un articol intitulat *SCHELETELE DIN DULAP ALE SECOLULUI XX*, care, în intenția redacției publicației, se dorea un răspuns la întrebarea dacă vor reuși Rusia și statele europene să depășească rănile reciproce pe care și le-au provocat în secolul trecut.

La prima vedere, cititorul este înclinat să perceapă acest material ca pe o nouă tentativă de a atrage atenția asupra faptului că nu doar Germania și

Rusia poartă responsabilitatea pentru tragediile care au marcat Europa în secolul XX. Acest lucru ar putea fi corect, cu condiția însă a unei maxime obiectivități în ierarhizarea vinovățiilor (țări mici sau mari, implicate direct în evenimentele respective sau care au reușit să-și păstreze neutralitatea, victime și agresori etc.) și mai ales prin prezentarea corectă și completă a contextului politico-social, economic, militar și istoric, în care s-au produs aceste evenimente.

Involuntar sau poate că, dimpotrivă, din punctele de vedere exprimate de experții citați de Izvestia transpar și o serie de poziții cu privire la rolul și locul care, în viziunea Moscovei, ar trebui să revină Rusiei în ce privește perspectiva colaborării cu Europa.

Atrag atenția în acest sens mai ales ideile susținute de Serghei Karaganov, care se remarcă printr-un cinism surprinzător și care, date fiind pozițiile deținute de acesta în cercurile puterii de la Moscova, relevă în mare măsură intențiile reale ale Kremlinului privind Europa.

Astfel, ideile de forță ale viziunii susținute de Karaganov sunt:

1. *„Arsenalul armelor nucleare de care dispune Rusia face de neimaginat o soluție militară a oricărei probleme serioase care poate să apară pe azimutul european sau chinezesc” și ca urmare „Europeanii sunt pur și simplu obligați să se împace cu istoria lor, datorită acestei săbii a lui Damocles civilizatoare.”*
2. *„Pactul Molotov – Ribbentrop a fost un pact obișnuit, aș spune chiar de rutină, cum au existat cu miile în istoria europeană, pentru care nu accept să-mi cer scuze. Părinții și bunicii noștri au fost învingători. Ca urmare, avem dreptul moral să nu cerem iertare nimănui”.*
3. *„SUA părăsește rapid Europa” și doar „noii europeni, care sunt țări slabe și ghinioniste, se mai orientează spre SUA”. În aceste condiții „chiar și polonezii au început să înțeleagă că miza lor exclusiv pe SUA, uneori chiar împotriva principalilor săi donatori – nemții și celelalte state europene, este lipsită de perspectivă”.*
4. *Rusia și statele europene trebuie să creeze „o nouă uniune a Europei, la care ar putea adera Ucraina și Turcia.” „Aceasta ar presupune semnarea unui nou acord care implică coordonarea politicilor interne și externe, apropierea legislațiilor, o evoluție în direcția creării unui spațiu economic unic, iar apoi chiar și o uniune vamală.” O asemenea inițiativă ar însemna însă renunțarea la „extinderea UE în direcția altor state, deoarece europeanii nu mai au*

energie pentru așa ceva” și ar fi o soluție „de depășire a stagnării UE și Rusiei.”

5. În ce privește strategia optimă pentru Rusia, politologul rus o definește astfel: *„O alianță social-economică și social-politică cu Europa și o reorientare semnificativă spre o Asie din ce în ce mai importantă economic. Doar o reorientare economică, deoarece acolo apar și se dezvoltă noi piețe și se produc cele mai ieftine produse. De asemenea, pentru ca toate să fie în regulă, stabilirea și menținerea unor relații de alianță cu SUA în domeniul militar-strategic.”*

Serghei Karaganov mai afirmă explicit că: *„O Europă unită va fi în esență un mariaj între duritatea forței și determinarea strategică a Rusiei cu moliciunea puterii economice și sociale a Europei.”* Cu alte cuvinte, vrem să ne aliem cu europenii, dar noi să fim șeful, cu responsabilități militaro-strategice, iar ei - subalternul, respectiv cu responsabilități în domeniul economic și social. Interesant este faptul că, pe vremea președinției sale, Vladimir Putin îi învia cu specialități din carne de urs pe Gerhard Schroeder și pe Jacques Chirac, prin restaurantele din Sankt Peterburg¹³, iar în toamna anului 2010 actualul președinte al Federației Ruse, Dmitri Medvedev, ca un școlar timid, cu un buchetel de flori în mână, se fâția pe plaja din Deauville pe lângă Angela Merkel¹⁴.

În acest context, este mai mult decât surprinzător că Serghei Karaganov – una din eminențele cenușii de la Kremlin, nu se sfiește să facă pentru cititorii Izvestia următoarea apreciere, deloc măgulitoare, despre europenii cu care Rusia ar vrea să realizeze o „uniune”: *„Pe de o parte, europenii sunt suspicioși, dar pe de altă parte, aceasta este problema lor. Aceștia sunt atât de preocupați de propriile probleme, încât nu mai pot să fie niște jucători adevărați, nu reacționează corect la lumea înconjurătoare. Ei nu doresc ca noi să ne îndreptăm privirile spre Asia și de fiecare dată se enervează când ne înțelegem cu americanii, dar din păcate ei înșiși nu pot să ne ofere mare lucru, chiar dacă Europa este un mare centru cultural, economic și de experiență. Europenii nu mai au nimic de oferit lumii, deoarece nu au destulă voință politică și forță.”*¹⁵

¹³ Vezi: Ghidul restaurantelor din Sankt-Peterburg – palmaresul restaurantului Podvorye (<http://www.vodohod.spb.ru/en/restaurant.html>)

¹⁴ Vezi: Fotografie din timpul întâlnirii dintre Angela Merkel și Dmitri Medvedev, la Deauville - Franța, din 19.10.2010 (<http://www.russiablog.org/merkel-medvedev-flowers.jpg>)

¹⁵ Vezi: Izvestia, *Scheletele din dulap ale secolului XX*, din 17.09.2010 (<http://www.izvestia.ru/history/article3146276/>)

Care este atunci adevărata față a conducerii de la Kremlin? Ce se mai ascunde oare în spatele „*resetării relațiilor comunității europene cu Moscova, pe axa Munchen – Bruxelles – Deauville*”? Nu cumva actualii lideri de la Berlin și Paris, la fel ca și predecesorii lor de la Londra și Paris din perioada 1938 – 1939, s-au angajat din nou într-un joc „*la cacealma*” cu omologii lor de la Moscova, miza fiind, ca și atunci, soarta statelor mici și mijlocii din Europa Centrală și de Est?

Aceste întrebări sunt cu atât mai tulburătoare cu cât invocarea de către Serghei Kraganov a forței militare zdrobitoare („*sabia lui Damocles*”) de care dispune Rusia („*arsenalul armelor nucleare*”) în raporturile acesteia cu Europa, nu este ceva nou.

SCURT RECURS ISTORIC

În anul 1939, eșafodajul european construit prin Acordul de la Munchen, se prăbușise ca un castel de cărți. După ocuparea Boemiei (15 martie 1939), Al Treilea Reich trecuse de la politica de expansiune națională (Anschluss-ul cu Austria și ocuparea regiunii sudete) la o politică de agresiune fățișă.¹⁶ Ca urmare, la 20 martie 1939, primul ministru britanic, Neville Chamberlain, a propus guvernelor de la Paris, Moscova și Varșovia demararea unor consultări în vederea rezistenței comune față de orice nouă provocare germană.¹⁷

În cadrul negocierilor de la Moscova, din lunile iulie – august 1939, liderii de la Kremlin au apelat în mod evident la folosirea unei poziții de forță. La 2 iunie 1939, guvernul sovietic prezentase chiar un proiect de acord în care, spre surprinderea englezilor și francezilor, pe lângă Polonia și România, sovieticii mai adăugaseră pe lista țărilor pe care doreau să le asiste Finlanda, Letonia și Estonia.

Pentru a face și mai clare intențiile Moscovei privind „*asistența*” pe care preconiza să o acorde celor 5 state, aceasta ar fi urmat să funcționeze atât în cazul agresiunii directe, cât și indirecte, respectiv în cazul unei lovituri de stat interne sau schimbării politice favorabile agresorului.

¹⁶ Vezi: Grigore Gafencu – *Ultimele zile ale Europei*, Editura Militară, București, 1992, pag. 68.

¹⁷ Ibidem, , pag. 69

Cu alte cuvinte, URSS dorea recunoașterea formală a dreptului de a interveni în aceste țări, chiar și atunci când acestea nu făceau obiectul unor agresiuni militare evidente.

Aceste supralicitări au fost refuzate inițial de Anglia și Franța, ceea ce a atras reproșul de târgoveț al lui Molotov: „*Mă așteptam la mai mult din partea puterilor occidentale*”.¹⁸

După negocieri anevoioase, în care partea sovietică a folosit din plin argumentul „*forței militare*”¹⁹, respectiv promisiunea că în caz de război va

pune la dispoziția alianței nu mai puțin de 70% din totalul efectivelor militare care vor fi mobilizate de Franța și Anglia,²⁰ la 21 august 1939, Franța și Anglia au acceptat toate condițiile URSS, cu toate că Polonia refuzase explicit orice „*sprijin*” din partea vecinului de la Răsărit. Semnificativ este și faptul că România, Finlanda, Letonia și Estonia nici măcar nu au fost consultate în acest sens, de către Franța și Marea Britanie.²¹

Sovieticii au preferat însă să încheie la 23 august 1939 Pactul Molotov – Ribbentrop, prin care au obținut din partea Germaniei

---

¹⁸ Ibidem, pag. 205 - 206

¹⁹ În vara anului 1939, Franța dispunea de 32 divizii, 3.286 tancuri și 3.959 avioane de luptă, iar Anglia – 25 divizii, 547 tancuri și 5.113 avioane de luptă, în timp ce URSS avea 126 divizii, 21.110 tancuri și 11.167 avioane de luptă. (Vezi: M.I. Meltiuhov, *Șansa iredită de Stalin*, Moscova, 2002, pag. 66)

²⁰ În condițiile în care Anglia și Franța ar fi desfășurat la granițele estice ale Franței și Belgiei 80 de divizii, 3.500 – 4.000 tancuri și 5.000 – 5.500 avioane de luptă, URSS urma să angajeze împotriva Prusiei Orientale 62 de divizii, 3.300 tancuri și 3.000 avioane de luptă (Vezi: 1938 – 1939. Din istoria negocierilor din anul 1939 dintre URSS, Anglia și Franța. Documente diplomatice. *Planurile părții sovietice privind negocierile cu misiunile militare ale Marii Britanii și Franței*. Moscova 1990).

(http://www.perspectivy.info/dokument/iz_istorii_peregovorov_1939_g_mezhdu_sssr_anglijej_i_francijej_diplomaticheskije_dokumenty_2009-09-30.htm)

²¹ Vezi: Grigore Gafencu – *Ultimele zile ale Europei*, Editura Militară, București, 1992, pag. 215 - 218

600 avioane de luptă (Vezi: 1938 – 1939. Din istoria negocierilor din anul 1939 dintre URSS, Anglia și Franța. Documente diplomatice. *Planurile părții sovietice privind negocierile cu misiunile militare ale Marii Britanii și Franței*. Moscova 1990).

(http://www.perspectivy.info/dokument/iz_istorii_peregovorov_1939_g_mezhdu_sssr_anglijej_i_francijej_diplomaticheskije_dokumenty_2009-09-30.htm)

²¹ Vezi: Grigore Gafencu – *Ultimele zile ale Europei*, Editura Militară, București, 1992, pag. 215 - 218

recunoașterea includerii în „sfera lor de influență” a Finlandei, Lituaniei, Letoniei, Estoniei și doar a unor părți din Polonia și România, fără să mai fie însă nevoie să se implice într-un conflict militar.

Tot de pe poziții de forță a abordat V.M. Molotov și negocierile pe care le-a avut la Berlin în luna noiembrie 1940, pretențiile Moscovei vizând de această dată Finlanda, România (în integralitatea lor), Bulgaria și instalarea de baze militare în Strâmtoarele Mării Negre, dar care, din fericire, nu s-au concretizat.

Ce să mai spunem de atitudinea conducerii sovietice față de aliați occidentali din timpul negocierilor de la Teheran, Ialta și Potsdam, privind ordinea mondială postbelică. Semnificativă în acest sens este replica lui Stalin, atunci când Churchill a sugerat ca la tratativele de pace să participe și Vaticanul: „*Dar câte divizii are Papa?*”

Chiar dacă am încerca să facem abstracție de aspectul moral sau mai mult ori mai puțin pragmatic al felului cum înțelege Rusia să trateze Europa și de faptul că principalele puteri europene, într-o formă sau alta, de fiecare dată au cedat presiunii forței invocată de Moscova, nu putem însă să nu ținem cont de realitatea că înțelegerile realizate în aceste condiții au dus în cele din urmă la declanșarea celui de-Al Doilea Război Mondial, iar apoi a Războiului Rece, precum și la incommensurabilele suferințe ale popoarelor care au căzut pradă poftei rusești.

*

Având în vedere că actualii guvernanți de la Kremlin și lideri din unele capitale ale Europei Occidentale se fac că nu știu de propriile „*schelete din dulap*”, nu putem să nu ne întrebăm cu îngrijorare dacă nu cumva în spatele refuzului brutal și aparent nejustificat cu care a fost recent taxată România în ce privește aderarea la Spațiul Schengen, nu se află prețul noii alianțe preconizate între Rusia și Europa.

Privită prin această prismă, tentativa lui Serghei Karaganov de bagatelizare a Pactului Molotov – Ribbentrop („*pact obișnuit, aș spune chiar de rutină, cum au existat cu miile în istoria europeană*”) este mai mult decât reprobabilă, deoarece vizează unul dintre „*scheletele din dulap*” care bântuie inevitabil, deopotrivă conștiințele unor europeni și ale rușilor.

„*Eminența cenușie*” a liderilor de la Kremlin încearcă să cocheteze cu ideea scuzelor care ar fi datorate vecinilor de pe flancul estic al granițelor

Rusiei istorice (de dinainte de Petru cel Mare), însă șovinismul de mare putere îi joacă o festă atunci când apelează la morală, mai precis la morala forței („Părinții și bunicii noștri au fost învingători. Ca urmare, avem dreptul moral să nu cerem iertare nimănui”).

Într-adevăr, cine s-ar putea gândi că niște scuze formale și o căință de conveniență ar vindeca rănilor purulente oribile create pe trupul și în sufletul popoarelor pe care soarta le-a așezat în calea imperialismului rus și al cărui reprezentant se erijează politologul de la Moscova? Sfârtecările teritoriale s-ar mai putea îndrepta, iar timpul ar fi un pansament miraculos. Ce facem însă cu crimele comise împotriva sufletului nostru? Mai pot fi reparate asasinatelor în masă de la Katyn sau mancortizarea²² barbară a celei mai mari părți a locuitorilor R. Moldova?

Poate că am putea găsi un răspuns la aceste întrebări tulburătoare și fundamentale care privesc conviețuirea dintre Rusia și vecinii ei europeni, dar pentru aceasta elita politică de la Moscova ar trebui să renunțe la discursul sfidător de pe poziții de forță și să reflecteze mai mult asupra a ceea ce înțelepciunea populară a sintetizat în proverbul: „*Mai bine să te ai rău cu o rudă, decât cu vecinul*”. Un „*modus vivendi*” este posibil și necesar, iar o mână întinsă cu onestitate și bune intenții suntem convinși că nu ar rămâne fără răspuns.

Referitor la China, pe lângă remarca superficială și cel mai probabil răuvoitoare din articolul publicat în Izvestia, reținută de altfel și de *Foreign Policy România*, cu privire la creșterea economică „*nestingherită*” a acesteia, atrage însă atenția o mult mai interesantă afirmație a lui Serghei Karaganov. Este vorba de „*precaritatea politicii noastre asiatice*”, în condițiile existenței „*întinselor teritorii pustii pe care le avem în Siberia și Orientul Îndepărtat, care constituie centre de gravitație care nu-mi plac*.”

Cu alte cuvinte, pe Serghei Karaganov îl cam trec fiorii când privește de-a lungul frontierei ruso-chineze și vede că regiunile malului stâng al fluviului Amur sunt populate de doar circa 1,5 milioane de ruși, în timp ce pe malul drept există o aglomerare umană de peste 100 milioane de chinezi. \

²² **Mancortizare** - uitare provocată intenționat; supunere orbească, depersonalizare, îndobitocire.

(<http://www.dexonline.news20.ro/cuvant/mancortizare.html>) Termenul a fost folosit pentru prima oară în romanul scriitorului sovietic Cinghiz Aitmatov „*O zi mai lungă decât veacul*”, în care autorul prezintă o legendă asiatică despre mancortii (prizonieri cărora prin mijloace de o cruzime extremă li se ștergea memoria, voința, năzuințele, inițiativa, transformându-i în sclavi perfecți, care executau orbește ordinele) și care este considerată o parabolă pentru „Homo sovieticus”. (<http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/misterele-cuvintelor-mancort-a-mancortiza-mancortizare-4744548/>)

Remarcabilul politolog de la Moscova ar fi putut face mai mult decât să-și ofere astfel de senzații și să încerce să se gândească la posibile soluții viabile pentru ca situația din Asia Centrală să nu se acutizeze până la explozie.

Aceasta cu atât mai mult cu cât uriașele bogății naturale ale Siberiei Orientale nu sunt exploatare și, cel mai probabil, nici nu vor putea fi exploatare doar de Rusia.

Este adevărat însă că, spre deosebire de un „mariș” cu Europa, într-unul cu China, Rusia nu are nici o șansă să se impună prin „duritatea forței și determinarea strategică”.

În final, reamintim sugestia amară dar plină de adevăr a omului politic, diplomat și mai presus de toate a marelui patriot român, Grigore Gafencu, făcută

la mijlocul secolului trecut în lucrarea sa, semnificativ intitulată „*Ultimele zile ale Europei*”: „*Dacă guvernele statelor limitrofe Rusiei ar fi putut simți ceea ce se petrecea dincolo de frontierele lor estice, poate ar fi putut evita multe din erorile politice și multe din șocurile mortale.*”

Românii, polonezii, balticii și finlandezii nu pot să uite nici un moment că, începând cu epoca napoleoneană, toate alianțele sau „uniunile” puterilor europene cu Rusia au condus inevitabil la războaie care au zdruncinat din temelii întreaga lume și mai ales că toate aceste cataclisme au fost precedate de înțelegeri fără scrupule, de cele mai multe ori odioase, pe seama popoarelor cărora le este dat să trăiască între Marea Baltică și Marea Neagră.

B . Alexandru

ORIENTUL MIJLOCIU : REVOLUȚII CU SFÂRȘIT INDECIS

1

Orientul Mijlociu trăiește un anotimp al propriei primăveri, sintagmă dezvoltată și pusă în circulație de către mijloacele de informare în masă pentru sugestia de apropiere cu semnificațiile “primăverii de la Praga” care a produs prima breșă în “cortina de fier” și a deschis “jocul de domino” al căderii regimurilor totalitare satelite ale fostei Uniuni Sovietice, fiind și începutul de drum care s-a finalizat prin revenirea la normalitatea europeană a țărilor est- și central - europene și la regăsirea, de către comunitatea europeană, a identității sale unice și unificate.

“Revoluțiile botanice”, așa cum au mai fost numite ridicările populare care au izbucnit în Tunisia, s-au extins, cu rapiditate, la Egipt și continuă, după toate aparențele, să urmeze același ritm al dominoului în întreaga regiune. Surpriza pe care acestea au oferit-o propriilor regimuri și comunității internaționale, în egală măsură, își află o explicație firească dacă în analiza cauzală a “intifadei de iasomie” din Tunisia, a celei “de lotus”, în Egipt, sau a probabilei “revoluții de șofran” din Algeria, se pornește de la evidențierea câtorva elemente nu lipsite de importanță:

1. Revoluțiile care au avut loc, în secolul trecut, pe continentul european (Portugalia- aprilie 1974, Grecia- iulie 1974, Spania-iunie 1977, până la jocul de domino care, în anii '90, a schimbat istoria în desfășurare a continentului european) au oferit, parafrazându-l pe columbianul Gabriel García Márquez, “cronici ale unor morți anunțate”, în care decedatul s-a chemat “comunism” și “autocrație”, iar expierea acestuia a fost previzibilă și “anunțată” de ansamblul evoluțiilor interne, regionale și internaționale ale perioadelor respective. Situația a fost fundamental deosebită cât privește “intifadele” Orientului Mijlociu, soldate, deja, cu înlăturarea de la putere a doi președinți-dictatori – Zine El-Abidine Ben Ali în Tunisia și Hosni Mubarak în Egipt – Lumea arabă nu a cunoscut, în întreaga sa istorie post-colonială, conceptul de revoluție și semnificațiile revivaliste ale acestuia. Așa-zisele “revoluții” pe care lumea arabă le- a traversat

au fost, mai degrabă, puciuri militare, lovituri de palat și schimbări de regim la nivelul și în interiorul elitelor politice aflate la guvernare în urma unui rapt, a uzurpărilor și a preluării, manu militari, a puterii în stat și societate.

O revoluție de amploare, mai degrabă rebeliune, a avut loc între 1915-1917, când, cu promisiunea Marii Britanii și sub conducerea șerifului Hussein de la Mekka, arabii s-au răsculat pentru a ieși de sub tutela Imperiului Otoman și a crea o entitate arabă unificată și întinsă de la Alepul sirian, până în sudul Peninsulei Arabice. Desigur că “perfidul Albion” nu și-a respectat promisiunea făcută de a susține mișcarea independentistă arabă, preferând ca, după înfrângerea Turciei, să-și împartă, împreună cu Franța, lumea arabă pusă sub regim de mandat al Londrei și Parisului. Dar revolta în discuție a avut, prin excelență, un caracter preponderent național și naționalist, nefiind generată de cauze interne, fie ele sociale, politice, economice sau de altă natură. Or actualele mișcări protestatare din lumea arabă nu au fost nici anunțate, nici prognozabile, detonatorul lor regăsindu-se în acumularea mocnită de nemulțumiri populare. Ideea de schimbare politico-socială în această parte a lumii s-a concretizat, ani de-a rândul, în intenția sterilă și păguboasă a unor puteri externe de a provoca, din afară și, mai degrabă, prin mijloacele subversiunii și spionajului, ridicări de masă împotriva totalitarismelor caracteristice sistemului de guvernare arab.

2. În cazul Orientului Mijlociu, se poate vorbi de ceea ce, în lingvistică se cheamă “teoria ariilor extreme” potrivit căreia cele mai frapante asemănări lingvistice între limbile din aceeași familie se regăsesc în situarea popoarelor respective la extremele unui ansamblu, fiind, ca atare, mai izolate și mai puțin influențate de interferențele Centrului.

Din această perspectivă și dincolo de particularitățile inerente care separă între ele cele 21 de state arabe, “intifadele” marginale (din Tunisia și Egipt, precum și din alte state la fel de “extreme”, precum Libia, Yemen, Iordania și, mai recent, micul regat al Bahreinului) au nu puține convergențe și similarități cauzale: existența unor regimuri discreționare, discrepanțele și clivajele adânci între elitele minoritare super-bogate și marea masă, super-pauperizată a populației, nemaivorbind de indicii îngrijorători ai șomajului, mai ales în rândul generației tinere, ai corupției intrată în metastază, ai opresiunii cotidiene din partea instituțiilor de stat, ai unei legislații defavorizante pentru cei mulți și așa mai departe.

3. Un alt element de convergență se regăsește în situația paradoxală că regimurile din lumea arabă au fost și continuă să fie orientate preponderent către exterior, în detrimentul acutelor probleme economico-sociale interne: “cosmopolitul” regim tunisian al lui Ben Ali a privit, preferențial, către orizonturile occidentale și către realizarea pilonilor pe care a așezat economia țării, adică spre atragerea de capitaluri străine, dar de la Fondul Monetar Internațional și de la alte instituții financiare externe, mândrindu-se cu singura marfă “vandabilă” – cea a turismului – o marfă prea puțin aflată, însă, la îndemâna cetățenilor proprii.

La rândul său, Egiptul s-a erijat și și-a afișat cu orgoliu statutul de primă țară arabă care a încheiat un tratat de pace cu statul evreu, în veșnicul mediator fie în procesul de pace arabo-israelian, fie între palestinieni și palestinieni, sau între aceștia și Israel, în “pilonul lumii arabe” și aliat de nădejdie al Occidentului în frunte cu Statele Unite ale Americii, în vreme ce egipteanul de rând a trebuit să se mulțumească cu un venit și cu un consum a cărui valoare nu a depășit și încă nu depășește nivelul a 2 dolari zilnic.

Aceleași ambiții de actor politic regional le manifestă și Bahreinul care a mizat pe abundența veniturilor din industria petrolieră, venituri care, în bună măsură, au fost redirijate către conturile și buzunarele monarhiei și ale camarilei din jur.

Enigmaticul și extravagantul lider libian, Moammer El-Gaddafi, se pretinde lider al “unității negro-africane” și întoarce spatele comunității arabe, sau elaborează sfaturi pentru comunitatea occidentală care ar trebui să se convertească fără întârziere la religia și credința mahomedană. Iar exemplele ar putea continua.

Yemenul, confruntat cu dubla amenințare venită din partea secesioniștilor sudiți și a rebelilor houthiți din nord care doresc revenirea țării la regimul de Ev-Mediu al imamatelor conduse de imami și gestionate în concordanță cu Legea Islamică Shari’a, pe de o parte, și cu epidemia terorist-fundamentalistă Al-Qaida, cu ascendența puternică a revirimentului islamist în societate și în mediile politice și tribale, cu o economie care a atras țării cognomenul de “stat falimentar”, a făcut ceea ce a fost în măsură să facă: elaborarea și împărțirea de promisiuni care nu țin de foame și nici nu îi educă pe oameni. Președintele Ali Saleh a anunțat că nu va mai candida pentru un nou mandat prezidențial, dar menține în sertar proiectul

de lege prin care Parlamentul ar trebui să îl consfințească drept președinte pe viață.

4. În angrenajul factorilor care au facilitat exploziile populare din lumea arabă nu trebuie ignorat și faptul că, nefiind niște insule izolate de comunitatea internațională și nici societăți viețuind în turnuri de fildeș, statele arabe nu sunt ocolite nici de influențele sau de reverberațiile intereselor străine și, din acest punct de vedere, se cuvine subliniată politica dublicitară, a dublei măsuri, cu care operează Statele Unite și Israelul în relațiile cu regimurile și politicile arabe, relații bazate, exclusiv, pe sacrosanctul principiu al “intereselor de securitate națională”.

Statele Unite propovăduiesc un bogat summum de valori morale – libertățile și drepturile cetățenești, democrația de import și reforma socială, demnitatea și prosperitatea poporului în raport cu dictaturile aflate în vârful ierarhiei de guvernare, dar, în același timp, întrețin relații dintre cele mai cordiale, chiar cu aceste regimuri visceral opuse “moralei” venită de peste Ocean. La rândul său, Israelul își edifică politica de vecinătate pe același principiu, al propriei securități: vor veni islamiștii radicali la putere? Va fi închis Canalul de Suez pentru navigația vaselor israeliene? Va rezilia viitoarea conducere egipteană Acordurile de Pace de la Camp David?

Toate acestea nu au putut să rămână fără ecou în mentalul colectiv arab, contribuind chiar la o mai accentuată radicalizare a acestuia, fapt constatat, de altfel, chiar în sloganurile și lozincile scandate în stradă sau în declarațiile conducerii interimare de la Cairo : Egiptul trebuie să fie suveran, să decidă singur în propriile sale probleme interne și să respingă orice ingerință, sau tentativă de amestec în problemele sale, indiferent dinspre care punct cardinal ar veni aceasta!

2.

Cum pot fi numite ridicările populare de astăzi, declanșate în Maghreb și nordul arab al continentului african și ale căror reverberații se extind în arealul Levantului, prin Iordania și până în extremitatea sudică extremă a Orientului Mijlociu, prin eșichierul la fel de tensionat al Yemenului?

Un adevăr elementar, demonstrat de numeroase precedente istorice, arată că simpla existență și manifestare a “revoluționarilor” nu înseamnă, cu necesitate, o revoluție. Definirea drept “revoluție” a unei ridicări a maselor populare nemulțumite presupune prezența unor factori cu putere de precondiție: conștientizarea generalizată, la nivelul întregii comunități, a imperativului “schimbării” drept condiție pentru înlocuirea unei situații caduce cu perspectiva unui viitor mai bun și, în egală măsură, acceptul nemulțumirilor asupra configurației, cerințelor și eforturilor pe care îl presupune edificarea acestuia; prezența și manifestarea unor centre sau persoane investite cu statutul de inspirator, organizator și lider, fie el și simbolic; caracterul global al faptului revoluționar, implicarea întregii comunități în derularea și însușinerea obiectivelor pentru realizarea cărora aceasta s-a ridicat spre a respinge, în totală concordie, legitimitatea și corectitudinea ordinii existente. Sunt doar câteva condiții necesare pentru a se putea vorbi de o veritabilă “revoluție populară”.

Ce putem constata cu referire la actul revoluționar în lumea arabă? În mentalul colectiv al acesteia, orice eveniment, orice persoană, orice fapt minor este ridicat la rang de eveniment epocal, de act care va marca pentru totdeauna peisajul istoric, de preeminență verbiozității și defularea convingerilor și filosofiilor individuale, un mozaic de ideologii, de revendicări imediate care nu fac decât să pună în umbră adevăratele cauze care au generat ieșirea în stradă, unde acestea își pierd caracterul de liant unificator pentru a lăsa loc liber pornirilor umorale, pasiunilor și credințelor personale, pentru a scinda, practic, mișcarea protestatară între “pro” și “contra”.

Nu este mai puțin adevărat că toate cele întâmplate în Tunisia și Egipt și care stau să se repete și în alte segmente geo-statale ale lumii arabe, au tulburat din străfunduri apele adormite și au generat începutul unui proces de trezire din somnolența viețuirii în deziluzie, pesimism și fatalitatea impusă de regimurile totalitare. Tot atât de adevărat este și faptul că tulburările pe care lumea arabă le cunoaște în momentul de față nu se vor încheia odată cu încheierea manifestațiilor de stradă, cu înlăturarea guvernelor și cu plecarea din fotolii a președinților. Dimpotrivă, adevărata revoluție va începe abia odată cu sfârșitul faptic al revoluțiilor de iasomie, de lotus sau de șofran. Din păcate nu poate fi negat adevărul că orice schimbare și înnoire născută din violență riscă să fie subminată de violență. Lichidarea dictaturii și a autocrației trebuie să înceapă cu o profundă și obiectivă revizuire a culturii din care s-a născut și, probabil, se vor mai naște

totalitarismele, a elementelor sociale și istorice care au permis apariția acestei culturi în condițiile naționale specifice, după cum trebuie să înceapă cu o privire în oglindă a propriei identități – altfel spus, cu o reîntoarcere la origini, la rădăcini și la solul în care acestea au putut să germineze, să crească și să dea roade. Dictatura nu înseamnă și nu se reduce la persoane și grupuri de persoane și nici nu se sfârșește prin simpla înlăturare, alungare sau plecare silită sau benevolă a dictatorilor. Dictaturile sunt și ele, la urma-urmelor, un produs cultural în sensul cel mai curpinzător al cuvântului, o cultură infuzată în țesătura cea mai intimă a istoriei mai vechi sau mai noi. Să remarcăm, de pildă, în trecut, cât privește mentalul spiritual și cultural al lumii arabe, că entuziaștii de astăzi, care cer eliminarea totalitarismului și a dictatorilor sunt aceiași care își proslăvesc, deificându-i, pe dictatorii pe care istoria arabă i-a cunoscut, începând cu perioada marilor cuceriri islamice și a Califatului musulman, uitând truismul aflat la îndemâna tuturor, că nici unul dintre autocrații arabi nu a venit dinspre gheturile Siberiei și nici nu și-a primit educația în China sau India, ci a apărut din nisipurile arabe, din cultura și din mentalul arab dominat de cultul eroilor și de glorificarea istoriei aureolate.

Abia când aceste realități vor fi conștientizate, înțelese și judecate fără de părtinire, se va putea spune că lumea arabă contemporană “nu va mai fi cum a fost” datorită, înainte de toate, unor revoluții care au schimbat dictatori și au remodelat identitățile revoluționarilor.

Se cuvine subliniat, însă, că doar acumularea nemulțumirilor sociale și a impulsurilor către schimbarea factorilor care le determină apariția și perpetuarea, nu oferă suficiente explicații pentru ceea ce, astăzi, în lumea arabă, poate fi asemuit unui joc de domino în plină desfășurare. Acestora li se adaugă fluiditatea și labilitatea clasei politice din țările arabe, macerată fie de incapacitatea de a oferi soluții viabile, de interesele mercantile de grup și de neclaritățile și șovăielile doctrinare și ideologice, fie de neputința de acțiune și de manifestare în Agora, impusă de triada menționată și de funcțiile și instrumentele represive ale acesteia. O dovadă peremptorie în acest sens este oferită și de evidența că nu formațiunile și, în general, clasa politică arabă – tunisiană sau egipteană - au fost cele care au declanșat “intifada” arabă, ci oamenii, ajunși pe culmile disperării și, cu preponderență, generația tânără și alienată care și-a găsit punctele de reper nu în activismul politic, ci în comunicare. Într-o oarecare măsură, se poate vorbi, cel puțin în cazurile menționate, de o revoltă “organizată” prin telefonul celular, și prin mijlocirea comunicării Facebook și Twitter și fără nici o legătură cu povețele și orientările-inexistente, de altfel, ale partidelor, elitelor culturale sau cercurilor clericale islamice.

În piața Tahrir, din centrul capitalei egiptene, “tinerii pietrelor” au ridicat și au scandat sloganul “demnitate” – care poate fi înțeleasă atât ca respectarea de către piramida puterii a identității umane, cât și ca acuză adusă propriilor

conduceri, pentru neputința sau lipsa obstinată a “demnității” nu numai în atitudinea față de propriile popoare, ci și, în egală măsură, în problemele legate de relaționarea cu mediul înconjurător – conflictul arabo-israelian, servitutea față de capitalurile sau de cancelariile străine, disensiunile pe cât de orgolioase, pe atât de cronicizate între statele care alcătuiesc națiunea arabă, proclamându-se cu ipocrizie, apărătoare și luptătoare pentru înfăptuirea unei asemenea unități și solidarități pan-arabe. Iată că “intifadele” actuale vorbesc de un al fel de unitate – cea care face ca evenimentele populare din aceste zile să se transforme în dominoul care să aducă schimbarea- o schimbare prin unitate de idealuri și o unitate în diversitatea frustrărilor la fel de “pan-arabe” și ele.

Atâta vreme cât asemenea adevăruri simple în aparență dar împovărătoare prin substanță nu vor fi conștientizate solidar, evoluțiile arabe vor risca să se transforme în “revoluții eterne”, iar oamenii care au coborât în stradă să devină simpli “revoluționari de profesie”.

Ce va urma? După logica dominoului, născută mai curând ca dorință decât ca fatalitate, întreaga lume arabă ar trebui să fie cuprinsă de epidemie, căci întreagă această lume are particularități și elemente comune care ar putea-o transforma în “revoluții florale”. Dar dorința nu este suficientă, mai ales în fața unor regimuri dictatoriale decise să învețe din experiențele tunisiană și egipteană și să își apere prin orice mijloace privilegiile și fotoliile.

Va fi sfârșitul acestor mișcări încoronat de valorile reformei și democrației?

Așa cum subliniam și într-o mai recentă analiză (în revista “Pulsul Geostrategic”, Brașov, nr. 93, 20 februarie 2011), de-a lungul istoriei sale, lumea arabă nu a cunoscut, în acțiune, acest concept. Iar atunci când l-a cunoscut a fost vorba de unul străin modelat în alte spații ale geografiei politice și oferit pentru export în lumea arabă. Or democrația nu se reduce la asigurarea unui proces electoral fiind acesta chiar transparent și corect. Implementarea și funcționarea ei presupune existența unei societăți care își conștientizează importanța, drepturile și datoriile, presupune o dinamică a instituțiilor statului de drept, guvernate de lege și nu de partidul unic sau de cultul personalității. Democrația este o atitudine comportamentală și culturală care se învață și nu izvorăște din instincte, cutume și obiceiuri. Or în lumea arabă aceste valori sunt fie inexistente, fie doar concepte abstracte abordate la nivel teoretic și colocvial, iar acest proces de “învățare și deprindere a democrației” este unul anevoios, de lungă durată și de

cuprindere a întregilor structuri și mentalități ale societății. Constatăm, astăzi, că arabii care au declanșat “revolta de iasomie” sau “revolta Nilului”, abordează acest proces după principiul pripit și emoțional-umoral *hic et nunc*, aici și acum, iar atunci când aceasta nu este cu putință, recurg la soluțiile *manu militari*.

Or, o democrație născută din violența cetățeanului împotriva concetățenilor este sortită fie ineficienței, fie pervertirii, fie dispariției, mai devreme sau mai târziu.

Un caz aparte în acest carusel îl reprezintă Libia unde colonelul Moammer Al-Gaddhafi nu a ezitat să recurgă la măsuri de represiune dure, inclusiv bombardamente de aviație și artilerie și folosirea unui mare număr de mercenari veniți din țări africane sub-sahariene împotriva protestatarilor.

Față de situația creată, Consiliul de Securitate și, individual, o serie de state occidentale au decis măsuri de retorsiune aplicabile regimului de la Tripoli și care includ o serie de pași concreți precum înghețarea conturilor bancare ale oficialilor libieni, aplicarea unui embargo asupra importurilor de armament, restricții de survol aviatic în spațiul aerian al Jamahiriyei etc. În plus, la începutul lunii martie o veritabilă armada internațională s-a re poziționat în largul coastelor libiene, ea fiind formată din cca. 20 de bastimente militare între care port-avionul american Enterprise, port-elicopterul american USS Kearsarge, cu un spital de 600 paturi, fregata britanică HMS Cumberland relocată din apele Oceanului Indian, fregatele germane Brandenburg și Rheinland-Pfaltz, fregata grecească Parsa și alte ambarcațiuni de război din Olanda, Italia, Turcia, Franța. La bordul navelor se află și importante detașamente ale forțelor speciale dotate cu amfibii de debarcare. Deși, formal și până în momentul când aceste rânduri sunt scrise, țările participante nu și-au declarat intenția de a declanșa, efectiv, acțiuni militare împotriva teritoriului libian, prezența militară occidentală în largul coastelor Libiei are un impact moral pozitiv asupra insurgenților care se opun regimului de la Tripoli și constituie un puternic semnal de susținere pentru continuarea protestelor până la înlăturarea actualului dictator. De altfel, noul șef al diplomației franceze, Alain Juppé a apreciat, pentru mass-media că o intervenție militară ar fi rău primită de lumea arabă și de libienii înșiși, “cu toate consecințele care ar decurge din aceasta”. Reacția “liderului” libian a venit, în stilul caracteristic al cunoscutelor sale comportamente excentrice : Occidentul nu cunoaște că în Libia este liniște, iar regimul acestei țări este deschis oricărui

negocieri, inclusiv cu reprezentanți ai rețelei teroriste Al-Qaida, acuzată de a se afla la originea actualelor tulburări.

Indiferent de felul în care dramatica situație din Libia va evolua pe termen scurt, este o certitudine faptul că regimul acestei țări s-a auto-decredibilizat definitiv, iar o plecare a lui Gaddhafi de la conducerea țării deși cerută și dorită, ar putea avea consecințe imprevizibile asupra acestei țări și a stabilității și securității regionale. Să nu uităm că jihadismul libian s-a constituit în partea de răsărit a statului, în zonele Benghazi-Tobruk, că acestea au constituit fostul “Regat Libian Unit” sub conducerea monarhului Idriss Senussi, înlăturat prin puciul militar al lui Moammer Al-Gaddhafi, dar care revine în actualitate, cu posibile consecințe secesionist-teritoriale și politice și că, în sfârșit, destabilizarea industriei și a infrastructurii petroliere a acestei țări va avea consecințe răvășitoare și pe termen greu de întrevăzut, asupra piețelor internaționale de energie primară.

Revirimentul arab are, desigur, însemnătatea sa în trezirea conștiințelor, în rediscutarea identităților și în întoarcerea lumii arabe dinspre mit și legendă către viitor, trecând printr-un prezent convulsivat.

Va depinde de libieni, în primul rând, dar și de comunitatea arabă și internațională ca acest viitor să fie unul al libertății, democrației reale și prosperității.

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

Obs.: Articolul reflectă situația existentă în zona Orientului Mijlociu la jumătatea lunii martie a.c

RESURSELE ENERGETICE ȘI INTERESELE STRATEGICE ALE STATULUI MODERN

Potrivit specialiștilor americani, astăzi ne aflăm „în mijlocul unei tranziții energetice fundamentale”

Resursele – ”combustibilul” care pune în mișcare lumea

Previziunile făcute în anul 1972 de Clubul de la Roma în binecunoscutul raport intitulat ”Limitele creșterii” încep să se adevărească. Raportul concluzionează că lumea se îndreaptă spre dezastru din cauza creșterii necontrolate a populației, expansiunii industriale, declinului stocului mondial de resurse naturale, distrugerii planetei și, în final, lipsei alimentelor. ”În ultima sută de ani viața pe pământ a fost dominată de creștere. Creșterea populației, a producției, a venitului, a capitalului, a gunoierului și a poluării. Această creștere se va opri, este evident, întrebarea este prin ce mijloace? Voluntar, prin grija guvernelor și bunăvoința oamenilor, sau printr-un proces natural ceea ce înseamnă colaps, declin și, în final, dezastru?” - Jay Forrester, Clubul de la Roma.

Războaiele purtate de oameni de-a lungul întregii istorii a umanității au avut întotdeauna o puternică motivație de natură economică. Dacă am face abstracție de valența economică a acestor războaie, am observa că nu prea mai rămân multe motive pentru care oamenii ar fi dorit să se omoare între ei: puțină ideologie, puțină religie și cam atât. Dar chiar și războaiele ideologice sau religioase au constituit, de multe ori, un pretext care avea, de fapt, tot un substrat de natură economică: cucerirea unor teritorii propice vieții, bogate în resurse de suprafață sau de adâncime, controlul terenurilor agricole, controlul unor rute strategice pentru comerțul mondial în diverse etape ale istoriei s-au realizat inclusiv prin subjugarea de natură culturală sau religioasă a populațiilor băștinașe. Ce ne-ar determina să considerăm că în zilele noastre situația s-a schimbat radical? De fapt, nimic. Războaiele duse de oameni în zilele noastre au tot un profund caracter economic.

Mecanismele economice inteligent folosite, orientarea spre progresul tehnic sau, pur și simplu, conjunctura istorică arată doar în parte de ce unele state fără acces sau disponibil propriu de resurse energetice, nici măcar

Lupta pentru resurse energetice. Avertismentele specialiștilor americani

Spre sfârșitul mileniului trecut, societatea a deschis un nou front al bătăliei pentru resursele naturale, fără însă a opri războaiele pornite încă de la începuturile sale. Astfel, cu toate că problema accesului tuturor oamenilor la

resursele primare cum ar fi cele de apă și hrană nu este nici pe departe rezolvată, ba chiar se acutizează odată cu creșterea numărului populației și modificările climatice, luptele pe care le poartă azi, în special statele dezvoltate sau cele în curs de dezvoltare cu populație numeroasă sunt pentru accesul la tot mai multe din resursele energetice ale planetei. Accentul în războiul perpetuu pentru resurse cade acum pe controlul celor greu regenerabile cum ar fi hidrocarburile (petrol, gaze naturale) sau cărbune care devin tot mai rare și, prin urmare, mai scump de procurat.

Asistăm astăzi la o intensificare a competiției pentru statut și influență între marile puteri ale lumii. Ea se manifestă pe fondul creșterii presiunii asupra resurselor în general, dar mai ales asupra celor energetice, care vor deveni din ce în ce mai puternice odată cu trecerea timpului. Echilibrele existente în trecut vor fi destabilizate decisiv prin apariția unor noi state mari consumatoare de resurse, precum China sau India, care tind să devină la rândul lor niște superputeri economice și militare la nivel global.

Luptele moderne pentru resurse energetice nu se poartă astăzi decât sporadic cu arma, ele îmbrăcând forme mult mai elevate și sofisticate. A devenit o realitate unanim acceptată faptul că mecanismele economice clasice și progresul tehnic nu sunt suficiente pentru a astâmpăra setea tot mai mare de resurse energetice, așa că s-a trecut la o nouă etapă prin includerea dezideratului de asigurare a necesarului de resurse energetice în strategiile naționale de securitate. Fenomenul a determinat o desfășurare de forțe fără precedent prin implicarea directă și activă în atingerea acestui obiectiv a tuturor instituțiilor pe care se bazează funcționarea statului modern. Bătălia de care pomeneam se duce azi, mai ales pe tărâmul inteligenței politico-economice și diplomatice. Este un război sofisticat, de uzură, fără un final previzibil, purtat, de multe ori, fără niciun fel de reguli sau limitări deoarece loviturile pe la spate sau sub centură între adversari sunt o practică des folosită. De-a dreptul îngrijorător este că mulți oameni, chiar din rândul decidenților din unele țări, nu sesizează, încă, întreaga complexitate a acestui "război mondial", deși el le influențează deja existența și este pe cale să reconfigureze întregul viitor al lor și al umanității.

Deși s-au scris multe lucrări importante pe tema resurselor energetice și a mijloacelor folosite pentru obținerea lor, din păcate multe din ele nu au avut și în țara noastră impactul pe care l-ar fi meritat. Voi aduce în discuție emplul National Intelligence Council²³ (Consiliului National de Informații - CNI) al SUA, structură care concentrează, prelucrează și transmite către beneficiarii săi,

---

²³ http://www.dni.gov/nic/NIC_home.html, pagina de web oficială a National Intelligence Council, pe care se găsește și raportul "Global Trends 2025: A Transformed World", adus în discuție mai jos.

primul fiind președintele SUA, informațiile cu caracter strategic obținute de comunitatea americană de informații. CNI realizează odată la cinci ani un raport care își propune să "stimuleze gândirea strategică pentru viitor prin identificarea principalelor tendințe la nivel global".

Ultimul raport de acest fel a fost publicat în 2008 și oferă previziuni pentru orizontul 2025, fiind intitulat "Tendențe Globale 2025: O lume transformată". Lucrarea prezintă o importanță aparte, deoarece recunoaște pentru prima dată în mod explicit că viitorul omenirii și noua configurație geopolitică mondială va avea ca bază de pornire sursele de aprovizionare cu energie. Din acest motiv, printre predicțiile pe care le oferă, un loc central îl ocupă cele legate de problematica energetică la nivel mondial. Să vedem, în cele ce urmează, câteva dintre concluziile raportului.

Documentul agenției americane preconizează că energiile regenerabile nu se vor impune pe piață în următoarele două secole. Mai mult, tehnologiile actuale sunt, potrivit CNI, complet neadecvate pentru a înlocui arhitectura energiei tradiționale la scara necesară, iar noile tehnologii energetice nu vor fi, probabil, viabile din punct de vedere comercial și nici foarte răspândite până în 2025.

"Chiar dacă este posibil ca folosirea gazului natural să crească constant până în 2025, consumul de cărbune va înregistra cea mai mare creștere, în ciuda faptului că este cea mai puțin ecologică resursă. Creșterea prețurilor la petrol și gaze naturale va face ca sursele de energie care sunt ieftine, abundente și apropiate de piețe să fie mai căutate. Trei dintre cei mai mari consumatori de energie - SUA, China și India - alături de Rusia dețin primele patru rezerve exploatabile de cărbune descoperite la nivel mondial, care reprezintă 67% din rezervele mondiale".

De asemenea, apusul erei petrolului este puțin probabil, chiar dacă până în 2025 lumea se va afla în mijlocul unei tranziții energetice fundamentale în ceea ce privește tipurile de combustibili și sursele de energie. Cererea de hidrocarburi va înregistra o continuă creștere care va depăși tot mai vizibil producția la nivel mondial. Cantitățile oferite pieței de mulți dintre producătorii tradiționali de energie - Yemen, Norvegia, Oman, Columbia, Marea Britanie, Indonezia, Argentina, Siria, Egipt, Peru, Tunisia - se află deja în declin. Nivelul de producție al altora - Mexic, Brunei, Malaezia, China, India și Qatar - stagnează. Raportul nominalizează șase țări - Arabia Saudită, Iran, Kuweit, Emiratele Arabe Unite, Irak (teoretic) și Rusia - care pot asigura 39% din necesarul mondial de petrol din 2015.

Așadar, sistemul energetic neregenerabil actual va mai exista 100-200 de ani din cauza creșterii consumului de cărbune, iar până în 2025

de producție al altora - Mexic, Brunei, Malaezia, China, India și Qatar - stagnează. Raportul nominalizează șase țări - Arabia Saudită, Iran, Kuweit, Emiratele Arabe Unite, Irak (teoretic) și Rusia - care pot asigura 39% din necesarul mondial de petrol din 2015.

Analiza explică cu argumente și faptul că, pe fondul creșterii cererii de energie, se va înregistra o extindere a activităților grupărilor infracționale care vor stabili legături directe cu furnizorii de energie și cu liderii țărilor care dețin resurse energetice. În același context, puterea unor actori non-statali - companii, triburi și organizații religioase, rețelele de crimă organizată, va înregistra creșteri fără precedent. Astfel, în 2025, nu va mai exista o singură "comunitate internațională" compusă din statele lumii. Puterea va fi dispartă, iar noii actori își vor impune propriile reguli, ducând la o slăbire a puterii alianțelor occidentale tradiționale. Fragmentarea sistemului internațional reprezintă o amenințare tocmai din cauza puterii tot mai mari pe care o pot obține rețelele criminale transnaționale prin gestionarea resurselor existente - mai ales a celor energetice la nivel global - la care se adaugă și alte activități ilicite în care sunt implicate, cum ar fi traficul de droguri. Mai mult, activitățile de crimă organizată în sectorul energetic vor aduce un avantaj competitiv nedrept pentru companiile afiliate.

CNI avertizează că potențialul de penetrare al crimei organizate este crescut și din cauza faptului că resursele energetice se concentrează tot mai mult în țări cu o slabă guvernare, în care corupția este foarte prezentă și unde legea nu este respectată.

Cu timpul, menționează CNI, "din cauza tentaculelor lungi ale oficialilor de la guvernare și a conducerii corporațiilor, infractorii ar putea fi în poziția de a controla statele și a influența acțiunile de pe piață, dacă nu chiar și politica lor externă." Asta deoarece, pentru numeroase țări bogate în resurse, câștigurile obținute din energie asigură baza întregii politici economice și energetice și sunt element central în luarea deciziilor de politică externă", se arată în raport.

Cel mai probabil este ca rețelele criminale să se impună pe piețele eurasiatice, unde crima organizată a fost o parte instituționalizată a mediului politic și economic și unde, cu timpul, "infractorii au devenit oameni de preconizează CNI. afaceri influenți, devenind parteneri valoroși ai oficialilor corupți", În timp ce furnizorii ruși și eurasiatici își atribuie o bucată tot mai mare a pieței din Europa și Asia, este de așteptat ca aceste rețele de crimă organizată

să își extindă operațiunile, proliferând corupția și manipulând politicile externe în avantajul lor, atrage atenția analiza.

Raportul accentuează că terorismul nu va dispărea până în 2025 și va fi în continuare alimentat de insatisfacția și radicalismul unor grupuri de oameni pe fondul nivelului de trai scăzut.

Se observă în acest raport că toate temele care privesc și amenință siguranța națională a statului modern (stabilitate economică, apartenența la structuri transnaționale care îi oferă securitate și predictibilitate, dar și criminalitate organizată, corupție, trafic de substanțe interzise, terorism) vor suferi mutații importante și se vor dezvolta pe fondul intensificării luptei pentru resurse energetice. Toate acestea reprezintă tot atâtea motive pentru statele lumii de a se implica total în a-și construi propria securitate energetică pentru a evita sau diminua o mulțime de riscuri și amenințări.

Dacă ne referim strict la Europa, observăm că riscul major cu care se confruntă statele de pe acest continent este dat de creșterea dependenței față de importuri din regiuni instabile sau de la producători nesiguri deoarece marii producători și consumatori folosesc de multe ori energia ca pe o pârgă de presiune politică. De aici rezultă și riscul ca actori externi ai Uniunii Europene, care nu se supun aceluiași reguli de piață, să provoace dezechilibre majore în sistemul unic de piață promovat de UE. Europa importă aproximativ 54% din necesarul de energie, iar costul se ridică, în 2006, la aproximativ 700 de euro pe locuitor. Uniunea Europeană și-a intensificat eforturile de reducere a consumului de energie în ultimii ani, iar obiectivul, potrivit raportului privind strategia în domeniul energiei, ar fi o reducere cu 20% a consumului până în anul 2020.

Ce ne spun toate aceste realități? Că lipsa unei strategii naționale de dezvoltare economică pe termen mediu și lung pornind de la interesul național, avantajele comparative ale țării și disponibilul său de resurse (intern sau extern), care să fie stabilită și de a cărei implementare să se ocupe îndeaproape tot statul prin instrumentele democratice pe care le are la dispoziție nu mai este de conceput în lumea actuală.

În contextul dat, structurile naționale specializate în culegerea de informații, în calitatea lor de instrument chemat să susțină interesul național, nu puteau fi lăsate deoparte. Din contra, ele au devenit în ultimul timp unul din pilonii de bază care sprijină, atât pe plan intern, cât și în relația cu alte state, interesele politico-economice; asta deoarece lupta pentru accesul la resursele energetice atât de necesare sau pentru controlul surselor de aprovizionare devenită, așa cum am spus, un element central al strategiilor naționale de securitate, se bazează pe o combinație de politici economice, militare și

diplomatice interne și externe. Iar ambele direcții de derulare - internă și externă - fie că vrem sau nu să acceptăm, se bazează din plin pe suportul informativ oferit de serviciile specializate.

Deși contestată de mulți și – posibil – chiar de blamat din punct de vedere moral sau al regulilor tradiționale ale schimburilor de piață, implicarea serviciilor de informații în acțiunile interne și externe de politică economică a unui stat a devenit o necesitate în condițiile luptei acerbe pentru resurse energetice.

În interiorul frontierelor statelor cu economie de piață funcțională, considerate democratice, acțiunile serviciilor speciale în domeniul resurselor energetice au, preponderent, un rol de supraveghere a bunei implementări a strategiei energetice naționale în economia reală și de semnalizare a încălcărilor regulilor jocului de către actorii, fie privați sau aparținând statului, care operează pe piața internă. Serviciile secrete urmăresc prevenirea, identificarea și documentarea unor fapte cum ar fi: constituirea de monopoli sau carteluri, intenții sau acorduri secrete care urmăresc avantajarea unei părți a operatorilor față de ceilalți, tranzacții ilegale de produse strategice pe teritoriul țării, exportul sau importul unor resurse interzise de lege, aducerea pe teritoriul țării, în scop evazionist sau de altă natură, a unor produse restricționate sau fără îndeplinirea tuturor formalităților legale, tranzitarea pe teritoriul național a astfel de produse cu sau fără complicitate din interior, acte de corupție având în vedere că vorbim de fluxuri imense de bani care sunt tentante pentru reprezentanții autorităților etc.

Dar adevărata luptă pentru asigurarea cu resurse energetice se poartă, cum este și firesc, în plan extern, deoarece oricare țară urmărește să obțină resurse ieftine, în cantități de care are nevoie și, dacă este posibil, să-și protejeze propriul stoc de resurse energetice pe care i l-a dăruit natura în scopul folosirii sale ca tampon pentru momentele de criză energetică internațională. Din acest motiv, orientarea politicii externe a fiecărei țări va trebui, mai mult ca niciodată, să aibă la bază interesele sale de natură economică, plecând de la necesitatea asigurării necesarului propriu de resurse energetice.

Poziționarea României pe frontul resurselor energetice

Țara noastră nu-și poate declara neutralitatea în fața acestei bătălii care a cuprins întreaga lume, chiar dacă în momentul de față pare a nu fi pregătită sau convinsă pe deplin de necesitatea de a intra în luptă. Ezitățile prelungite, lipsa de consistență și inconsecvența măsurilor interne sau de politică externă adoptate până acum de guvernanți plasează România într-o zonă a incertitudinilor în ceea ce privește propria securitate energetică.

Aderarea la NATO din anul 2004 ne-a oferit suficient răgaz să deplasăm centrul de greutate al strategiei noastre de securitate de pe aspectele de natură militară și de protecție a integrității teritoriale spre obiectivele care țin de dezvoltare economică și progres social. De asemenea, integrarea României în

Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 a adus o oarecare stabilitate economică și o mai bună predictibilitate pe termen mediu în ceea ce privește necesarul de energie, în pofida problemelor generate de criză. Dar aceste lucruri nu sunt suficiente, ele reprezintă doar un fundament pe care urmează să fie clădit viitorul țării.

A te baza exclusiv pe statutul de membru al UE, cel puțin în domeniul asigurării resurselor energetice, ar fi o greșeală. În primul rând, așa cum arătam mai sus, Uniunea Europeană are ea însăși mari probleme din acest punct de vedere. Apoi, istoria foarte recentă a demonstrat că membrii Uniunii Europene nu acționează, deocamdată, solidar în toate situațiile în care un stat din interior întâmpină dificultăți. Acest fapt s-a putut constata chiar în perioada crizei economico-financiare actuale. Ce s-a întâmplat? Statele membre, în frunte cu cele mai puternice economii din cadrul Uniunii - Franța și Germania - ele însele cu mari probleme de natură economică în această perioadă, nu au fost capabile să întreprindă acțiuni de mare amploare și să colecteze sumele necesare de bani care să permită o diminuare generală a efectelor crizei la nivelul tuturor membrilor aflați în dificultate.

În această situație, organismele UE în frunte cu Banca Centrală Europeană și-au concentrat eforturile mai ales spre rezolvarea celei mai grave probleme cu care s-a confruntat Uniunea - riscul de prăbușire a zonei euro - fapt ce nu le-a mai permis alocarea de resurse spre alte state membre din exteriorul zonei de circulație a monedei europene, aflate, la rândul lor, în dificultate.

Chiar și sprijinul zonei euro prin infuzii masive de capital și planuri de reforme s-a dovedit până acum insuficient, deoarece Grecia, Spania, Portugalia sau Irlanda rămân factori de instabilitate pentru moneda unică. Acest motiv, coroborat cu decalajele economice încă notabile între estul și vestul Europei, a făcut ca statele cele mai expuse în condiții de instabilitate economică să rămână tot cele din zona centrală și de est, nou intrate în Uniune și care aveau, într-adevăr, nevoie de sprijin. Plecând de la aceste realități asumate, Uniunea Europeană nu pune în discuție dreptul legitim al fiecărui stat membru de a-și consolida relațiile externe în scopul asigurării unei aprovizionări corespunzătoare cu energie și de a hotărî singur originea surselor de energie pe care să-și fundamenteze securitatea energetică. Mai mult, până de curând nu a existat o politică energetică coerentă a Uniunii

Totuși, pe linia asigurării necesarului de resurse energetice, România are alte câteva atu-uri care îi conferă o poziție favorabilă în raport cu vecinii săi și chiar cu unele state occidentale ale UE. Voi enumera doar câteva:

1. Disponibilul propriu de resurse care, corect gestionat, ar trebui să asigure pe intervale scurte și chiar medii (2-3 ani), prețuri relativ stabile la hidrocarburi și continuitate în aprovizionarea consumatorilor interni, indiferent de turbulențele politice la granițele sale. Iată estimările privind principalele rezerve de resurse energetice ale României :

- petrol: 74 milioane tone (72 mil tep²⁴). Producție anuală: 5,2 milioane tone;
- gaze naturale: 185 miliarde mc (159 mil tep). Producție anuală: 12 miliarde mc;
- ulei: 755 milioane tone (422 mil tep). Producție anuală: 3 milioane tone;
- lignit: 1490 milioane tone (276 mil tep). Producție anuală: 32 milioane tone;
- uraniu: rezervele de minereu existente asigură funcționarea a două unități nucleare la centrala de la Cernavodă până la nivelul anului 2017.

România este unicul deținător de rezerve importante de petrol din zona Central și Est Europeană. Tot România dispune și de cele mai mari rezerve de gaze naturale din zonă, de circa 2 ori mai mari decât rezervele dovedite ale Poloniei. În schimb, România deține cele mai mici rezerve de cărbune.

Resursele estimate de petrol și gaze naturale ale României sunt de aproximativ un miliard de barili echivalent petrol, valoare care situează România pe locul patru în Europa în acest clasament, după Norvegia, Marea Britanie și Danemarca.

2. Existența unui potențial însemnat de producție a energiei din surse alternative, capabile să substituie, cel puțin în parte, consumul de resurse convenționale. Aici ne putem referi la potențialul hidro, dar și la cel eolian, cel al culturilor energetice (ex. rapiță) sau la potențialul nuclear.

3. Poziționarea strategică pe harta Europei, care permite României să atragă pe teritoriul său proiectele regionale care urmăresc aducerea spre statele din centrul continentului a unor importante cantități de țiței și gaze naturale din alte zone ale Globului, în special din spațiul ex-sovietic, Orientul Mijlociu și zona Mării Caspice.

4. Relațiile tradiționale bune cu statele membre OPEC²⁵ și proiectele energetice de mare anvergură, atât în furnizarea echipamentelor de exploatare, cât și pe exploatarea efectivă de zăcămintele, derulate de România, mai ales înainte de 1989, în țări bogate în hidrocarburi precum: Kuweit, Irak, Iran, Nigeria, Algeria, Egipt etc.

5. Relația bună cu Turcia, unul din cei mai importanți actori economici la nivel european care, deși nu se află în rândul statelor UE, este, în prezent,

²⁴ Tep = tone echivalent petrol, unitate de măsură ce exprimă consumul de energie.

²⁵ OPEC= Organizația Statelor Exportatoare de Petrol (The Organization of the Petroleum Exporting Countries).

6. singura țară europeană care se poate mândri că nu depinde de Rusia din punct de vedere energetic.

7. Accesul mai facil la tehnologii industriale și casnice de ultimă oră obținut odată cu statutul de membru ai Uniunii Europene și prin apropierea de marile puteri economice mondiale (ex. SUA, Japonia) care, odată implementate, permit economii substanțiale de energie, deci necesar mai mic de resursă energetică. Totodată, tehnologia modernă permite valorificarea economică a unor zăcămintele de mare adâncime și identificarea unora noi pe teritoriul țării.

8. Relația tradițională excelentă cu China, ajunsă azi una din marile puteri economice mondiale, care ne-ar fi putut asigura fonduri însemnate pentru dezvoltarea unor mari proiecte energetice.

La acestea se mai poate adăuga o altă mare oportunitate pe care am ignorat-o până acum, ba chiar am subestimat-o: apropierea geografică de Rusia, cel mai mare exportator de gaze naturale la nivel european, fapt ce poate reduce semnificativ costurile unor posibile proiecte de cooperare cu această țară în domeniul energetic.

Din păcate, o mare parte din toate acestea reprezintă doar oportunități care așteaptă să fie valorificate. Motivele pentru care situația reală a României în domeniul securizării energetice este azi dezamăgitoare se găsesc în incapacitatea și lipsa de voință politică – ambele consacrate de acum - de a valorifica în interes național aceste avantaje.

Asigurarea cu resurse energetice – prioritate de interes național

Țara noastră a resimțit acut în ultimii ani lipsa unei strategii de dezvoltare economică coerentă, adaptată realităților locale, din care să rezulte clar obiectivele economice de atins pe etape de dezvoltare. Punerea în practică a politicilor necesare pentru atingerea obiectivelor asumate printr-o astfel de strategie ar fi trebuit să constituie sarcina primordială și scopul oricărui guvern care s-a aflat la conducerea țării.

Nici azi, în 2011, nu poate preciza nimeni care este strategia națională a României din simplul motiv că ea nu există. Din 2007, momentul aderării la Uniunea Europeană, țara noastră nu a avut niciodată o strategie națională, o prioritate zero. De aici și ezitățile în domeniul energetic.

Este de remarcat că, în pofida acestor neajunsuri, au fost făcuți și unii pași în direcția cea bună; destul de puțini, e adevărat, și de obicei la solicitările concrete venite pe filiera unor angajamente internaționale semnate de România. Spre exemplu, integrarea în Uniunea Europeană ne-a obligat la spargerea monopolurilor de stat în energie, la privatizarea Petrom (contestată de unii, dar benefică pentru economie), la desfacerea producției de transportul de energie, la nepopulara liberalizare progresivă a prețurilor la energie etc.

Fără a avea o idee clară și fundamentată pe realități asupra modului cum va trebui să arate România cel puțin pe termen mediu, cu estimarea cât mai precisă a costurilor și a necesităților de resurse inclusiv energetice, nu s-au putut crea și implementa politici realiste nici în sectorul energetic. Acest neajuns a fost dublat, pe de o parte, de incompetența endemică a unora dintre cei puși în poziții cheie în structurile statului, iar, pe de altă parte, de interesele de grup care nu prea pot să se suprapună peste interesul național. De aceea, decizia de politică internă și externă a fost de multe ori una conjuncturală, a urmărit să rezolve situații de moment, nefiind una fundamentată economic sau care să urmărească sistematic atingerea unor obiective majore.

Este clar că România a adoptat, cel puțin în ultimii ani, un comportament uneori în opoziție cu propriile interese, ratând valorificarea unor evidente oportunități în domeniu.

Drd. ec. Cătălin Neagu

CONSEMĂRI

Doi interlocutori se prezintă în acest număr al revistei PERISCOP, la seria CONSEMĂRI a rubricii MEMORIALISTICĂ: gl. bg. (r) VIRGIL PANȚURU, fost șef de unitate al DIE, care a coordonat activitatea de informații externe pe spațiile arabe; și col. (r) MEZEI NICOLAE, ofițer operativ, cu activitate specifică, în principal pe zona Asiei de Sud-Est, dar și în țări arabe.

Relatările acestor doi ofițeri aduc în spațiul public noi aspecte ale activității de spionaj, cu particularitățile zonelor respective, interesante în primul rând sub aspectul eficienței în domeniul relațiilor externe ale României socialiste, dar și al contribuției la dezvoltarea economică a țării noastre la vremea respectivă.

Iată relatările lor:

Gl. bg. (r) VIRGIL PANȚURU

"BAZA OPERATIVĂ ACUMULATĂ SĂ FIE STUDIATĂ ȘI EXPLOATATĂ, NU DATĂ LA C.N.S.A.S."

Întrebare: *Domnule general, în ce împrejurări ați intrat în Serviciul de Siguranță al statului român, al Securității naționale?*

Răspuns: Eram student în anul IV la Facultatea de Economie Generală, la ASE București, dar și în câmpul muncii, la CFR în București. Am fost contactat de un lucrător de cadre, nu contează numele, de la Ministerul de Interne, în anul 1951, iar încadrarea mi-au făcut-o în februarie 1952. Deci, studiile erau pe profil și am fost încadrat la serviciul central de planificare al Ministerului de Interne pe 8 februarie 1952, la vârsta de 24 de ani.

Am stat în Ministerul de Interne pe funcții administrative până în 1955, când am fost transferat în Corpul de Inspecții al ministrului de Interne, adică pe

MEMORIALISTICĂ CONSEMĂRI

vremea lui Alexandru Drăghici, și am fost inițial, vreo doi ani, numai pe probleme economico-financiare. Acesta era obiectivul meu de control în toate unitățile Ministerului de Interne, atât centrale cât și teritoriale.

După câte îmi amintesc eu, directorul general la Direcția administrativă era un ofițer român de origine evreiască. În general, și în provincie și la direcțiile centrale erau foarte mulți astfel de șefi.

Întrebare: *Trebuia să aveți calitatea de membru de partid când ați intrat?*

Răspuns: Nu, eram utecist. Membru de partid am fost făcut în M.I., după vreo patru ani de la încadrare.

Întrebare: *Lucrând la Inspekția ministrului, v-ați dat seama dacă exista corupție în aparatul ministerului?*

Răspuns: Corupție, mai puțin, adică eu, care controlam serviciile în Centrală și în teritoriu, unde era vorba de bani, probleme financiare, acolo se făceau deconturi, inclusiv cele pentru munca operativă, nu știu dacă am găsit un caz sau două de greșeli sau să le zic așa mici "ciuguleli", mai ales la diurnele de deplasare. Nici vorbă de mașini la cheie, de apartamente la cheie, ca acum.

Întrebare: *Cum era percepută de către personalul M.I., la vremea respectivă, deci în anii '50, viața aceasta, calitatea de ofițer în acest minister?*

Răspuns: Nici vorbă să se gândească cineva să plece din aparat pentru că, în general, a fost o perioadă când unii au fost încadrați din câmpul muncii, fără prea multe studii, își făceau studiile în organizarea ministerului. De exemplu, așa-numita "Școala lui Mobutu" ... Acesta era un profesor la un liceu căruia i s-a încredințat să facă cursuri pentru ofițerii și subofițerii care nu aveau liceul, iar când terminau se puteau duce la facultate. Alții făcuseră școli militare, de exemplu "Victor", fie iertat, a făcut liceul tot la "Mobutu", dar era ofițer, cu curs de specialitate, apoi a terminat și facultatea și a devenit șef la administrativ, apoi general.

Întrebare: *Revenind, cam care era proporția de cadre de alte etnii decât cea română în Ministerul de Interne?*

Răspuns: Era destul de mare. De exemplu, când făceam controale în Ardeal, foarte mulți șefi erau de origine maghiară, chiar și în munca operativă. Și se întâmplau niște minuni... De exemplu, când am început să controlez și munca operativă, de prin 1957-1958, am controlat Serviciul de Contraspionaj pe Israel care era în cadrul Direcției a III-a, pe atunci parcă se numea a II-a, iar acolo era de fapt "rezidența" spionajului israelian. Nu numai șefii, dar marea majoritate a personalului operativ era de origine evreiască. Când i-am prezentat raportul lui Alexandru Drăghici, deși soția lui era de origine evreiască, s-a speriat și a zis: „Ce ne facem? – Păi, ce să ne facem ...? Asta-i situația ...”

MEMORIALISTICĂ CONSEMĂNĂRI

Întrebare: *Deci, a existat un astfel de raport, au existat astfel de semnalări?*

Răspuns: A, sigur că da, iar din punctul ăsta de vedere, Drăghici era foarte corect.

Întrebare: *Dar, spuneți, în rapoartele respective, ale dumneavoastră, ale celorlalți, se semnalau acțiuni ale respectivilor sau doar faptul că erau de alte etnii?*

Răspuns: Dar nu erau urmăriți, iar dacă erau, noi nu aveam acces la astfel de informații, deci aici nu pot detalia. În plus, erau consilierii sovietici, care nu dădeau voie la astfel de controale, după cum noi aveam interdicția, eu, inclusiv după ce am venit la Departament, să țin legătură sau să fac vreun raport, chiar și verbal consilierilor sovietici, adică Drăghici și Doicaru, din punctul ăsta de vedere, erau cât se poate de duri, drastici. Să vă mai dau un exemplu în legătură cu Drăghici. A fost jaful ăla la bancă, la care a participat colonelul Ioanid, de la miliție, era chiar șeful unei direcții centrale din Miliție. Era cumnatul lui Drăghici, adică nevestele lor erau surori. Cu toate astea, Ioanid a fost trimis în pușcărie, nu știu dacă nu chiar condamnat la moarte. Pe urmă, erau rapoartele despre controalele la penitenciare, în care se semnalau oameni arestați fără nicio bază legală. Vreau să vă spun că Drăghici chiar pedepsea pe cei ce acționau în felul ăsta și-i scotea din pușcărie pe oameni. Spre exemplu, la Făgăraș era un preot care spunea: *"Domnule, eu nici nu știu pentru ce sunt aici, nimeni nu mi-a spus nimic!"*

Am înțeles că ar fi fost o asemănare de nume cu unul care ar fi trebuit arestat. Am verificat și așa a fost, parcă-l chema Moldovan. Iar Drăghici imediat a reacționat, dar omul făcuse deja câteva luni bune de pușcărie. Și vă mai pot da exemple de-astea de părtinire din partea unor șefi de alte etnii. În Ardeal, de exemplu, la Târgu Mureș m-am și speriat: dintre toți naționaliștii maghiari – Crucea cu săgeți și alte organizații – nu aveau măcar un suspect în atenție, în urmărire. Ce aveau, în schimb? Pe legionari. Ei constituiau problema generală a epocii.

"ÎNVĂȚAM ȘI DE LA CEI FĂRĂ PEA MULTE REZULTATE..."

Întrebare: *Domnule general, când ați intrat în Informațiile Externe?*

Răspuns: În anul 1959. Se numea atunci Direcția I. Pe mine m-a selecționat de la minister generalul Dragu Haralambie, eu am lucrat cu el, mi-a fost șef, în serviciul de Inspecții la Ministerul de Interne, și m-a apreciat. Când el a fost selecționat și numit la Informații Externe, m-a luat și pe mine cu el și prima dată am lucrat tot ca inspector, pentru asta mă selecționase. Șeful Direcției I nu era încă numit, Doicaru gira funcția. Îl avea adjunct pe Moiş Aurel, nu știu, parcă era originar de prin Oradea.

MEMORIALISTICĂ CONSEMĂNĂRI

Dragu venise direct în operativ, era șef de serviciu, iar eu am lucrat la Inspecțiile Direcției vreo doi ani. Nu aveam niciun șef, eu eram singur, cu mine a început existența serviciului de Inspecții.

Întrebare: *Da, asta este o noutate pe care o aud... Aveați numai atribuții financiare?*

Răspuns: La un moment dat, făcând eu controale pe la rezidențe și în Centrală, având un spirit mai critic, primeam și atribuții pe linia controlului activității operative, pentru că aveam deja experiență pe linia aceasta a controlului operativ la minister, acolo am învățat multe ... Să știți că eu aveam o preocupare de a învăța și de la cei care nu aveau prea multe rezultate sau idei prea mari pentru munca operativă, pentru că aici se cerea, totuși, o anumită gândire, să poți să urmărești și să prinzi un spion, să poți să depistezi acțiuni contrare ordinii de atunci, și învățam din dosarele pe care le verificam. La fel și la Departament, învățam și de la cei cu rezultate bune, cum a fost Caraman, care a fost șeful lui Dragu, iar după ce acesta a plecat la post, a devenit el șef la Serviciul I, care se ocupa de țările francofone din Europa.

Întrebare: *Cum ați perceput, ca tânăr ofițer de informații, atmosfera din noua instituție?*

Răspuns: Era o atmosferă mai plăcută, mai multă colaborare între șefi și subordonați. Calitatea oamenilor avea ceva în plus față de cei din celelalte zone pe unde am lucrat. Asta și pentru faptul că au fost aduși și mulți care lucraseră anterior în SSI, oameni mult mai experimentați, mai implicați în acțiunile de siguranță națională.

Întrebare: *Deci, în 1959, când ați venit la Informații Externe, mai erau cadre provenite din vechiul SSI?*

Răspuns: Da, bineînțeles. Spre exemplu, Munteanu Sami a activat până hăt, târziu! Sau Zeides... Erau oameni care aveau o mare calitate, cunoșteau diplomația, nu numai munca operativă propriu-zisă. Obiectivele, în general, erau axate pe pătrunderi în serviciile adverse de spionaj și contraspionaj și pe linie tehnico-științifică, adică spionajul industrial pentru sprijinirea economiei naționale. Trebuie să recunosc că pe linia emigrației s-a și greșit, uneori mult. Eu am controlat aceste domenii și-mi permit să spun aceasta. La vremea respectivă s-a greșit, pentru că în loc să se insiste pe munca de atragere a emigrației, de determinare pentru a face cunoscută țara și ceea ce făcea poporul român, s-au desfășurat și acțiuni de dezbinare: legionarii împotriva țărâniștilor, țărâniștii contra liberalilor, precum și contra regaliștilor. Situația asta a durat cam până în 1968, când a venit Ion Stănescu la Ministerul Securității și atunci s-a pus stop. Politica asta nu o făcea Direcția de spionaj din proprie inițiativă, erau obiective venite de sus, pe linie politică, pentru că mulți membri ai exilului aveau poziții bune în țările lor și aveau atitudini critice față de România, ceea ce nu convenea,

și atunci, în loc să se acționeze pentru apropierea emigrației, s-a mers pe dezbinare, dar trebuie să recunosc că această politică nu a reușit prea mult... Dar, consecințe ulterioare tot a avut, pentru că nici la ora actuală lucrurile nu sunt prea clare, mai cu seamă în cadrul vechiului exil. Consecința cea mai gravă pentru România a fost că, în timp ce emigrația maghiară, spre exemplu, care era cea mai puternică sub aspect antiromânesc, în țările occidentale – cea poloneză era mai numeroasă, dar nu avea manifestații antiromânești – era subvenționată chiar de Partidul comunist din Ungaria, de guvernul comunist de la Budapesta, pentru a desfășura acțiuni împotriva României. Probabil, prin intermediul serviciilor speciale ale Ungariei.

Întrebare: *Domnule general, fiindcă a venit vorba despre politica asta față de emigrație, cum se făcea controlul superior de partid asupra Direcției de Informații Externe? Ulterior, știm că exista o secție a C.C. al PCR, dar la vremea respectivă cum era?*

Răspuns: Nu prea se făcea, adică era generalul ăsta, Olteanu, care a vrut să impună mai mult control, treaba asta, dar mai târziu puțin. Dar sub Drăghici nu prea se făcea. Drăghici era el cine era, dar către Gheorghiu-Dej se trimiteau rapoarte sintetice despre muncă, apoi după ce a venit Ceaușescu, o perioadă rapoartele erau mai "dilate", dar pe urmă a pus mâna pe treaba asta Elena Ceaușescu, care la un moment dat dispunea ce trebuie să știe Ceaușescu și ce nu...

"AM AVUT CÂTEVA PĂTRUNDERI INFORMATIVE ÎN ALTE SERVICII, CU REZULTATE BUNE ..."

Întrebare: *Și până când ați stat la Inspecții, domnule general?*

Răspuns: Până în 1964, după care am fost mutat în operativ. Am fost numit șeful serviciului de contrainformații externe, unde fusese mai înainte Ionescu Neagu, tatăl lui Silviu Ionescu, ministrul ăsta de acum... Și când Ionescu Neagu a fost trimis la Paris în misiune, eu am preluat conducerea sectoarelor și le-am reorganizat, în sensul că nu ne ocupam de ceea ce se numește protecția în interior a cadrelor, ci de aspectele contrainformative referitoare la activitatea reprezentanților externe care trimiteau oameni în misiune în străinătate, protecția externă a cadrelor noastre și mai ales de pătrunderi în serviciile secrete ale țărilor respective. Astea erau obiectivele principale ale acestui serviciu de contrainformații externe.

Întrebare: *Dar, în perioada cât ați condus dumneavoastră contrainformațiile, s-a realizat vreo astfel de pătrundere, una mai ieșită din comun, sau care să fi fost cât de cât eficientă?*

Răspuns: Da, cel puțin atunci au fost câteva și au avut rezultate, în sensul că obiectivul nostru de apărare a ofițerilor aflați în misiune îl atingeam pentru că știam, în urma pătrunderilor informative, că se organizează, de exemplu, o acțiune de compromitere a mai știu eu cui, de provocare sau de urmărire a unui cadru aflat la post sau a vreunui alt reprezentant al României pe diverse linii de relații cu respectivele țări. În câteva țări am reușit să pătrundem chiar în serviciile lor de filaj ... Ei, eu nu știu ce a mai rămas din toate treburile astea ... Poate ne spune cineva vreodată. Da, ar fi bine! Mai adaug că din serviciul ăsta de C.I. externe trimiteam oameni afară în misiune numai cu acoperire diplomatică sau de comerț exterior.

Întrebare: *Îi aveați în obiectiv și pe cei care aparțineau de ceea ce se numea la vremea respectivă "Fantomele"?*

Răspuns: Nu, acolo n-am avut acces nici pentru control.

Întrebare: *Până când ați stat la contrainformații?*

Răspuns: Până în 1969, când am fost trimis la post în exterior, cu deplină acoperire, în Iran. România avea foarte bune relații cu familia Șahului. Pe relațiile acestea politice s-au construit relațiile operative. Existau relații de prietenie cu unul din membrii familiei, prin care se acționa mai cu seamă pe linie de influență, foarte frumos, încât noi ajunsesem la un moment dat să-i scoatem de pe piața Iranului chiar pe americani, care erau cel mai bine înfițiți, în comerț, în industrie. S-a ajuns ca tractoarele din Iran să fie făcute la Tabriz, într-o fabrică realizată de România, la care o mare contribuție a avut-o munca de influență a DIE. Am stat acolo trei ani.

Întrebare: *Sub aspect contrainformativ, acolo care erau problemele, am înțeles că SAVAK-ul lor era destul de sever?*

Răspuns: Da, era bine organizat. Interesant este că și acolo erau evrei, însă obiectivul lor principal era emigrația iraniană care desfășura acțiuni împotriva Șahului, dar mai ales a împărătesei, care era țința atenției. Ei au fost sprijiniți de francezi. Marea majoritate a emigranților iranieni nu era în Anglia, ci în Franța, iar acolo, oficialii francezi îi ajutau foarte mult pe opozanții iranieni.

Întrebare: *Dar influența serviciului de spionaj britanic, care era și este unul foarte eficient, se simțea acolo, l-ați simțit dumneavoastră?*

Răspuns: Bineînțeles, dar mai activ era serviciul israelian, care "stăpânea" aproape tot ce se întâmpla la Curtea Șahului. Era cooperare între serviciile respective, israelian și britanic. Americanii nu erau prea bine văzuți. Nu. Culmea că și acolo, ca aproape în toate fostele colonii britanice, s-a lăsat "sămânța dracului". Britanicii, de unde s-au retras, au lăsat câte ceva care să le asigure în continuare dominația. Era acolo "diferendul" dintre Iran și Irak, care

nici astăzi nu este, cum să spun, clarificat. Au lăsat apoi nenorocirea dintre palestinieni și evrei, acolo unde serviciile britanice erau suverane. Au lăsat în Asia problema Pakistan-Bangladesh și India. Dar unde n-au lăsat?

Întrebare: *În general, fiindcă ați trecut prin toate formele de muncă, operativă de spionaj, de contrainformații, de control, vă întreb cum ați perceput activitatea serviciilor de contrainformații străine raportat la serviciul nostru de contrainformații externe?*

Răspuns: Nu știu dacă prea marea încredere în jurământul și devotamentul cadrelor noastre n-a lăsat la o parte atenția mai mare ce trebuia

acordată controlului cadrelor, personalului. Din cauza asta am avut loviturile pe care le-am avut. Prima a fost cu Mandache, care făcuse școala la Moscova, și în mod cert acolo a fost recrutat. Apoi Iacobescu, la Paris, care, la fel, făcuse școala la Moscova. A fost apoi Dumitrăchescu și alții ulterior, inclusiv Pacepa.

"POIMÂINE MI-L ADUCEȚI PE ARAFAT!"

Întrebare: *Despre Pacepa o să vorbim mai puțin acum, pentru că dumneavoastră ați exprimat un punct de vedere pe care noi l-am consemnat în revista noastră. Ați avut o poziție clară ... Dar, după ce ați venit acasă de la Teheran, ce s-a întâmplat?*

Răspuns: Întors acasă, m-a chemat la el generalul Gheorghe Bolânu și mi-a spus că o să lucrez în direcția de spațiu care se ocupa de Asia-Africa, condusă de Munteanu Constantin. M-a numit la cârma Serviciului țări arabe. Munteanu Constantin era locțiitorul lui Bolânu și nu i-a prea plăcut numirea mea. Se pare că relațiile lui cu Pacepa erau atât de strânse, încât trecea peste Bolânu când lua unele măsuri. Munteanu a lucrat și în Egipt, unde a făcut treabă bună.

Întrebare: *Erați, deci, șef de serviciu pe spațiile acestea din Africa și Orientul Mijlociu din 1973, spuneți. Ce probleme se puneau la vremea respectivă din punctul de vedere al relațiilor statelor respective cu țara noastră?*

Răspuns: În primul rând, noi ne-am axat pe munca de influență, pe care Ceaușescu se baza pentru împăcarea evreilor cu palestinienii. Aproape toate contactele se făceau la noi în țară între conducerea palestiniană, respectiv Yasser Arafat, și conducerea Israelului, mai ales fostul prim-ministru Shimon Peres. Și se axa pe treaba asta, adică se ordona: "*Poimâine mi-l aduceți pe Arafat*". Trebuia să-l aducem. Mort-copt, trebuia adus!

MEMORIALISTICĂ CONSEMĂNĂRI

Întrebare: *Deci, politica lui Ceaușescu era orientată spre rezolvarea conflictului din Orientul Mijlociu, țara noastră devenise o placă turnantă a acestei situații, iar DIE participa cu acțiuni specifice?*

Răspuns: Da, adică eram axați pe influențarea guvernului israelian, erau câteva elemente acolo care acționau la orientarea și îndemnul nostru, cât și, mai ales, la palestinieni. Aveam, în general, influența de a determina acțiunile palestinienilor mai mult spre înțelegere cu evreii și nu spre acțiuni teroriste, de a-i face să renunțe la astfel de acțiuni. Nu reușeam totuși să determinăm și partea israeliană să renunțe la unele provocări, pentru că foarte multe acțiuni erau provocate. De exemplu, în războiul de la Yom Kipur, obiectivul principal era să-și asigure dominația cât mai mult pe teritoriile palestinienilor. A fost ce a fost, s-a intervenit și, într-adevăr, s-a reușit să se împace până la urmă. În urma acestor demersuri s-au făcut foarte multe progrese, s-au reușit multe lucruri. Erau întâlniri foarte dese, care se făceau la noi în țară, între ei. Noi, de asemenea, am făcut multe alte acțiuni de influență. Mie îmi pare rău că nu se fac acțiuni de influență la ora actuală din partea serviciului, nici măcar a Ministerului de Externe, pentru că uite unde am ajuns cu toată politica asta de a nu influența guvernele străine să vadă că în România nu este numai prăpăd, nenorocire... La vremea aceea, noi i-am influențat foarte mult pe chinezi să se împace cu americanii.

Întrebare: *Dar au avut vreun efect economic, spre exemplu, în relațiile cu Israelul, aceste relații politice?*

Răspuns: Au avut, însă nici Israelul nu era o putere economică, industrială care să ne poată acorda nu știu ce sprijin tehnologic. Puteau să facă și au făcut ceva prin diaspora din America, din Franța etc.

ÎN ȚĂRILE ARABE, AVEAM ÎN PRIMUL RÂND INTERESE ECONOMICE ..."

Întrebare: *Și pe urmă v-ați ocupat de arabi. Ați fost șeful unei brigăzi care se ocupa cu spațiile arabe, în cadrul unei divizii, cum se numea atunci structura respectivă... Cine era comandant?*

Răspuns: Era generalul Gheorghe Marcu, care cunoștea foarte bine spațiile de care se ocupa divizia, respectiv Asia, Africa, America, Orientul Mijlociu. În principal, sigur că era preocuparea pentru țările arabe, unde aveam în primul rând interes economic. Am reușit multe acțiuni în Libia, în Egipt, în Kuweit, în Irak, dar nu am reușit în Arabia Saudită, acolo nici nu aveam rezidență. Cu saudiții n-am putut face direct aproape nimic, doar ce mai reușeam pe la reprezentanțele lor diplomatice de prin alte țări. Ulterior, probabil că s-a făcut ceva, nu știu. După cum am mai spus, în Iran s-au realizat multe acțiuni cu caracter economic-comercial. De altfel, toate acțiunile astea, pe linia relațiilor economice, comerciale erau preponderente în aceste țări. Spionaj industrial propriu-zis mai puțin făceam aici, mai mult în țările așa-numite dezvoltate. Pe

MEMORIALISTICĂ CONSEMNAȚII

linie de colaborare economică, ARCOM, de exemplu, aveam acțiuni cu Siria, cu Irakul, cu Libia, adică nu construim numai obiective industriale, ci și civile, școli, de exemplu, apoi erau multe șantiere pe linie de energie electrică, în Siria, în Irak.

Întrebare: *Bănuiesc că mai urmăriți și acum, așa, din condiția de om care a fost implicat, evoluția relațiilor țării noastre cu statele arabe. Cam ce credeți despre această problemă?*

Răspuns: Am impresia că am neglijat foarte mult partea asta a relațiilor de cooperare, colaborare economică, industrială, exploatare a zăcămintelor și ne-am axat pe alte probleme.

Întrebare: *Nu cumva din cauza constrângerilor care rezultă din apartenența noastră la Uniunea Europeană, care impune anumite restricții?*

Răspuns: S-ar putea, dar după cum se vede, unii colaborează cu țările astea, pe alții nu-i prea lasă sau îi restricționează. Unde România a pătruns foarte bine din toate punctele de vedere, inclusiv politic, a fost aproape exclusă și băgată, unde? În războiul din Irak, de unde noi aveam atâția bani de luat, pe care Irakul ni-i datora. În Afganistan, de unde până unde, nu înțeleg? Adică înțeleg, de la NATO. Și toată poziția asta pe care o avem acum față de relațiile și acțiunile dintre palestinieni și evrei, adică, probabil că nici nu ne mai interesează.

Întrebare: *S-a făcut ceva, a venit la noi președintele Autorității Palestiniene, au mai venit și președintele Siriei, președintele Shimon Peres a vorbit despre relațiile bilaterale ... Probabil că ceva se mișcă. Din declarațiile oficiale rezultă că și între Serviciile de informații există relații.*

Răspuns: Da, dar nu prea se vede eficiența. Și este păcat, pentru că această problemă are o bază veche, pusă sau, mă rog, consolidată, zidită și de noi,ăștia bătrânii de acum. În primul rând au fost un număr mare de studenți din țările respective la noi, iar unii sunt acum în funcții de conducere, alții însurați cu românce de-ale noastre. Ei, nu se poate să lași neexploatăta partea asta, baza asta care ar putea să aducă foarte multe beneficii, inclusiv în sensul atingerii obiectivelor Serviciului de Informații Externe.

Întrebare: *Domnule general, ați servit atâția ani în domeniul informațiilor externe, ați trecut prin funcții importante, ați creat direcții, ați lucrat cu tot felul de oameni, foști șefi, care au făcut istoria acestui Serviciu. Cam care credeți că ar fi calitatea numărul unu, în zilele noastre, în condițiile actuale ale țării noastre, de membru NATO, UE, ale, știu eu, schimbării contextului politic internațional, deci, repet care ar fi, după dumneavoastră, calitatea esențială a unui ofițer de informații externe al României?*

Răspuns: În primul rând, trebuie să aibă o cultură generală bine consolidată, să cunoască foarte bine politica externă, care sunt interesele

României la ora actuală, politice, economice. Iar în zona profesională... domnule, să ia și să studieze baza operativă pe care a avut-o în decursul timpului acest serviciu, o bază foarte importantă. Mai bine ar face acest lucru decât să dea dosarele la CNSAS sau pe nu știu unde, din motive politice sau personale sau, chiar mai grav, pentru a tulbura relațiile din societatea noastră, în primul rând, și nu în cele din urmă, pentru a aduce daune țării noastre. Sigur, mulți au îmbătrânit dintre cei ce au construit această bază operativă, dar asta nu înseamnă că nu pot ajuta, fie măcar orientativ, la derularea unor acțiuni specifice. Păi și în Germania am avut destulă bază, sau în Austria și Italia, Franța, Belgia, nu mai vorbesc în țările asiatice sau, cum spuneam în cele arabe și uite ce se întâmplă, în loc să ne fie bine de pe urma acestor relații, nu ne prea dă nimeni atenție, în afară de escroci de pe te miri unde care vin, vezi Doamne, ca investitori străini, ne iau banii și nu mai știe nimeni nimic de ei...

Întrebare: *Credeți că relațiile actuale ale țării noastre cu China sunt suficient de bine exploatate, de profunde?*

Răspuns: Nu, nu, am impresia că și politic, dar și pe linia informațiilor externe, se manifestă multă rezervă față de China, nu înțeleg de ce. Nu că mă iau după cele spuse de presă, dar China va ajunge, așa spune, prima putere în lume în multe domenii. Interesant este că țările mari se interesează de China, noi mai puțin. Pentru țările mari este normal să-și pregătească și să-și dezvolte relațiile pentru viitor. Noi nu, că e comunistă, ca și cum ar fi, știu eu, ciumată.

Întrebare: *Domnule general, aflându-ne spre sfârșitul întrevederii noastre, n-aș vrea să încheiem totuși fără să mai reluăm pe scurt, pentru cititorii revistei noastre, ce credeți dumneavoastră despre trădarea lui Pacea?*

Răspuns: În primul rând, sunt mâhnit că el a fost reabilitat, iar culmea este că nu au fost reabilitați cei care nu au fost de vină și am ajuns în situația să fim considerați, nici nu știu cum, el erou, iar noi niște neica-nimeni care am ajuns să nu fim luați în seamă, să ni se taie pensiile, să fim tratați ca și cum am fi fost dușmanii țării. Numai faptul că Pacea a depus un jurământ de a nu trăda țara, profesia, colegii!!! Câți colegi, unii prieteni de-ai lui, au suferit după ce el a trădat...! La atâta vreme de la trădarea lui – act condamnat oriunde în lume – cei care au suferit atunci, ca fiind "puii lui Pacea", au rămas în continuare să sufere. Foarte puțini au fost "reabilitați", în sensul că li s-a dat mai târziu o anumită încredere.

Întrebare: *Dar ce credeți, el l-a trădat pe Ceaușescu sau a trădat țara?*

Răspuns: Să fim serioși, cum adică l-a trădat pe Ceaușescu? A trădat țara. Eu am fost luat, anchetat pentru că eu, vezi Doamne, i-aș fi spus lui Pacea

cam care ar fi fost baza noastră de lucru în Orientul Mijlociu. Fals. Este adevărat că Pacepa m-a chemat atunci ca să spun care este situația bazei operative în zonă. Și la anchetă am spus următorul lucru: *"Am dat telegrame și am spus lucrătorilor de la rezidențe cum să acționeze în fiecare caz"*. La un moment dat era vorba despre un caz din Siria și am spus: *"Nu, asta nu este în acțiunea respectivă. Pentru că nu avea nimic în comun cu cei care vor fi sau sunt în anchetă acum."* Repet, era vorba de ancheta care se făcea pentru, vezi Doamne, nu știu ce bunuri aduse cu o mașină, ilegal, din Liban. Se știe despre ce este vorba, nu insist. Și, ca să aflu ulterior că, de fapt, toată tevatura aia se făcea nu în legătură cu cei care erau implicați în transportul respectiv, ci cu Pacepa. Pentru că trebuie să se știe, Pacepa pleca în exterior în rezolvarea tuturor problemelor de cooperare economică și reușise să facă niște afaceri, probabil, deci se urmărea o mașină care trebuia să vină pentru el, un TIR, deci el participă la toată ancheta asupra noastră, a tuturor ofițerilor respectivi, când, la un moment dat, îl întreabă generalul Olteanu Constantin ce caută acolo: *"Dumneata trebuia să fii anchetat"*. Îi spune treaba asta și a treia zi este trimis în exterior, iarăși. Păi cum, măi frate, când îi spui că trebuia să fie anchetat, dar îl bagi în comisia de anchetă și îl mai trimiți zi afară, păi de ce l-ai mai trimis, ca să fugă ...?

Întrebare: *O fi fost mâna cabinetului doi?*

Răspuns: Se poate, nu este exclus, nu pot confirma pe deplin așa ceva.

Întrebare: *Domnule general, o ultimă problemă înainte de a încheia: ce recomandare le-ați face tinerilor din România care s-ar gândi să devină ofițeri de informații externe?*

Răspuns: În primul rând, să gândească foarte mult dacă au curajul să acționeze, dacă au simț operativ, adică asta trebuie să fie clar, să știe să facă selecția oamenilor care ar putea să le fie de folos, să știe să se păzească, să depisteze la timp toate măsurile contrainformative luate împotriva lor de către contraspionajul străin, că altfel ar pica în eșec și va fi foarte dureros, în primul rând pentru ei. Deci, ei trebuie ca, în afară de pregătire atât generală, cât și profesională și contrainformativă, să simtă munca, după cum spuneam noi. Și asta se face prin cunoaștere, prin teste, nu prin simple CV-uri trimise pe site-uri.

Întrebare: *Considerați că este vorba de o vocație pentru munca asta?*

Răspuns: Da, este o chemare.

* * *

Col. (r) MEZEI NICOLAE

Întrebare: *Domnule colonel, o primă întrebare, în ce împrejurări ați ajuns în Serviciul de Securitate al statului român?*

Răspuns: Am lucrat ca judecător la Tribunalul din Hunedoara și, pe linie de partid, s-au cerut un număr de specialiști, era în 1961.

Întrebare: *Tânăr judecător, aveți ... 27 de ani, acum aveți 77, mulți înainte!*

Răspuns: Mulțumesc. Am fost "recrutat" pe linie de partid, împreună cu alți specialiști, ingineri, economiști, profesori etc. Am făcut cursul Școlii de la Băneasa, eram o companie, inclusiv cadre militare, de la locotenent colonel în jos. Am fost coleg cu Zagoneanu, de exemplu. Ni s-a spus că ne pregătim pentru muncă în domeniul relațiilor externe. Din toți cei o sută, am ajuns trei la Direcția I – respectiv de informații externe – au mai fost un procuror și un inginer chimist. Era în noiembrie 1961. La vremea respectivă, șeful Direcției I era Doicaru Nicolae, era general-maior, de altfel singurul general din direcție pe atunci. Locuitori au fost doi, unul colonelul Moiş Aurel și celălalt Izsac Adalbert. Am fost repartizat la "183", asta însemnând Direcția I, serviciul 8, biroul 3. Era serviciul care se ocupa cu munca de informații în America de Nord și de Sud, în Asia de Sud-Est și Orientul Îndepărtat. Șef era căpitanul Marcu Gheorghe.

Întrebare: *Pregătirea specială de informații externe, cum ați făcut-o?*

Răspuns: Deci, vă spuneam, am urmat cursul acela intensiv de trei luni la Băneasa, pe probleme generale de informații interne, și pe urmă am făcut cursul la Școala de informații externe. Am fost prima promoție de la înființarea școlii. Inițial, trebuia să mergem la curs la Moscova, am și făcut pregătire de limba rusă o jumătate de an. N-am apucat să merg la Moscova, pentru că se sistase trimiterea la pregătire acolo și s-a înființat școala noastră. La început, șeful școlii a fost Munteanu Ion. Acesta a plecat la post, iar conducerea a fost preluată de col. Ștefănescu Sebastian, care fusese șeful ciclului de informații externe, deci a ciclului de pregătire de specialitate. Cursul a durat doi ani.

După ce am terminat școala m-am reîntors la același loc de muncă. M-am ocupat de coordonarea spațiului Japonia.

Întrebare: *Ce probleme se puneau la vremea respectivă în legătură cu Japonia?*

Răspuns: Cu Japonia s-a făcut muncă clasică de informații, pentru că avea alt statut față de celelalte țări din zonă, pe linie specifică informații politico-militare, economico-financiare, tehnico-științifice și chiar culturale.

Întrebare: *Aveam mulți oameni acolo, la vremea respectivă?*

Răspuns: De la serviciul "de linie" cum se numea, aveam trei, plus un "tesist", plus transmisioniști.

Întrebare: *Cum erau percepute relațiile țării noastre cu Japonia?*

Răspuns: Erau bune. După stabilirea relațiilor diplomatice, colectivul a ajuns acolo, înainte să mă ocup eu de spațiu, nu au fost probleme deosebite. Și, pe urmă, m-am ocupat de Indonezia, am plecat la post în octombrie 1967, la Jakarta.

Întrebare: *Aveați cunoștințe de limba indoneziană?*

Răspuns: Nu, dar s-a putut învăța destul de bine acolo, este o limbă fonetică, alfabet latin, o limbă destul de ușor de învățat.

Întrebare: *Care era situația relațiilor noastre cu Indonezia atunci?*

Răspuns: Erau oarecum la zero, pentru că înainte a fost un anumit gen de relații. După revoluția/contrarevoluția de acolo, care a dus la răsturnarea regimului Sukarno, acestea s-au diluat. Dar vândusem acolo 2.200 de vagoane-cisternă pentru transportul petrolului, în valoare de 13 milioane de dolari, trebuiau să plătească datoria. S-a făcut un fel de fond internațional, încet-încet relațiile s-au îmbunătățit, economic și comercial au crescut, dar a apărut trebuiau să plătească datoria. trebuiau să plătească datoria. S-a făcut un fel de fond internațional, încet-încet relațiile s-au îmbunătățit, economic și comercial au crescut, dar a apărut ceva nou. Ei au rupt relațiile cu chinezii după revoluția lor, în 1967, de 1 octombrie, Ziua națională a Chinei, au atacat ambasada, niște forțe musulmane, au ocupat-o și au apelat la noi să intermediem relațiile cu China. Am preluat ambasada, am adus niște portari acolo și am reprezentat China la nivel strict politic, deci fără probleme consulare, asta au rezolvat-o altfel. De exemplu, a fost o problemă când s-a lărgit o stradă unde se afla cartierul chinezesc, au trebuit să spargă gardul, poarta chinezească, ne-au cerut aprobarea, am comunicat la Beijing, au fost de acord, deci era vorba doar de rezolvarea problemelor curente. Am avut o acțiune bună când a fost intervenția în Cehoslovacia, au venit și ne-au întrebat dacă avem probleme, dacă avem nevoie de ajutor. Ei aveau deja o atitudine mai deosebită față de România și Iugoslavia, așa că treptat s-au îmbunătățit relațiile, au încercat un contact între președintele lor și al nostru, s-au făcut aranjamente pentru o întâlnire la ONU, la o reuniune unde veneau șefii de stat, dar n-a mai plecat președintele lor. Chiar eu m-am ocupat de pregătirea întâlnirii, ambasadorul lipsind. Așa că problema a rămas în lucru, s-au mai făcut dezvoltări până când s-au făcut vizite la nivel înalt. A fost singura vizită a lui Suharto într-o țară socialistă, după 1980, apoi vizita lui Ceaușescu acolo. El de fapt a fost de două ori, o dată când a vizitat țări din zonă

MEMORIALISTICĂ CONSEMĂNĂRI

– Malaezia și Singapore, respectiv Indonezia – și altă dată, într-o vizită mai scurtă în Indonezia, când a mers în Australia.

Întrebare: *Ce acțiuni deosebite, ce momente deosebite ați avut în cei cinci ani, cât ați fost acolo?*

Răspuns: Vă pot spune ceva mai deosebit pe linie de influență. A fost o perioadă când se punea problema creditelor. Noi am ținut mult să fim primiți în grupul acesta al țărilor în curs de dezvoltare. S-au făcut formele oficiale, eu am avut o acțiune în Ministerul Industriei și Comerțului, cu un om important, militar, care a fost și în țară într-o vizită. Atunci s-a organizat, la cererea oficială a statului român, întâlnirea cu miniștrii de la Finanțe, Externe, Industrie, Bancă. Sursa a fost de față la discuțiile în care s-a prezentat cererea României de a intra în acest grup pentru a beneficia de credite avantajoase. Unii susțineau că, după știința lor, România ar fi la nivelul Australiei. Atunci, această persoană a explicat că lucrurile nu stau chiar așa, susținând cererea noastră. Și s-a aprobat. El mi-a spus care a fost poziția adoptată. Apoi, am avut acțiuni pe linie de presă, cărțile lui Ceaușescu nu erau acolo...

Altă acțiune a fost când a venit Nixon acolo, în august 1969, după intervenția din Cehoslovacia și după ce fusese în vizită la noi, ca senator.

În vizita asta din unele țări din Asia de Sud-Est a lansat doctrina despre rezolvarea problemei din Vietnam. Ei aveau un milion de militari acolo, care practic erau blocați. A vizitat atunci Jakarta, Bangkok, Filipine și Pakistan. Din Pakistan a venit în România. Indonezienii știau că merge și în România și au aranjat ca la aeroport reprezentanții țării noastre să fie primii la primire, după guvernul lor. Din țară, prin MAE, s-a transmis să-i dăm un mesaj, astfel întocmit încât să nu se facă referire la numele președintelui, ci doar să rezulte că în numele poporului român este așteptat cu multă plăcere, chiar cu dragoste în România. Când a sosit, a dat mâna cu toți cei de la guvern, a ajuns la noi, i s-a transmis mesajul și a răspuns că a mai fost în România: "*M-am simțit foarte bine, dar soția mea n-a fost cu mine, așa încât îmi face mare plăcere să merg în România*". Corpul Diplomatic a fost puțin surprins de jovialitatea lui Nixon față de noi. De față era și președintele Indoneziei cu soția.

Așa că și acest "moment", să zic așa, a contribuit la consolidarea relațiilor cu indonezienii. Tot ca efect al acestei influențe, televiziunea națională a transmis pe larg că în acest turneu Nixon va vizita și România.

Întrebare: *Ați fost și la alt post?*

Răspuns: Da, am mai fost în Germania, imediat după Indonezia, dar numai un an, se îmbolnăvise însărcinatul cu afaceri și l-am înlocuit eu. Am mai fost și în Filipine, în pregătirea vizitei lui Ceaușescu, în 1976, apoi în Republica Democrată Populară a Yemenului de Sud, care nu mai există astăzi, întrucât s-a unit cu Nordul. Aici am lucrat patru ani. Yemenul de Sud a fost singura țară arabă de factură socialistă. A fost colonie britanică, a devenit independentă târziu,

în 1967. Un stat cu o populație de până în două milioane de oameni, țară foarte săracă. Se spunea că este una dintre cele mai sărace țări printre țările sărace.

Au fost sub influență totală sovietică, a RDG și a Cubei. RDG le-a organizat Securitatea, cubanezii milițiile populare și problemele politice. De asemenea, RDG le-a organizat partidul. Și, pe sistem cubanez, aveau trei organizații, apoi Partidul Socialist Yemenit.

Întrebare: *Pe linie de informații, de spionaj, de ce era interesant Yemenul de Sud pentru noi?*

Răspuns: Nu era atât de interesant pentru spionaj, cât sub aspect politic. A existat o perioadă când unele țări arabe s-au supărat că noi am ridicat nivelul relațiilor cu Israelul, de la Legație la Ambasadă și n-am rupt relațiile după război. Yemeniții, în căutare de recunoaștere, au avut o poziție foarte bună față de noi, așa că s-a deschis reprezentanță diplomatică la nivel de ambasadă. Am făcut comerț cu ei, le dădeam echipament pentru armată, pentru Ministerul de Interne, carne de vită ... Noi nu aveam ce lua prea mult de la ei... Le-am dat niște tractoare, dar nu s-a continuat cu cooperarea industrială.

Întrebare: *Acum, privind dintr-o perspectivă actuală, ulterioară, apreciați că implicarea noastră în activitățile din astfel de zone aveau scopuri ideologice?*

Răspuns: Nu, se pune problema întăririi relațiilor cu toate statele arabe, indiferent de orientarea lor. Se știa că fiecare stat arab își are propria poziție. Pe yemeniți i-am ajutat foarte mult cu burse pentru studii în România, în special medici, apoi pe linia dotării armatei ... Au avut dificultăți la un moment dat să găsească studenți pentru cele 30 de burse pe care li le-am acordat.

Întrebare: *Dar activitatea de culegere de informații în aceste țări se limita numai la baza locală sau viza și ambasadatele altor țări?*

Răspuns: Da, toate, tot corpul diplomatic, ziariștii străini, corespondenții de presă, alți străini. De la autohtoni, mai ales funcționari de rang înalt din unele ministere, de Externe, al Informațiilor.

Întrebare: *Poliția, în Indonezia, câtă forță avea?*

Răspuns: Sistemul lor de organizare era cel de tip american pus pe structuri specific asiatice. Adică erau patru ministere: Armata terestră, Marina, Poliția și Aviația. Armata terestră se ocupa mai mult de probleme administrative privind supravegherea teritoriului. Aviația și Marina au fost de creație mai recentă, cu ajutor sovietic. Pe urmă s-au unificat în Ministerul Apărării și Securității Naționale. Serviciul lor de Informații, cel vechi de pe timpul lui Sukarno, era în cadrul Ministerului de Externe, condus de un viceprim-ministru. Pe urmă, a trecut la Armată: Contraintformațiile Armatei și poliția militară. Apoi au format noul serviciu de informații BAKIN, care trimitea agenți în străinătate. Dar, până la plecarea mea, nu erau încă stabiliizați, erau în reorganizare. Pentru că

acea rebeliune a lui Sukarno a vizat armata terestră, inclusiv pe ministru, unul care a fost și la noi în țară, pe timpul lui Leontin Sălăjan, mi se pare. Au fost omorâți, armata terestră a luat conducerea, Suharto era în provincie, s-a creat un fel de vid de putere și a luat el puterea. Și-a instalat oamenii, oricum organizarea s-a întins pe 4-5 ani. Au apărut probleme economice foarte serioase, iar evoluțiile ulterioare au fost și mai complexe.

Întrebare: *Domnule colonel, cam ce le-ați recomanda acum, la sfârșitul întrevederii noastre, ofițerilor actuali de informații externe care își desfășoară activitatea pe zonele astea?*

Răspuns: Aici sunt zone specifice, inclusiv sub aspectul climei, ploii, furtunii, zone întinse, este mai greu să faci spionaj clasic. Pentru acțiuni de influență politică, economică este nevoie de o foarte bună documentare pe spațiile respective, pe zonă. Apoi, ofițerii trebuie să stăpânească la maxim specificul activității politice, economice, sociale, culturale, ceea ce ajută la analiza informațiilor obținute. Ca muncă efectivă, să fie oameni de relații, să aibă relații în toate domeniile, chiar dacă pentru moment unele nu par de multe ori și ei sunt interesați sub anumite aspecte. Nimeni nu vine să-ți bată la poartă și să-ți livreze informații. Beneficiarii muncii noastre din țară îți cer fel de fel de informații, pe care nu le poți avea decât dacă ai de la cine. Mi s-au cerut informații mai confidențiale, date mai puțin publice despre organizarea turismului și chiar despre holeră. Relațiile trebuie să fie peste tot, dacă ai relații, obții informații utile, altfel decât pe cale oficială, diplomatică, prin Ministerul de Externe. Iar munca cu relațiile cere profesionalism, de la punctare la studiere și cultivare. Munca de informații cere dăruire profesională, mobilitate în gândire și acțiune.

Întrebare adresată celor doi ofițeri: *Ce părere aveți despre ceea ce se întâmplă acum în țările arabe, este vorba de revolte populare, de revoluții pornite din interior sau provocate din afară?*

Răspuns: Este evident că, pe fondul unor nemulțumiri, părți ale populațiilor țărilor respective, ca oriunde în lume, protestează în diferite moduri, cerând o serie de revendicări. Este adevărat că în multe state se perpetuează de zeci de ani aceiași conducători, care, în timp, chiar dacă n-au ajuns la dictatură, au instaurat regimuri autoritare. Însă nu se poate exclude "mâna" serviciilor speciale. Nu trebuie să fii mare analist pentru a vedea că scenariul este oarecum același: agitarea unei părți a populației, mediatizarea aproape excesivă, în primul rând de către mijloacele americane (CNN, ABS etc.), internaționalizarea conflictului, exagerarea numărului victimelor (să ne amintim de așa-zisul genocid de 60.000 de oameni din decembrie 1989), crearea unei imagini de catastrofă umanitară, blocade, măsuri de retorsiune etc. etc. Este destul de greu

MEORIALISTICĂ-CONSEMNĂRI

de decelat, cel puțin din partea noastră, care nu mai suntem în miezul problemelor, care ar fi serviciile concurente la aceste evenimente. Dar nu este prea mare îndrăzneala dacă spunem că și-au dat mâna cele americane și israeliene cu cel iranian ... Să dea Domnul să n-avem dreptate!!!

Vă mulțumesc, domnilor, pentru interesanta întrevedere pe care am avut-o.

A consemnat Petru NEGHIU

CUM L-AM CUNOSCUȚ PE GENERALUL DOICARU

Nicolae Doicaru: general-locotenent cu trei stele

(21 aprilie 1922 - 27 februarie 1991)

Licențiat al Facultății de Economie Generală a Academiei de Studii Economice București

Membru supleant al CC al PCR (28 nov. 1974-23 nov. 1979)

Veteran de război

Generalul N. Doicaru a fost unul dintre cei mai longevivi conducători, la vârf, ai unei structuri de informații externe din lume.

- 1955-1959, locțiitor al Direcției I - Informații externe a M.A.I.

- 1959-1963, șef al Direcției I - Informații externe a M.A.I.

- 1963-1972, șef al Direcției Generale de Informații Externe

- 1972- martie 1978, șef al Departamentului de Informații Externe

Timp de mai bine de douăzeci de ani, cât generalul Nicolae DOICARU s-a aflat la comanda structurilor de informații externe ale Țării, zilele bune și zilele mai puțin bune ale acestora au început cu precizie de ceas elvețian la orele șase dimineața. Niciodată mai târziu. Uneori mai devreme. La acea oră matinală, la care, în nopțile lungi de iarnă, nici ornicul pintenat din ogradă nu îndrăznea să-și trezească stăpânul iar truditorii de toate felurile abia se încumetau să se despartă de culcușul cald de peste noapte ori moțăiau în mijloacele de transport ce-i duceau spre locurile de muncă, la sediul central al informațiilor externe începea freamătul obișnuit al unei noi zile de muncă. Era singurul moment când ofițerul de serviciu pe unitate, cel ce-i prezenta generalului raportul și avea primul posibilitatea să-i citească starea interioară se bucura de cea mai mare atenție din partea comandanților de tot felul interesați să cunoască din sursă directă în ce ape se scaldă șeful în ziua respectivă. Era ceasul la care angrenajul complicat al Centralei intra în turație maximă. Vocea inconfundabilă de stentor a generalului, ce făcea să zornăie geamurile și să înghețe de teamă pe cei din preajmă, începea să se audă prin ușa capitonată a cabinetului chemând la raport pe unul sau pe altul, dând ordine, muștrulind directori și șefi de serviciu sau, după caz, recompensând merite. Firele telefoanelor începeau să se încălzească chemând mai devreme la birou pe cei implicați în deslușirea tainelor conținute în telegramele abia sosite, pentru a da o explicație, a redacta un răspuns telegrafic ori un raport, sau a-și formula o opinie față de ceea ce se întâmplase peste noapte undeva, la mii de kilometri depărtare, pe mapamond. Răstimpul de mai bine de

un ceas până la intrarea în orarul normal al zilei de muncă era partea cea mai fierbinte și hotărâtoare a programului cotidian al comandantului, suficient, de multe ori, pentru punerea urgențelor în ordine și stabilirea strategiei pentru ziua respectivă. La ora la care cea mai mare parte a cadrelor veneau la Unitate lucrurile începeau să se liniștească, liniile de muncă pentru ziua respectivă sau pentru perioada imediat următoare erau bine precizate, buletinele de informare a autorităților statului primeau ultimele retușuri, iar solicitările de peste noapte ale ofițerilor aflați în misiune își găsiseră o rezolvare promptă.

Așa l-am cunoscut eu pe generalul DOICARU. A spune că l-am cunoscut este, poate, puțin cam mult, pentru că cea mai mare parte a timpului nu m-am aflat în imediata sa apropiere, fiind despărțiți de mai multe trepte ierarhice. Aș zice că, mai degrabă, așa l-am simțit. L-am simțit așa cum percepi o speranță fără să știi de unde vine sau o primejdie fără s-o vezi. L-am simțit ca pe o realitate omniprezentă în cele mai diverse ipostaze, obișnuite sau de excepție, în zile bune sau rele, în momente de furie sau de calm. Și nici nu puteam să-l percep altfel din moment ce nu existau comunicări scrise între exterior și Centrală sau invers, care să nu poarte semnătura lui inconfundabilă sau rezoluțiile sale scurte, ordinele clare sau îndrumările pertinente consemnate ceas de ceas, zi de zi și noapte de noapte pe acestea sau pe rapoartele curente din Centrală. L-am simțit ca pe un comandant dărz, sever până la limitele extreme ale asprimii, dar drept, călăuzit mereu de sentimentul că întotdeauna se poate face mai mult și mai bine, că niciodată nu ne-am epuizat resursele, că undeva în străfundurile existenței fiecăruia dintre noi mai există un strop de putere pe care s-o punem în folosul muncii căreia ne-am dedicat. L-am simțit pe generalul Doicaru ca pe un om cu grijă față de oamenii cu care lucra și familiile lor, preocupat să le asigure un trai decent în condițiile nu tocmai favorabile în care trăiau românii, mișcat de suferințele ofițerilor bolnavi și receptiv la solicitările lor desperate de ajutor, chiar dacă ele se plasau la limitele competențelor sale.

Generalul Nicolae DOICARU s-a afirmat ca o personalitate distinctă, foarte bine conturată în peisajul informațiilor noastre externe în toată perioada cât a condus instituția la împliniri profesionale greu de contestat și de egalat. La douăzeci de ani de la întâlnirea generalului Nicolae DOICARU cu absolutul și eternitatea se cuvine să ne plecăm frunțile cu pioșenie în amintirea celui ce ne-a călăuzit atâția ani pașii spre poarta realizării în profesie și viață.

Colonel (r.) **Ștefan Cernea**

REPERE DIN ISTORIA SPIONAJULUI ROMÂNESC ANTE(PRE) DECEMBRIST

(Puncte de vedere)

Profesioniștii răului au exploatat cu promptitudine situația favorabilă creată atunci, în decembrie 1989, și au profitat din plin în beneficiul propriu sau de grup ori, și mai grav, al unor puteri și cercuri străine interesate. Aceștia au realizat cu deosebire profituri pe termen scurt și mediu, în toate domeniile: statal, politic, economic în special, financiar-bancar, comercial, turistic, militar și, mai cu seamă, de securitate.

De ce prioritar de securitate? Foarte simplu! Pentru că numai în condițiile anihilării instituțiilor create special să prevină și să apere România de orice gen de amenințare la securitatea națională pot să acționeze în detrimentul intereselor țării noastre. Or, din fericire, statul român postbelic reușise, după retragerea trupelor sovietice în 1958 și ulterior a tuturor consilierilor sovietici, să creeze treptat servicii redutabile de informații externe și de contrainformații interne capabile să contracareze activitățile ostile ale puterilor străine din orice punct cardinal și, concomitent, obținerea de informații necesare promovării consecvente a interesului național și dezvoltării României pe toate planurile.

Tocmai din aceste considerente instituția securității, cu deosebire ramura internă (contraspionaj, contrainformații economice, antiterorism) a fost ținta principală, alături de armată, a atacurilor furibunde declanșate concentrat sau pe cont propriu de cei ce urmăreau în final sfârșecul teritoriului național – unitar, subminarea țării și a poporului român. Culpabilizarea și anatimizarea pe orice cale a Securității a continuat și se desfășoară și în prezent în felurite modalități, dar cu aceeași notă de agresivitate care-i trădează pe autori, dezvăluindu-le atât scopurile cât și instrumentele.

Câteva luni, până în martie 1990, statul român a rămas descoperit și neapărat, în condițiile măsurii dubioase (criminale) de neînchidere a frontierei de stat.

Puterile străine interesate, ca și cercuri din interior în slujba acestora ori a propriilor beneficii, au utilizat o gamă variată de metode și mijloace, speculând prompt și nepregătirea populației pentru asemenea situații excepționale cu care nu se mai confruntase anterior.

Dându-se crezare afirmațiilor unui trădător, achitat slugarnic de o justiție timorată și ca urmare a presiunilor și șantajului politic din SUA s-a reproșat securității răpirea unor opozanți ai regimului predecembrist (Oliviu Beldeanu, Aurel Decei, Puiu Traian și, adăugăm noi, Traian Boeru). Emițătorii acestor grave acuze de terorism la adresa DIE dezinformează voit și condamnaibil opinia publică românească uitând cu bună știință să precizeze că state ce se prezintă model de democrație au organizat răpiri de răsunet fără a mai fi acuzate de conaționali și de alte state de terorism; forțele SUA au atacat ilegal statul Panama și l-au răpit pe președintele țării, generalul Noriega, ducându-l în SUA, unde l-au condamnat și închis. Mossadul israelian l-a răpit pe criminalul nazist Eichman ascuns în Argentina, ducându-l în Israel unde l-au judecat și condamnat. Specialiștii francezi l-au răpit din Sudan pe teroristul Carlos pe care l-au judecat și întemnițat în Franța. Se mai pot invoca și multe astfel de cazuri. Și atunci, de ce statul român nu avea voie să răpească pe legionarii Oliviu Beldeanu, Puiu Traian și Traian Boeru? Primul, de exemplu, a atacat și devastat ambasada României din Berna și a ucis un funcționar, iar Traian Boeru a condus grupul de legionari care în 1940 l-au asasinat în mod bestial pe uriașul om de cultură și istoric Nicolae Iorga. Nu era normal ca toți acești asasini să răspundă pentru crimele săvârșite? Și atunci, statul român prin DIE și Justiția țării au făcut ceea ce statele unde se ascunseseră acești criminali nu au vrut să facă? Noi credem că în loc să acuzăm pe nedrept DIE (CIE) ar trebui să apreciem această performanță perfect motivată.

Banalizând apelativul securist, care în fond înseamnă protecție, apărare, cei năvăliți în arta intoxicării programate a opiniei publice și-au dezvăluit intențiile antistatale urmărite. Mult doritul război fratricid trebuia să facă din România o pradă ușoară pentru dușmanii care așteptau nerăbdători să intre în acțiune. Împărțirea prăzii salivate putea conduce la sfărtecarea teritoriului național și la posibila dispariție de pe harta lumii a României. Repetarea într-o nouă versiune a celor întâmplate în anul de tristă amintire 1940 era gata, gata, să se producă.

Cu aceeași fobie condamnaibilă se îngămădesc nediferențiat, în aceeași căciulă "ciumată" a Securității, sectoarele de informații externe civile și militare, contraspionajul, antiterorismul etc., ca și, scandalos de nedrept, toate persoanele din așa numitul TESA, oameni care, deci, nu au îndeplinit activități operative și, ca atare, nu aveau cum desfășura acțiuni de poliție politică.

Denaturarea voită a adevărului

Cu termenul generic de securitate se operează la ONU încă de la înființarea organizației mondiale, care din 1945 are în structura sa Consiliul de Securitate, principalul instrument mandatat cu menținerea păcii și protecției comunității internaționale. În fond, cuvântul securitate este din punct de vedere lingvistic sinonim cu acela de apărare sau de protecție. Aproape toate statele

lumii dezvoltate au un organism principal de specialitate, Consiliul Național de Securitate (SUA, Rusia etc.).

Unul din cei mai importanți oameni politici și de stat se arăta foarte preocupat la începutul anului 1993 de "mulțimea de spioni vechi și noi care colcăie în jurul nostru". Și cum să nu se ajungă la această gravă evoluție dacă în România postdecembristă s-a creat conștient sau din nepricepere un teren de acțiune deosebit de propice pentru serviciile de informații interesate?

Nu mai este demult un secret că serviciile de informații interne și externe de pretutindeni, indiferent de denumirea acestor instituții, precum și poliția în general, sunt rareori agreate, aproape exclusiv în situația unor grave amenințări.

Între anii 1965-1978, când a avut loc o anumită relaxare în viața politică românească, s-au redus serios numărul și gravitatea actelor arbitrare, care au afectat direct drepturile și libertățile fundamentale ale românilor. După 1978 și până în decembrie 1989, în contextul politic general intern și internațional, s-au reluat, deși într-o mai mică măsură, unele măsuri constrângătoare: limitarea dreptului la liberă circulație, reintroducerea cenzurii, dar sub altă formă, mai puțin vizibilă, aplicarea rigidă a prevederilor Legii 23/1971 cu privire la apărarea secretului de stat și a HCM nr.19 dată în completare, referitoare la obligația tuturor angajaților unităților socialiste de stat de a informa despre eventuale contacte cu cetățeni străini, inclusiv emigranți, și despre participarea lor la activități profesionale alături de străini (reuniuni și manifestări diplomatice, științifice, culturale, sportive, economico-comerciale etc.), cultul deșănțat al personalității cuplului dictatorial, realizarea nejustificată de economii la lucruri și bunuri de strictă necesitate, precum și la achitarea integrală a datoriei externe, izolarea tot mai accentuată a României pe plan extern etc. Toate aceste involuții și efectele lor constrângătoare au produs, vrând-nevrând, o anumită repulsie și antipatie și față de Securitate, în ansamblu.

Promotorii securistofobiei eludează răspunderea istorică de neevitat, politică și morală, a lui Winston Churchill, premierul Marii Britanii și, respectiv, a lui Franklin Delano Roosevelt, președintele SUA, care ne-au predat fără nicio remușcare marelui lor aliat de interese și conjunctură, URSS, hotărâre care a schimbat destinul României pentru aproape o jumătate de secol.

Aceiași moralști-acuzatori, autohtoni în special, nu pomenesc de răspunderea avută – atâta cât a fost – a fostului monarh și a partidelor istorice pentru cele întâmplate în România în perioada 23 august 1944 – 30 decembrie 1947.

Realități incontestabile

Este straniu că diverși "procurori-judecători" neprofesioniști (politicieni, ziariști, istorici, pseudorevoluționari etc.) se prefac a nu ști, sau uită cu bună știință că:

1/ Statul român a fost și este membru al ONU și al celorlalte organizații internaționale, inclusiv al OSCE, în cadrul cărora a avut o activitate apreciată la toate nivelurile;

2/ Statul român a funcționat pe baza a două Constituții, ultima din 21 august 1965 și a modificărilor aduse legii fundamentale în anul 1974, precum și a actelor normative emise în temeiul acesteia;

3/ Statul român și structurile sale (puterile legislativă, executivă și judecătorească) deci și Armata, Justiția, MAI, și Securitatea, s-au înființat, organizat și funcționat legal și legitim pe baza Constituției, legilor și celorlalte acte normative date de Parlament, Consiliul de Stat, Guvern, miniștri și consiliile populare județene, municipale și orășenești. Dacă cineva a comis ilegalități și abuzuri, fie la adoptarea legislației fie în aplicarea prevederilor acestora, poartă răspunderea. Răspunderea se individualizează, stabilește și sancționează numai de instanțele judecătorești, singurele competente. Nimeni altcineva nu se poate substitui acestora.

Cei care acuză în bloc toate persoanele care au lucrat în Securitate (de ce nu și în Armată și Justiție) pentru activitatea desfășurată anterior, au ignorat total statutul de militar, jurământul de credință față de țară depus, locul de muncă, atitudinea și activitatea avute. Respingând această concepție vom prezenta foarte succint activitatea (DIE, CIE) desfășurată între anii 1948-1989, lăsând cititorului posibilitatea să aprecieze dacă rezultatele muncii cadrelor din această instituție pot fi calificate drept acțiuni de poliție politică.

Ca orice Serviciu de Informații Externe, și cel românesc a avut misiunea principală să pătrundă în locuri și medii corespunzătoare, din care să obțină date și documente de interes pentru statul român, atât pentru stabilirea politicii sale externe și realizarea obiectivelor fixate, cât și pentru prevenirea și zădărnicierea acțiunilor antinaționale și teroriste sau pentru diminuarea semnificativă a consecințelor activităților ostile României, independenței și suveranității, unității și integrității statului, apărării și securității țării.

Cadrela DIE/CIE au contribuit, uneori decisiv, prin informațiile și documentațiile procurate prin mijloace specifice activității lor, la:

1/ pregătirea și reușita vizitelor efectuate de înalți demnitari români în străinătate, ca și la stabilirea poziției noastre cu prilejul vizitelor

MEMORIALISTICĂ-CONSEMNĂRI

efectuate în țara noastră de șefi de stat și de guvern, miniștri, conducători de organizații internaționale etc.;

2/ deșurarea activității de spionaj în România a URSS și a altor state socialiste "frăgești", în special după 1964, concomitent cu lupta împotriva celorlalte servicii de informații străine – în cooperare cu Direcția de contraspionaj și cu cea de contrainformații militare și respectiv economice;

3/ stabilirea unilaterală de către România a relațiilor diplomatice cu RF Germania, în ianuarie 1967, la primirea țării noastre în ONU (1955) și în celelalte mari organizații internaționale, la refuzul României de a întrerupe relațiile diplomatice cu statul Israel – așa cum cereau insistent URSS și alte state socialiste, la inițierea și stabilirea relațiilor diplomatice dintre Egipt și Israel și la începerea primelor contacte dintre reprezentanții acestui din urmă stat și Organizația pentru Eliberarea Palestinei și multe altele. Datorită acțiunilor unor ofițeri acoperiți ai DIE s-a prevenit escaladarea acțiunilor de represalii dintre Bulgaria și Turcia pe tema pescuitului în apele lor teritoriale, ce puteau degenera într-un conflict militar în anii 1963-1964, poziție pentru care un ofițer DIE a primit mulțumiri din partea ambelor state, la fel cum s-a întâmpat și în cazul altor ofițeri. DIE/CIE a avut o contribuție semnificativă și la participarea activă a României la desfășurarea și finalizarea cu rezultate deosebite a Conferinței Europene pentru Cooperare și Securitate, transformată ulterior în OSCE, la fel cum a făcut anterior pentru participarea la reluarea activității Uniunii Medicale Balcanice și, respectiv, a matematicienilor etc.

Ofițeri sub acoperire ai DIE au inițiat și asigurat organizarea și desfășurarea, pentru prima dată în România, a Conferinței Internaționale (Mondiale) a Crucii Roșii, în 1976, și au contribuit substanțial la reușita acțiunii de organizare și desfășurare în țara noastră a Conferinței Regionale (europene) a ONU pentru știință și tehnologie, obținându-se și postul de șef al noii organizații de profil, cu rang de secretar general adjunct al ONU, pentru un reprezentant al României. Din păcate, o luptă de orgolii personale a împiedicat ocuparea de către un român a acestei înalte demnități internaționale.

Despre activitatea DIE și aportul său important la prevenirea preconizatei invazii militare a țării noastre, în 1968, de către URSS și alte state socialiste obediente – așa cum s-a procedat la 21 august 1968 cu Cehoslovacia – s-a mai scris.

Dincolo de aceste câteva activități, prezentate foarte, foarte sumar – din considerente de înțeles – vom sublinia pregnant deosebita contribuție a DIE la procurarea, cu cheltuieli minime, de date și documentații tehnico-științifice, de eșantioane de produse, semințe, specii și rase de animale de înalt randament etc. Toate ramurile și subramurile economiei naționale au beneficiat de sprijinul DIE/CIE; s-a reușit, în 1975, reîncadrarea României – după ce se pierduse anterior "trenul" – în rețeaua paneuropeană de autostrăzi, din care face

parte și așa-numitul coridor IV, Viena-Budapesta-Szeged-Arad-Sibiu-București-Constanța.

Activitățile pe linia obținerii de informații și documentații necesare statului român în apărarea și promovarea interesului național au reprezentat numai una din fațetele preocupărilor DIE/CIE.

La fel de importantă a fost și componenta muncii de protecție, cum i se spune acum, la ceea ce în limbajul consacrat pe plan internațional se numește contrainformații.

Numai realizând, pe cât posibil, un echilibru între caracterul ofensiv și cel de apărare al activității, DIE/CIE a reușit, cu inerente riscuri și

eșecuri într-o asemenea activitate, să realizeze performanțe notabile, unele de-a dreptul răsunătoare, atrăgându-și, paradoxal, atât aprecierea și respectul, cât și invidia și adversitatea crescândă a omologilor

Subliniind și inițiativa unor ofițeri acoperiți ai DIE/CIE, precum și implicarea lor activă în realizarea fără precedent până atunci, în aprilie 1974, a celei mai mari concentrări de oameni de afaceri în România, reprezentând 62 de companii transnaționale din Occident din toate domeniile de interes deosebit pentru dezvoltarea economică a țării, ne vom referi, pe scurt, și la alte aspecte, care permit o apreciere cât mai apropiată de realitate a activității desfășurate de DIE/CIE până în decembrie 1989.

Serviciul de Informații Externe a acordat o atenție particulară activității sale de protecție desfășurată simultan pe mai multe planuri: securitatea (protecția) personalului român care lucra la reprezentanțele României din străinătate (ambasade, consulate, agenții economice, ONT, TAROM, NAVROM, AGERPRES, bănci mixte etc.), în organizațiile internaționale (ONU, OMS, OIM, HCR, CAER, Consiliul Mondial al Bisericii etc.), la lectorate de limba română, doctoranzi și bursieri, care participau la diverse reuniuni și competiții internaționale ș.a.; securitatea documentelor secrete și a sediilor reprezentanțelor țării noastre în exterior împotriva acțiunilor teroriste și încercărilor serviciilor de spionaj și contraspionaj autohtone și altor puteri străine de a introduce aparatură pentru interceptarea convorbirilor purtate în incinta acestora; securitatea cifrului de stat folosit în comunicațiile radio; securitatea corespondenței trimise prin curieri diplomatici; depistarea cadrelor și agenților puterilor străine care acționau împotriva României.

Cu excepția atacului terorist săvârșit împotriva Ambasadei României de la Berna și a personalului acesteia în 1956, de către un grup legionar de criminali, în urma căruia a murit un funcționar (Aurel Șeșu) și a racolării unor cetățeni români, inclusiv foști ofițeri ai DIE, prin șantaj, răpire, cointeresare materială sau de altă natură, activitatea de protecție desfășurată de DIE a fost performantă. Au fost amenajate încăperi speciale pentru securizarea deplină a discuțiilor cu caracter

secret din oficiile noastre diplomatice, în majoritatea statelor importante. S-au depistat și neutralizat microfoanele plasate de adversari în clădiri ale reprezentanțelor diplomatice – și nu numai în acestea, precum și în locuințele unor cetățeni români aflați temporar în misiuni oficiale în străinătate. S-a zădărnicit finalizarea unor tentative cu caracter terorist prin trimiterea la unele oficii diplomatice și consulare de corespondență prelucrată special să producă victime, panică și pagube materiale ori, pur și simplu, prin introducerea de materiale explozive în diferite colete etc.

În acest necruțător război secret permanent între serviciile de informații și contrainformații (protecție) nu există competitor care să nu sufere pierderi. Crearea acestui "rău necesar" care este un serviciu de informații extern, presupune din capul locului asumarea conștientă a riscului unor pierderi și eșecuri. Esențial este ca acest tribut să fie cât mai redus prin consecințele avute. Nu există, nu a existat și nu va exista serviciu de spionaj (informații externe) care să nu dea și rateuri, să nu înregistreze și dezertări în propriile rânduri. Istoria spionajului învederează din cele mai îndepărtate timpuri și până azi producerea unor astfel de situații în toate serviciile de informații, de la cele ale marilor puteri la cele ale celor mai mici state. Sunt de notorietate asemenea cazuri din instituțiile de specialitate ale SUA, URSS și Rusiei, Marii Britanii, Franței, Germaniei, Italiei, Poloniei, Cehoslovaciei, Ungariei etc., ca și trădarea prea bine cunoscută a lui Ion Mihai Pacepa. Despre acesta din urmă este necesar să se precizeze că nu a fost niciodată șef al DIE și nici numit oficial, prin decret prezidențial, consilier al șefului statului. El nu constituie nici cea mai importantă dezertare de acest gen din "sistemul socialist", întâietatea revenindu-i fostei URSS și ulterior Rusiei.

Plecând de la adevărul de necontestat al evoluției vieții internaționale potrivit căruia un stat responsabil are tot interesul să dispună și de o emigrație puternică, DIE/CIE s-a preocupat, ca de altfel și alte instituții ale statului român, să consolideze rândurile emigrației române și ale persoanelor originare din țara noastră, cu respectarea legislației și înțelegerile convenite cu statele unde s-au stabilit aceste persoane.

Au fost avute în vedere particularitățile acestor categorii de persoane, împrejurările în care au părăsit România, etnia lor, țările și zonele în care s-au stabilit, componența regională a provenienței lor (Ardeal, Moldova, Muntenia, Oltenia etc.), forme de organizare în timp (comunități, organizații, asociații, ligi etc.), repartizarea lor pe teritoriul noii patrii, legături cu patria mamă, cultivarea tradițiilor specifice – naționale și regionale, atitudinea față de țara de origine etc.

Pornind de la luarea în considerare a acestor particularități, DIE/CIE a avut în preocupare specifică cu deosebire:

1/ să cultive în rândul acestei numeroase și eterogene categorii de persoane spiritul apartenenței la națiunea română, dragostea și fidelitatea față de țara mamă ai cărei cetățeni mulți sunt și acum;

2/ să atragă potențialul de influență (lobby) al emigrației, preponderent al celei din America de Nord, la obținerea de către România a clauzei națiunii celei mai favorizate în relațiile cu SUA și reînnoirea anuală a acesteia până la acordarea pe termen nedeterminat, concomitent cu prevenirea sau diminuarea efectelor acțiunilor cercurilor și persoanelor care se opuneau acestei măsuri de interes politico-economic reciproc;

3/ antrenarea la combaterea acțiunilor neorevizioniste și iredentiste ale emigrației maghiare, oficialităților ungare și ale grupărilor fanatice naționalist-șovine din România, ca și a sprijinitorilor acestora din Occident;

4/ cunoașterea și dejucarea activităților antiromânești preconizate și/sau desfășurare de organizațiile legionare din străinătate și stabilirea legăturilor acestora din interiorul țării;

5/ atragerea la prezentarea continuă și argumentată a adevărului istoric referitor la România și la români, pentru documentarea corectă a celor interesați și combaterea denigratorilor și falsificatorilor istoriei naționale. Asigurarea, în acest scop, a celor mai recente materiale documentare necesare, inclusiv asistența de specialitate din partea unor reputați istorici din țară;

6/ demascarea caracterului periculos și profund provocator al așa-zisului Plan Valev, inspirat și susținut de puterea sovietică, care viza pierderea identității noastre naționale și, în final, încorporarea României în URSS, ca una din republicile acesteia.

În această activitate de maximă sensibilitate, complexitate și însemnătate, DIE/CIE a comis și greșeli sau chiar abuzuri conformându-se, uneori rigid, "indicațiilor prețioase" ale cuplului dictatorial, a toate cunoscător, potrivit căruia "cine nu este cu noi, este împotriva noastră", falie arbitrară care a generat firesc justificate nedumeriri, nemulțumiri și chiar rețineri în rândul emigrației și a persoanelor originare din România, în sprijinirea ulterioară a anumitor acțiuni de un indubitabil interes național. Compromiterea unor opozanți din această categorie de persoane, denigrarea altora, tratarea lor cu suspiciune deliberată, nu ca niște compatrioți, ci, pur și simplu, ca orice cetățean străin,

intimidarea sub diferite forme etc. au constituit erori profesional-politice fără scuze.

Oarecum asemănător s-a procedat și cu românii și cu persoanele originare din România, angajați sau colaboratori ai postului de radio Europa Liberă – secția română. Chiar dacă acest post de radio era unul din principalele instrumente de propagandă, diversiune-dezinformare și influență al CIA în timpul "războiului rece", deseori prin prezentarea voit mincinoasă sau trunchiată a știrilor și comentariilor despre situația generală din România, incitarea sub orice formă la violență fizică împotriva unor români aflați în serviciul acestuia rămâne reprobabilă pe plan uman. Într-o bătălie acerbă de "care pe care", cum este cea specifică unui război special, asemenea metode violente, deși nu reprezintă un brevet românesc, nu pot fi justificate.

Subliniem, pe de altă parte, rolul însemnat interpretat de DIE/CIE prin intensă și variată sa acțiune de influență desfășurată timp de aproape un sfert de veac. Datorită preocupărilor responsabile și competenței cadrelor sale operative, DIE/CIE a creat o vastă și diversificată rețea de surse de influență în străinătate, ceea ce i-a permis o mai bună cunoaștere a situațiilor din țările unde acționau și să determine, după caz, fie luarea, fie neadoptarea unor măsuri și hotărâri favorabile sau nefavorabile țării noastre. Asemenea surse de influență s-au realizat în domenii de interes pentru România și la niveluri corespunzătoare scopurilor urmărite, ajungându-se în multe cazuri în sferele cele mai înalte de analiză și decizie: în parlamentele naționale, în cercuri guvernamentale, în conducerea principalelor partide, în mediile economico-financiare, în presă, posturi de radio și televiziune, în rândurile liderilor cultelor internaționale etc.

Serviciile de Informații Externe, indiferent de apartenența statală și denumire, reprezintă prin structură, atribuții și specific profesional un adevărat univers. Structura organizatorică și atribuțiile oglindesc scopurile statului respectiv, ponderea lor la scară mondială și mijloacele umane, financiar-materiale, de care dispun într-o anumită etapă. Evoluția în timp a vieții politice naționale și internaționale determină adaptarea continuă a serviciilor de informații externe (spionaj) pentru realizarea misiunii încredințate. Toate aceste organisme au multe caracteristici similare: procură guvernanților din țările lor – oricare ar fi acestea – informații necesare pentru asigurarea independenței statale și exercitarea suveranității naționale, integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor, prevenirea și/sau apărarea țării în cazul unor pericole urzite de

și exercitarea suveranității naționale, integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor, prevenirea și/sau apărarea țării în cazul unor pericole urzite de puteri străine, precum și de reacție în eventualitatea unor conflicte armate, concomitent cu promovarea obiectivelor în domeniul politicii externe, pe toate planurile (diplomatic, economic, militar, financiar-bancar, tehnologic etc.).

O altă caracteristică comună esențială o constituie calitatea resurselor umane ale oricărui serviciu de spionaj, condiție sine qua non a reușitei, la care trebuie adăugată și componenta numerică a persoanelor angajate. Calitatea unui cadru informativ și tehnico-operativ, a celor ce acționează în prima linie a războiului secret și a nisipurilor mișcătoare ale teritoriului din statul străin unde desfășoară misiuni, reclamă un cumul de factori: o pregătire de bază temeinică, o instrucție solidă de cultură generală, loialitate desăvârșită, curaj și spirit de sacrificiu, integritate morală, caracter puternic, discernământ politico-profesional, capacitate rapidă de acțiune responsabilă, ușurință în crearea și cultivarea relațiilor umane, seriozitate și discreție, cunoașterea mai multor limbi de circulație internațională și, de dorit, a limbii țării unde execută misiuni etc.

* * *

La finele anului 1960 și în trimestrul unu al anului următor, Direcția I-a, cum se numea atunci ceea ce mai târziu devenea DIE/CIE a organizat, în condiții de discreție totală, în afara Bucureștiului, primul curs de formare a unor ofițeri operativi, persoane nou încadrate, necunoscute de reprezentanții sovietici. Toți erau absolvenți de universități și mulți cu studii postuniversitare, cu activitate de 5-10 ani după absolvire, căsătoriți. Ponderea o reprezentau juriștii, economiștii, inginerii, istoricii, cadrele didactice universitare, ziariștii. Din anul 1962 s-a renunțat unilateral la practica trimeriei de cadre operative la specializare în URSS, iar în anul următor, DIE și-a organizat propriul sistem de pregătire și perfecționare a personalului informativ-operativ, ceea ce i-a asigurat independența profesională și conspirarea deplină a cadrelor, acțiunilor și bazei de lucru, în conformitate cu obiectivele politicii externe românești și cu nevoile presante ale dezvoltării economice a țării etc. Într-un fel, DIE a devansat primul act de independență politică a României reprezentat de cunoscuta Declarație a Biroului Politic al PMR din aprilie 1964. Ulterior, activitatea DIE devenind tot mai importantă, complexă și extinsă, a impus și alte măsuri specifice. Au fost înlăturate, în scop preventiv, cadrele cunoscute ca fiind prea influențate de statutul și practicile instituțiilor de profil sovietice și ale altor state socialiste și nesocialiste, precum și ofițerii care se căsătoriseră cu cetățene

ale URSS, multe identificate ca ofițeri ai organelor sovietice, și alte măsuri de protecție.

Spre cinstea lor, cvasitotalitatea cadrelor DIE au răspuns cu pricepere, dăruire totală și devotament misiunii lor, realmente patriotice, sentiment peren și nu conjunctural. Pentru că acești oameni sau alții care ar fi fost ipotetic în locul lor, erau români, înainte de a avea calitatea de angajat al DIE, iar ca cetățean român cu statut militar, și-au înțeles pe deplin menirea în societate. A fi român înainte de a fi cetățean al Europei și/sau al lumii, cum se declară unii teribiliști, era ceva sacru. Ca urmare a competenței lor profesionale, a responsabilității și seriozității, multe cadre ale DIE au fost numite, și înainte de 1989 și în primii ani după revoluție, ca miniștri, secretari de stat în ministere importante, ambasadori etc. În multe funcții de conducere și decizie din administrația centrală numirea s-a făcut la solicitarea expresă a titularilor ministerelor respective. Conștiențe că desfășurarea cu succes a activității lor informative depinde în mod hotărâtor de ridicarea continuă a pregătirii lor în profesia de bază a afirmării lor pe plan național și internațional, mulți ofițeri ai DIE din perioada anterioară anului 1989 au obținut titlul de doctor în economie, în științe tehnice, în istorie, în drept și relații internaționale etc. Iar ca o recunoaștere a pregătirii lor în aceste domenii, precum și pe plan politic, unele cadre au fost alese în conducerea unor organizații internaționale statale sau neguvernamentale. Menționăm, în treacăt, că în DIE au existat ofițeri care cunoșteau între 3 și 13 limbi străine, situație oarecum singulară în peisajul vieții social-economice din România anilor precedecembriști.

Cadrele DIE primeau un singur salariu, deși mulți ofițeri desfășurau activități pentru minimum două instituții: DIE și instituția de acoperire. În multe cazuri au primit responsabilități și pe linia altor ministere. Activitatea cadrelor SIE se desfășura în regim de program non stop și fără respectarea sărbătorilor legale și a concediilor de odihnă.

Spre deosebire de numeroasele instituții postdecembriste (Parlament, Justiție, Guvern etc.) unde personalul beneficiază excesiv și greu de motivat după performanță și specific de tot felul de sporuri și prime (de lucru după orele de program, pentru zilele de sărbătoare când desfășoară activități, de confidențialitate, de periculozitate, prime de Paști și de Crăciun, prime de vacanță, de ziua X sau Y etc.), cadrele operative ale DIE, pe lângă faptul că erau pensionate la împlinirea vârstei de 50 de ani (ale CIA la 45 de ani) li se acordau, pentru fiecare an de activitate, un spor de vechime. Premii se acordau rareori, ca și distincții de stat, dacă obțineau rezultate deosebite pentru fiecare an de activitate, un spor de vechime. Premii se acordau rareori, ca și distincții de stat, dacă obțineau rezultate deosebite.

Contrar insinuărilor tendențioase, imensa majoritate a cadrelor DIE/CIE, cu excepția unor cazuri izolate care, de altfel, au fost sancționate la

vreamea lor, au trăit și trăiesc în condiții asemănătoare celorlalte categorii de salariați din România prerevoluționară. Din cauza specificului activității lor în necrușătorul război secret și, cu atât mai mult, în perioada amenințătoare a Războiului Rece (pericolul depistării, răpirii, arestării, anchetării și condamnării, a tensiunii fantastice a misiunii, a marii responsabilități ce apăsa asupra lor pentru consecințele eventualului eșec pe planul relațiilor statale bi și multilaterale, a încordării permanente, a eforturilor muncii non stop și pentru mai multe instituții etc.) acești angajați au o durată de viață redusă, suferă de boli cardiovasculare și alte maladii grave. Numeroase cadre activau, fie ca cetățeni străini, fie fără statut diplomatic protector, ceea ce sporea considerabil tensiunea în care acționau.

În plus, potrivit specificului muncii, cadrele DIE/CIE predecembriste și-au asumat condiția eternului anonim. Mulți ar merita un alt tratament, plin de considerație și grațitudine din partea statului român și a societății românești.

Din păcate, nedrept și umilitor, datorită unor interese murdare, ca și stupidității anumitor inconștienți ori naivi, ei sunt încă blamați. Regretabil, imoral și dăunător pentru securitatea României și interesele naționale ale țării.

Mircea MANEA-DOLJ

S-A STINS UN ZÂMBET

In memoriam

MIRCEA GRAMA

„Am văzut lumina zilei ... noaptea pe la trei, aproape de Coloana Infinitului și de gloriosul regiment 18 Gorj”, mărturisește în cartea sa „Aventura unui zâmbet” camaradul nostru Mircea Grama ... Și s-a stins, acea lumină tot într-o noapte și poate ... tot pe la trei, în comuna Gruiu de lângă București, după ce a ars intens 73 de ani.

Scurtă și de neprevăzut este trecerea omului prin lume! Ca o lumină fulgurantă – se aprinde și se stinge când nu te aștepți. Așa a fost și cu Mircea al nostru. Oameni ca el sunt rari. Când te referi la ei, după ce nu mai sunt, simți nevoia să vorbești în șoaptă – ca să nu le tulburi eternitatea. Cuvintele ce le folosești, pentru a le zugrăvi chipul și personalitatea, trebuie să le așezi cu grijă în pagină, să nu alunece în nepotrivire.

Și cum chipul lui Mircea, neființă acum, este ascuns privirii mele încă vii, am să mă întorc în timp să caut, să găsesc și să pun la loc, ca într-un puzzle, ceea ce altădată alcătuia înfățișarea cea adevărată, dinlăuntrul celui ce a fost și a rămas pentru noi, Mircea Grama: un om, un camarad și un prieten pe care îl aștepți și acum cu drag să-ți deschidă poarta amintirilor, să-ți limpezească visele, să-ți alunge insomniile senectuții.

De vrem să punem lucrurile în dreaptă rânduială este nevoie să încercăm un răspuns la întrebările: Cum a fost Mircea Grama – omul? Dar comandantul, tatăl și soțul, prietenul și vecinul de peste gard?

Răspunsul în sinteză la aceste întrebări îl aflăm din cuvântul președintelui A.C.M.R.R. din S.I.E., gen. bg. (r) Petru Neghiu rostit la catafalcul camaradului dispărut: „Natura muncii desfășurate, a misiunilor îndeplinite, a funcțiilor încredințate, de la comandant de subunități și unități combatante, de la unități centrale din Ministerul de Interne, sau de șef al Inspectoratului Județean Dolj al M.I., i-au pus în valoare competența, gândirea limpede și disciplina. A fost omul și comandantul care a știut să-și apropie oamenii, subordonații, a răspuns cu calm și solicitudine la preocupările, îngrijorările și problemele acestora. Dragostea de adevăr, spiritul de dreptate au constituit profilul său moral și profesional. A fost omul care a prețuit frumusețea spirituală a oamenilor.”

Mircea Grama – omul.

Pe cerul sufletului său nu era niciun nor, într-atât de senine îi erau gândul și inima – ca într-o simfonie de Mahler, cum ar fi spus el. Zâmbetul lui, parcă „furat” din dalta lui Brâncuși, era atât de profund și încărcat de sensuri, încât îți cucerea privirea, lăsând în subînțeles gândul său adânc, umorul esențial

oltenesc, înțelepciunea vizibilă și o tristețe ascunsă.

Un om de mare bun simț și de mare bunătațe. Și mersul lui era blând, parcă se temea că pământul ar putea suferi sub tălpile sale. Iubea și se lăsa cucerit de tot ce era frumos și tot ce era de păstrat pentru germinare din bogăția sufletului omenesc. Și-a iubit nespus de mult fetele și familia. Aceasta era partea lui de lume în care se simțea pe deplin fericit.

Dimensiunea cea mai amplă a personalității lui Mircea Grama rămâne însă cultura. Aici își legitima plenitudinea spiritului său erudit. Era o plăcere rară să navighezi cu el în spațiul cunoașterii. Impresiona prin capacitatea rară a cuiva de a pune în conexiune idei și concepte aparent fără nicio legătură între ele. De pildă era capabil să treacă de la un comentariu legat de Clavecinul bine temperat al lui Bach la teoria relativității lui Einstein, fără ca tu, partener de dialog, să simți vreo ruptură de sens în subiectul aflat în discuție.

Pe scurt, Mircea Grama era dependent de informație. Însetat de cunoaștere, el se desprindea din chingile timpului pentru a se strecura alpinistic pe culmile cunoașterii altor vremuri, de dinainte sau de după prezent. Până și moartea l-a găsit în miez de noapte cu ochii deschiși pe Discovery Travel în căutare de ceva ... despre care nouă nu a mai avut vreme să ne spună ce-a mai aflat.

Mircea Grama comandantul.

Am discutat cu mulți dintre foștii săi subordonați și toți au fost unanimi în a susține că Mircea Grama le-a fost nu doar comandant ci și prieten, un coagulant de mediu, un om de angajament, serios și corect în exercitarea actului de comandă.

Deși bun și blând ca om, în calitate de comandant se manifesta cu intransigență și severitate calculată ori de câte ori interesul misiunii unității o cerea. Oltean fiind, nu ierta ce nu se poate ierta – mi s-a confesat un apropiat al său.

Eu și Mircea Grama.

Am scris despre el așa cum am scris nu pentru că nu mai este, ci pentru că așa a fost.

Mircea mi-a fost și îmi este prieten ... doar că acum, ne vedem mai rar ... și numai în vis.

Acum că ai aflat ce este infinitul, dragă prietene, poate afli ceva, cumva și despre cum se stinge dorul! De vei afla, dă-mi de știre în vis.

Mi-e atât de dor de tine, Mircea!

Col. (r) Ion Pavel

ÎN CE LUME TRĂIM ?

Sfârșitul confruntării ideologice bipolare, apariția mondializării și a noilor tehnologii de informare și comunicare au favorizat emergența unor noi actori pe scena internațională, care nu numai că nu vor să fie afiliați statelor, dar le contestă chiar suveranitatea. Ca urmare, întreaga comunitate internațională a trebuit să facă față unui nou tip de provocări, ieșite din schema clasică moștenită de la era Războiului Rece: amenințările sunt tot mai difuze, transnaționale, multiple și imprevizibile, terorismul islamic apărând tuturor drept cea mai serioasă amenințare. Mai mult, concepte precum sanctuarizarea teritoriului național sau separarea securității interne de cea externă nu mai sunt de actualitate. În cursul istoriei, statele-națiune au fost tot timpul contestate de grupări religioase sau mișcări revendicative, dar niciodată asemenea organizații nu au avut capacitatea de reacție din zilele noastre.

■ Destrămarea URSS și sfârșitul lumii bipolare nu au adus stabilitatea și pacea mondială, dimpotrivă: noi crize și conflicte au apărut. Aceste noi amenințări care riscă să afecteze în profunzime scena politică internațională ar putea fi sintetizate astfel:

- **terorismul de sorginte islamică**, personificat prin acțiunile Al Qaida, nesusținute oficial de niciun stat. În ultimul timp, Mișcarea, care nu acuză revendicări teritoriale, s-a transformat într-o „centrală de asistență”, fără o ierarhie anume și în interiorul căreia nu există o strategie coerentă de acțiune. Al Qaida îndeplinește rolul de simbol al luptei împotriva „dușmanilor Islamului”, orice atentat împotriva civilizației occidentale nerevendicat în mod expres fiind înșușit de respectiva Mișcare;

- **criminalitatea organizată transfrontalieră** a profitat, ca și terorismul, de deschiderile oferite de mondializare, revoluția mijloacelor de informare, liberalizarea circulației mărfurilor și persoanelor, veniturile obținute din traficul de arme, droguri și ființe umane atingând 6% din schimburile economice mondiale, la nivelul anului 2008.

Grupările de crimă organizată constituie un factor de instabilitate îndeosebi în țările est-europene, obiectivul major al acestora fiind nu cucerirea puterii politice, ci specularea vidului legislativ sau a slăbiciunilor acestuia pentru implicarea în procesul de privatizare și coruperea unor factori de decizie din instituțiile centrale;

- **proliferarea tehnologiilor cu dublă întrebuințare, în primul rând a celor nucleare**, rămâne o preocupare majoră a comunității internaționale, dosarele iranian și nord-coreean fiind cele mai fierbinți. În actuala conjunctură, nu există riscul unei confruntări nucleare între marile puteri, nici chiar între India și Pakistan, în pofida *răcelii* ce caracterizează raporturile dintre New Delhi și Islamabad. Pericolul rezidă în probabilitatea folosirii energiei nucleare de către grupările teroriste;

- **apariția noilor rivalități economice**, care au înlocuit rapid concurența în domeniul militar, trend evidențiat și de orientările post-Război Rece ale serviciilor secrete spre culegerea și valorificarea, cu predilecție, a informațiilor din domeniile economic și financiar-bancar;

- **competiția pentru accesul la resursele energetice și de materii prime**, în mod deosebit cea din domeniul petrolului și al gazelor naturale, aflată la originea multor conflicte deschise legate nu doar de exploatarea, dar și de transportul acestora;

- **explozia informațională și a comunicațiilor**, expansiunea Internetului constituind o adevărată revoluție. De cuceririle tehnicii se folosesc din plin și teroriștii, pentru a transmite mesaje și informații periculoase, de propagandă și apel la violență.

Pentru teroriști, acoperirea mediatică este mai importantă chiar decât acțiunile lor. Fără un vector către opinia publică, terorismul nu ar avea niciun impact și ar înceta să existe, întrucât dimensiunea psihologică (instaurarea unui climat de teamă în rândul populației) este cea care-i alimentează puterea de a produce teamă;

- **globalizarea**, fenomen cu puternice consecințe pe termen lung asupra dezvoltării regionale, exploziei demografice și controlării fenomenului migrației economice;

- **revenirea în forță a Federației Ruse pe scena internațională**, după o perioadă extrem de dificilă înregistrată la începutul anilor '90, politica agresivă a Kremlinului reflectându-se cel mai pregnant în stadiul relațiilor cu SUA și China (în plan politic), NATO (în domeniul militar) și Uniunea Europeană (economic);

• **creșterea puterii militare a Chinei**, care ar putea genera tensiuni importante îndeosebi cu SUA (interesată să se implanteze cât mai serios în Asia centrală) și Federația Rusă (preocupată de ofensiva chineză spre Siberia).

■ **Evoluțiile post-Război Rece în materie de intelligence** au fost marcate de emergența unui nou context internațional, reorientarea muncii de informații spre domeniul economic, apariția unor noi amenințări și a noi actori (statali și nestatali), modificările survenite în sfera serviciilor secrete privind:

- **extensia** spectrului de activitate, după ce contracararea adversarului politic – Uniunea Sovietică, respectiv SUA – a devenit inutilă;

- **bulversarea** metodelor de muncă, apariția lumii unipolare fiind însoțită de riscuri și amenințări asimetrice, venite din partea unor actori nestatali. În tot timpul Războiului Rece, lumea musulmană a fost privită doar prin prisma Marelui Joc al petrolului, serviciile secrete occidentale nereușind să anticipeze și să distrugă germenii terorismul Islamic;²⁶

- **insuficiența** informațiilor relevante pentru lupta împotriva terorismului, în contextual apariției Al Qaida și al globalizării acestui fenomen. Emergența amenințărilor venite din partea unor actori nestatali, imprevizibili și organizați în rețele, a generat un nou mediu de securitate globală, în cadrul căruia terorismul internațional de sorginte islamică s-a impus progresiv drept amenințarea majoră a lumii contemporane.

La toate acestea putem adăuga, fără teama de a greși, inflamarea situației dintr-o serie de state arabe, considerate, până nu demult, piloni ai stabilității regionale și pavază în calea expansiunii fundamentalismului islamic.

Sandu O.

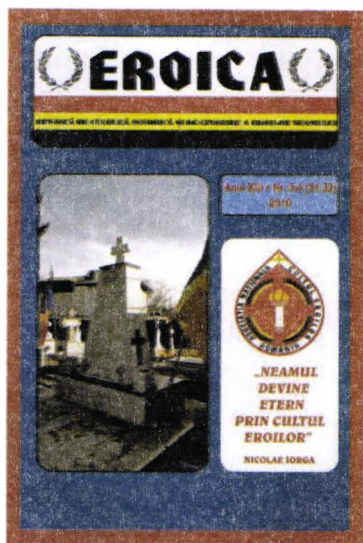
---

²⁶ **Bruno Delamotte**, “*Le renseignement face au terrorisme*”, Editions Michalon, 2004

EROICA – Revistă de cultură și de cinstire a eroilor neamului

Neamul devine etern prin cultul eroilor”

Nicole Iorga

Într-o perioadă când se pune tot mai frecvent întrebarea dacă mai există patriotism, când grija față de ziua de mâine este mai aproape decât mândria și demnitatea, iar facturile, salariile, pensiile, medicamentele și toate celelalte probleme materiale duc în derizoriu sentimentele de orice fel, am descoperit la Târgoviște o revistă impresionantă prin conținutul, calitatea materialelor și prezentarea grafică.

Eroica se publică de 13 ani, în vechea cetate de scaun, de către **Asociația Națională Cultul Eroilor, Filiala Dâmbovița „SSMihai Viteazul”**, sub egida **Societății de Științe Istorice din România, a Societății Scriitorilor Târgovișteni și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din**

România.

Realizatorii acestei publicații, aproape necunoscută în afara județului, se străduiesc să demonstreze că sentimentul străvechi, dar și actual de dragoste de țară există și sunt convinși că, ***tot ce este românesc nu piere***. Pentru a pune în evidență modestia, bunele intenții și ambiția lor de a nu uita și de a cinsti memoria eroilor neamului, vom menționa câteva titluri: *Biserica și Armata – stindarde de nedoborât ale încrederii și speranței*, de ÎPS Dr. Nifon Mihăiță, *Eroi întru unitatea Patriei*, de General de brigadă(r) Constantin Tănase, *Istoricul Zilei Armatei Române*, de doctorand Luminița Giurgiu, *Diktate tragice sub ...diktatul uitării lașe*, de dr. George Coandă, *Solidaritate și patriotism în slujba Marii Uniri din 1918*, de Marian Curculescu, *Publicații ale militarilor din Moldova Orientală interbelică*, de Dan Gîju și lista nu se sfârșește aici.

Departe de excesele și sloganurile politicianiste, revista păstrează un ton sobru și decent din care răzbate îngrijorarea că de două decenii spiritul patriotic, iubirea de patrie încep să se estompeze, de vină fiind pornirea unora, infectați de morbul mimetismului europenist, de a considera dragostea de țară ca ceva

perimat și unele mari momente din istoria națională – cum este cel al **unirilor de la 1859 și 1918** – niște accidente. De asemenea, din conținutul articolelor rezultă amărăciunea și indignarea față de nepăsarea clasei politice care nu reacționează la acțiunile iredentiste ale maghiarilor care și-au permis să aniverseze pompos la Miercurea Ciuc, în inima României, cu voie de la primărie și cu consimțământul tacit al guvernării, sub steag unguresc, ocuparea horthystă a nordului Transilvaniei. Iar Horthy Miklos, considerat fără drept de apel, **criminal de război** fascist, prin sentințele Tribunalului de la Nürenberg, a fost omagiat pe pământ românesc.

Desigur, numai cu o floare nu se face primăvară și mesajul revistei **Eroica** nu trebuie să rămână fără ecou el constituind un apel la unirea eforturilor pentru păstrarea tradițiilor, promovarea și perpetuarea sentimentelor patriotice, de **unitate națională și statală** care au stat la baza **dăinuirii și rezistenței** neamului românesc, a **afirmării** sale în lume.

Dan Sulugiuc

General-colonel (r) IULIAN VLAD – o c t o g e n a r

La 23 februarie, anul acesta, generalul-colonel ***Iulian Vlad*** "a schimbat prefixul" cum se spune și a trecut pragul celui de-al optulea deceniu al vieții sale. S-a bucurat de această aniversare la sediul Asociației noastre, unde împreună, reprezentanți ai asociațiilor surori din SIE, MAI și SRI i-au transmis felicitări, i-au înmănat diplome aniversare sau cadouri simbolice și, mai cu seamă, au depus mărturii ale prețurii, respectului și înaltei considerații din partea tuturor subordonaților care l-au cunoscut, pe care i-a comandat sau cu care, indirect, a colaborat în domeniul asigurării siguranței naționale a statului român.

Cu modestia și profunzimea în gândire care l-au caracterizat dintotdeauna, Iulian Vlad a "perorat" prioritar la întâlnirea amintită nu atât despre cine știe ce probleme de mare anvergură, ci despre mândria de a fi român, de a-și trage obârșia din "talpa țării".

Oltean get-beget, născut în anul 1931 în satul Gogoșița Doljului, din părinții, țărani agricultori, Nicolae I. Vlad, luptător pe frontul celui de-al doilea război mondial, și Eugenia (Gica) Puchină, originară din Plenița, fiică a

renumitului "țăran-maistru constructor" Ghiță Puchină, ale cărui mâini și minte au pecetluit ridicarea a vreo 16 biserici, pe lângă multe alte construcții din județele oltene. Marea dorință și voință a mamei viitorului general Vlad Iulian a fost ca fiul său să facă "învățătură", așa încât, acesta a urmat școala primară în satul natal, apoi Liceul "Gheorghe Chițu" din Craiova, Institutul Pedagogic din București, Facultatea de Drept, tot în Capitală, Școala Militară de ofițeri și cursuri postuniversitare în domeniul juridic, militar și managerial.

Dar, intrând puțin și într-un alt registru, să dăm curs unei întrebări pe care oricine o poate și și-o poate pune, indiferent ce și cât știe despre Iulian Vlad: *Cine a fost, cine este, ce a fost, ce este, ce a făcut și ce face generalul Iulian Vlad?* Grea întrebare, sau grele întrebări, dar și mai grele răspunsurile! Încât, fără a evita o analiză profundă, pentru moment, ne limităm la niște răspunsuri, oarecum stereotipe, șablonizate. Iată-i, pe scurt, "fișa personală":

- 1948-1974: - activitate didactică și politică; funcții de secretar de plasă, județ, adjunct de șef de secție la C.C. al UTM. 1952 – absolvent cu gradul de locotenent al Școlii militare de ofițeri; încadrat în Ministerul de Interne, unde până în 1974 a lucrat în domeniul învățământului militar și de specialitate, având funcțiile de: șef de birou, șef de serviciu, adjunct de șef de direcție și șef al Direcției Învățământ din Ministerul de Interne;

- 1974-1977: - comandant al Școlii militare de ofițeri a Ministerului de Interne; după 1990, școala a evoluat în două direcții: Academia de Poliție "Al.I.Cuza" a MAI și Academia Națională de Informații a SRI;

- 1977-1984: - Secretar de stat la Ministerul de Interne;

- 1984-1987: - adjunct al ministrului de Interne;

- 1987-22 decembrie 1989: - ministru secretar de stat la Ministerul de Interne și șef al Departamentului Securității Statului;

- A fost membru al CC al PCR, deputat de Argeș în Marea Adunare Națională și membru al Guvernului României.

Da, un intelectual militar, cu o cultură care-i reduce la zero pe mulți, nu putea să aibă altă atitudine decât cea pe care a avut-o generalul Vlad: de PATRIOT, care a vrut și vrea ca țara sa să fie demnă, prosperă, bine apărată în interior și în exterior, iar românii să trăiască în siguranță.

În zilele și nopțile incendiare ale evenimentelor care au definit "entorsa", cum diagnostica cineva, de la sfârșitul anului 1989, el, generalul Vlad,

șeful Securității statului român a fost cel care a orientat cu calmul-i caracteristic, spre deosebire de emanații kaghebisto-gruiști, națiunea română spre evitarea declanșării unui război civil armat, căci, din păcate, cel nearmat continuă și astăzi. Este suficient să redăm mesajul său către națiune din 22 decembrie 1989 pentru a reîntări ceea ce o țară întreagă știe: *"Stimați cetățeni! Frați români! Vă vorbește generalul-colonel Iulian Vlad, comandantul forțelor de Securitate și ale Ministerului de Interne. Securitatea, toate unitățile sale, împreună cu Armata Română luptă cot la cot pentru salvarea ființei noastre naționale, a poporului român. Ministerul de Interne, toate armele din componența sa s-au dezis de elementele loiale lui Ceaușescu. Frați români! În aceste clipe hotărâtoare, să fim uniți. Credeți în noi! Ajutați-ne și nu vă vom trăda încrederea!"*

Iar, în 24 decembrie 1989, când era în plină desfășurare isteria cu așa-zișii teroriști, la o ședință a autoprocamațiilor noi conducători ai României, cerând să i se dea cale liberă spre a elucida "misterul" situației, Samuel Bruckner, alias Silviu Brucan, unul dintre cei care s-au aflat la originea tragediei poporului român, peste al cărui act final încă nu s-a tras cortina, l-a acuzat de duplicitate:

"De ce nu am fost lăsat – întreabă generalul Vlad – nici eu, nici unitățile de securitate să descoperim cine au fost cei care au tras începând din după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, adică teroriștii? În acea ședință din 24 decembrie am cerut să fiu lăsat să-mi fac datoria ... După ce în dimineața zilei de 31 decembrie 1989 am raportat despre acest proiect de descoperire a teroriștilor, în aceeași zi, la orele 14,00 am fost arestat eu, adjuncții mei și șeful Direcției de contrainformații militare ..."

Evident că, atunci când agenții stalinisto-perestroikiști, agățați cu nerușinare de lianele puterii, au reacționat cu vehemență, considerându-l, vezi Doamne, nedemn pentru postul de comandă în care se afla, nu i-au dat voie nici să-și spună părerea în legătură cu închiderea granițelor. În astfel de momente "revoluționare" nu faci prostia – dar, oare a fost prostie sau măsură deliberată de trădare a idealurilor românilor? – să pui borne la hotare "felii de ... cașcaval schweizer" și să anihilezi puterea de acțiune operativă a structurilor de siguranță a statului, mai cu seamă că, după cum am văzut, acestea s-au aflat de partea interesului național, iar ordinul generalului Vlad nu făcea decât să dea putere executorie acestui fapt:

"În seara aceleiași zile, de 22 decembrie 1989 am ordonat să se transmită tuturor unităților centrale și teritoriale ale DSS și MI că din acel moment intră în subordinea Armatei ... și să predea reprezentanților acesteia,

pe bază de inventar, armamentul și muniția din dotare ...", spunea generalul la procesul în urma căruia a fost condamnat la 25 de ani de pușcărie.

Înainte arestării, Bruckner/Brucan vitupera în noua **Scînteia**, numită **Adevărul**, asupra activității generalului Vlad exact în **același** mod în care **același** strigoi al plaiurilor mioritice înfiera în **aceeași Scînteia** bolșevică, în anii stalinismului, pe marii oameni politici, pe intelectualii și pe artiștii românilor, în numele dictaturii proletariatului. La câteva zile, imagine în oglindă în 1989, aceștia erau arestați și deferiți "tribunalelor poporului".

Desigur, rîndurile de mai sus nu sunt, cătuși de puțin, limitative, pentru un răspuns la întrebarea cine a fost și ce a făcut generalul Iulian Vlad în cei 80 de ani de viață. Zile întregi de discuții, tomuri întregi de scrieri, ar fi, poate acoperitoare ca răspuns.

Sau poate, răspunsurile vor veni, cândva, de la generalul-colonel, de la ministrul Iulian Vlad însuși. Interesantul cotidian "Glasul Maramureșului" de la Baia Mare titra într-unul din numerele recente: "*La 80 de ani, generalul-colonel (r) Iulian Vlad nu-și scrie (încă) memoriile*". În mod cert, generalul Vlad ar face o "mică" rectificare în acest titlu: "... nu-și **publică** (încă) memoriile...".

Căci, după cum îl cunoaștem, generalul-colonel, ministrul, OMUL Iulian Vlad – și poate aici conturăm un crochiu de răspuns la întrebarea ce este și ce face acum? – trăiește cu aceeași modestie, cu aceleași sentimente de iubire de țară și de oamenii acesteia, nu i se deslușește nici cea mai mică urmă de ură pentru cei care l-au ținut patru ani în detenție sau care îi mai lansează câte un semnal înveninat să fie, vezi Doamne, demn. Cumplită soartă, pentru poporul român, ca emanații (indiferent a ce!), incultii, nedemnii și impostorii să ceară așa ceva unui ROMÂN de talia generalului Vlad. Nemernică, această istorie care răstoarnă valorile! Nădărdim, însă, că nu pentru prea multă vreme!

La o manifestare culturală la care am participat împreună cu generalul Vlad și cu alți colegi, într-o comună din zona submontană a județului Prahova, acest OM a fost asaltat de o sală plină de oameni ai locului, majoritatea tineri, nu doar punându-i întrebări dintre cele mai pertinente, spre a ne da seama de interesul generației tinere pentru istoria recentă a României, ci dedicându-i cântece și dansuri. Le-a răspuns, concis, generalul Vlad, așa cum le-a răspuns și anchetatorilor săi: "*Dragi prieteni, am să spun ce am spus și până acum – ADEVĂRUL – alt scut de apărare nu am!*"

Și a mai spus ceva, cu alt prilej, generalul Vlad și anume că pe când se afla închis (ianuarie-martie 1990) într-o pivniță a unei unități militare a Armatei, undeva în zona Șoselei Oltenița, a trăit momente dintre cele mai

emoționante, atunci când soldații simpli care îl păzeau având consemn să țină AKM-ul îndreptat spre el (printre care și unii de etnie maghiară, săsească sau țigănească) i-au adus, care o pereche de ciorapi, care un copan de pui, fără nicio teamă, doar cu OMENIA poporului român, pentru a răspunde omeniei omului IULIAN VLAD.

Când vor fi în stare să ia exemplul acestor tineri și al majorității românilor și cei care îl târăsc pe generalul Vlad prin procesele instrumentate de o justiție cu nimic diferită de cea a lui Silviu Brucan, pentru a deveni proprietarul unui biet apartament pe care – culmea justiției – l-a plătit în condițiile prevăzute de legile în vigoare?

Poate, rândurile de mai sus trebuiau spuse în alte împrejurări, nu la o zi aniversară, dar este greu să decuplezi bucuria unei astfel de zile de "istoria" celui aniversat. El, generalul, ministrul Iulian Vlad (căci merită să i se adreseze cu acest apelativ, mai mult decât oricărui alt "plaisirist" ministerial postdecembrist) ne vorbește nouă despre camaraderie ostășească, iar noi nu putem decât să ne raliem gândului unuia dintre acești camarazi care spune: "*Cred că numai dalta unui maestru poate ciopli în granit, spre neuitare, chipul acestui general român patriot*".

Nu putem încheia scurtul șir al gândurilor noastre, fără a o evoca și pe cea care i-a fost alături, devotată și înțelegătoare, soția sa, distinsa doamnă Ana Vlad, născută Hava, la Oradea, vajnică ardeleană, prețuită profesoară de istorie-geografie, fost director adjunct al Liceului "George Călinescu" (astăzi "Jean Monet"), căreia îi adresez simplu: "*Sărutări de mâini, doamnă profesoară*"!

***La mulți și sănătoși ani, domnule general-colonel,
Iulian Vlad!***

Petru Neghiu

DIN ACTIVITATEA ACMRR-SIE

În îndeplinirea atribuțiilor statutare, Consiliul Director și Biroul Executiv au întreprins o serie de acțiuni care să contribuie la bunul mers al Asociației.

- La 6 ianuarie 2011 au fost sărbătoriți la sediul Asociației un număr de 21 de membri care, în semestrul 2/2010, au împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani. Cu acest prilej, președintele ACMRR-SIE, gl.bg.(r) Neghiu Petru, a toastat în sănătatea lor, scoțând în evidență profesionalismul, aportul și meritele acestora la promovarea și apărarea intereselor României peste hotare în perioadele în care și-au desfășurat activitatea. Participanții și-au manifestat mulțumirea pentru acțiunea organizată precum și pentru diplomele de excelență și insignele aniversare acordate la împlinirea a zece ani de la înființarea Asociației noastre.

- Joi, 17 februarie 2011, gl.bg.(r) Popa Ioan, redactorul șef al revistei PERISCOP, a oferit un prânz de lucru la care au participat 18 invitați printre care și dl. Prof.dr. Mihai Miron, președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, prilej cu care s-a făcut un schimb interesant de idei și s-a convenit o colaborare mai fructuoasă în domeniul publicisticii.

- La 22 februarie 2011, în ședința ordinară a Biroului Executiv au fost discutate aspecte de ordin financiar, pregătirea Adunării Generale din **14 mai 2011** precum și probleme privind perfecționarea și îmbunătățirea conținutului revistei PERISCOP.

De asemenea, s-a analizat conținutul site-ului sociației (**www.acxie.ro**) constatându-se că s-a continuat activitatea de implementare a actelor normative în domeniul pensiilor precum și a revistei PERISCOP și a unor materiale și anunțuri utile pentru membrii Asociației.

-La 8 martie 2011 Conducerea Asociației a organizat o întâlnire cu un număr important de femei, membre ale ACMRR-SIE, care au dat curs invitației, prilej cu care președintele le-a felicitat pentru meritele și contribuția adusă la îndeplinirea sarcinilor și misiunilor încredințate în apărarea și promovarea intereselor poporului român.

Cu această ocazie participantele s-au bucurat de un protocol specific și le-au fost oferite flori.

-În zilele de 03 și 15 martie 2011, la sediul Asociației noastre au avut loc două întâlniri de lucru pentru pregătirea în comun a Zilei Rezervistului - 31 mai -2011- la care au participat reprezentanții conducerilor ANCMRR - MApN,

ANCMRR-MAI, ACMRR-SRI, ACMRR-SIE, ACMRR-SPP, ACMRR-STS și ACMRR-DGIPI.

Menționăm că instituirea Zilei Rezervistului militar a fost stabilită prin Hotărârea guvernului României nr. 467/12 mai 2010.

-La 17 martie 2011 a avut loc Adunarea Generală de dare de seamă și alegeri a Casei de Ajutor Reciproc a Asociației, unde s-a făcut o analiză detaliată a activității desfășurate în anul 2010, ocazie cu care au fost evidențiate corectitudinea operațiilor efectuate și rezultatele foarte bune obținute în administrarea fondurilor. Ca urmare, vechea conducere a fost realeasă în bloc, acordându-i-se încredere deplină pentru încă un mandat. Reamintim că președintele CAR este dl.col. (r) Dumitru Ionescu.

În primul trimestru al anului 2011 și-au pierdut viața unsprezece membri ai Asociației, iar Biroul Executiv s-a implicat plenar în sprijinirea morală și materială a familiilor acestora, în conformitate cu obiectivele Asociației (art. 3, litera b).

De asemenea, Conducerea Asociației a acordat sprijin nemijlocit membrilor săi în întocmirea documentelor legate de procesul de recalculare/revizuire a pensiilor militare în conformitate cu prevederile Legii nr.119/2010 și ale Ordonanței de Urgență a guvernului nr.1/28 ianuarie 2011.

Oare ce se va întâmpla în viitor cu pensionarii militari ale căror pensii vor suferi modificări - în plus sau în minus - și nu au nici urmași, după ce procesul de revizuire se va încheia și va opera după 01.01.2012

De altfel, și în prezent problematica principală abordată de membrii Asociației - și nu numai - este legată de procesul de recalculare/revizuire a pensiilor militare în conformitate cu noile reglementări.

- La 24 martie 2011, în ședința ordinară a Consiliului Director, pe ordinea de zi au figurat măsurile organizatorice pentru Adunarea Generală a Asociației din **14 mai 2011**:

-raportul Consiliului Director, raportul de control al Comisiei de cenzori, bugetul de venituri și cheltuieli, programul de măsuri pentru etapa următoare precum și alegerea noilor organe de conducere ale Asociației.

Costică Nițu

URARE PENTRU 2011

Când se schimbă garda-n Cer
În refren de Lerui Ler
Și vin aștrii luminoși
Eu, Bădia – astăzi Moș
Îmi salut vechii colegi
Cei mai mulți – și ei – moșnegi
Și pe cei ce m-onorau,
Din bănci, vorba-mi ascultau
Pe rol de învățăcei
Notând gânduri și idei
Despre neam, despre moșie
Tricolor și datorie –
Cei școliți și instrucți
Se-ntorceau ca bravi soldați
Modești, nevăzuți, discreți
Senzori, receptori secreți
Pe frontul inteligent
În războiul permanent
Pentru neam și pentru țară
Dus dincolo de hotară
Având drept stindard și far
Jurământul militar.
Anii s-au scurs peste noi
Cu bucurii și nevoi,
Realizări, dar și erori
Cu eroi și trădători –
Iar bătrânii militari
Astăzi sunt pensionari
Tot mai abătuți și triști
Cei retrași, cei rezerviști
Puși pe drumuri ca să-și cate
Acte și hârtii uitate.
Vechimea să-și dovedească
Pensia să și-o primească.
Iar ca doza de venin
Să-i umilească deplin
Prin lege desființară
Chiar pensia militară
Amintind de anii, triștii
Când domneau kominterniștii;
Amar, sinistru cadou
În aista An cel Nou!

Dragi colegi, stimați moșnegi,
Să fim tari, să fim întregi:
După zloată și furtună
O veni iar, vremea bună!
Steaua noastră cea polară
Și credința-n neam și-n țară
Antidot al entropiei,
Jafului, nemerniciei:
S-o prefacem dar în faptă
Și-n gândire înțeleaptă!
Să se ducă pe pustii
Toți slugoii F.M.I.
Cu piramida de javre
Ce ne-mbată cu palavre!
Mânca-le-ar inima câinii
Că-și batjocoresc bătrânii
Ca să-i laude străinii
Mankurți lobectomizați
Năpârliți și renegați!
Crede ceata de pigmei
Că totu-ncepe cu ei
Și-n lumea globalizată
Țara trebuie uitată –
Anul ăst' ne-o da tăria
De-a-nfrunta nemernicia
Slujind Țara, Tricolorul
Tot alături cu poporul –
Multă stimă și onor
Centrului conducător
Ca nucleu de condensare
Pentru tot ce e valoare,
Stup al seniorilor
Dar și-apărătorul lor
Atunci când sunt umiliți,
Tracasați, nedreptățiți.
Și-acum tac – că vremea trece:
Două mii și unsprezece
Să v-aducă mult noroc,
S-aveți inima de foc,
Zile bune, luminate
Și mulți ani cu sănătate!

Nicolae Jderu

**Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației
Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.
Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.**

PERISCOP

Publicație a Asociației
Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe
Telefon/Fax : 021.210.9936 ; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro
Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.

ISSN 1843 – 8962

Redactor șef: Ioan Popa
Secretar general de redacție: V. Mușat
Colegiul de redacție: P. Carpen, I. Constantin, V. Dumitru, D. Ionescu,
M. Manea, C. Mitran, P. Neghiu, I. Pavel
Grafică: Dumitru Roșu

Tipărit la: SC NORA TIPCOM SRL, București

<https://biblioteca-digitala.ro>

